

1859

OPVSCVLVM
TRIBVS ARTICVLIS ABSOLVTVM.

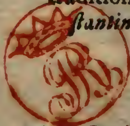
De Præſtantia Doctrinæ SS. PP., præſertim Auguſtini in materia Prædeſtinationis, & Gratiæ.

Vbi

De excellentia Doctrinæ Doctoris Angelici.

Ex Operibus Grauinianis excerptum.

Toti in hoc ſumus, vt Sanctorum Patrum traditionem ſeruemus. *Ex Clero Conſtantinop. ad Synodum Epheſinam.*

Neapoli, Apud Lazarum Scorigium. 1630.
Et per Secundinum Roncaliolum. 1652.
Superiorum permiſſu.

ARTICVLVS I.

Ex ſola Patrum doctrina, ſæpe Proceres Eccleſiæ, Concilia, Romani Pontifices triumpharunt. Epheſina Synodus decem numero Patrum authoritate contenta, Neſtorium damnauit: minori numero etiam hæretici debellati: ex ſolo Auguſtino hoſtium acies profligatæ.

SOla autem Patrum authoritate, Veteres contenti, cum in Scripturis, in Concilijs non haberentur expreſſa dogmata, vel cum ſubdolè extorquerentur à perduellibus hæreticis, eos euincebant. In Concilio Alexandrino cum de diuinitate Spiritus ſācti, & Chriſti Anima aduerſus hæreſes di-

ſputatum eſt, non aliter hoc factum, dicit Socrates 1. Hiſt. cap. 5. Quã *ſicut antiquis viris viſum fuit. Non enim nouam aliquam religionem excogitare, inque Eccleſiam introducere, ſed quæ ab initio traditio eccleſiaſtica præſcripſerat, & ſapientes Chriſtiani, certis rationibus inquiſierant, ſtabilire voluerunt. Atque ad hũc modum veteres omnes de hac re diſputarunt, ſcriptiſque prodiderunt ad poſteritatem, Iræneus, Clemens, Apollinaris, Serapion, Origenes quoque, non quaſi primus eius ſententiæ author, ſed myſticam de ea Eccleſiæ traditionem interpretatus.* Aduerſus Arium vocem conſubſtantialitatis à Patribus acceptam in Concilio Niceno, vt illum confutarent, vrgebant: ita docet Athanaſ. in epiſt. ad Afros; *Non ſuopte ingenio verba excogitãtes, ſed à Patribus petentes teſtimonia ſic ſcripſerunt.* Idem vt ſcribit ad Serapio-

nem

nem dicebat, *Ego secundum Apostolicã à Patribus acceptam fidem ista tradidi, nihil prorsus aliunde adijciens*. Sic in Ephesina Synodo triumphatum, quandoquidem ei visum est, vt dicit Lerinens.cap.43: *Nihil aliud posteris credendum decernere, nisi quod sacrata, sibique in Christo consentiẽs, Sanctorum Patrum tenuisset antiquitas*. Concilium Chalcedonense ad Patres confugit Act. 5.& 6. in 6. Synod. de duplici Christi voluntate,& operatione, catholicum dogma firmatum est Patrum testimonijs, *quibus*, vt dicit Cano lib. 7. c. 3. *Ea solum ratione respondere se posse existimarunt, si libros deprauassent, & alia ex ijsdem Sanctis testimonia vel mutila, vel etiam conficta, in confirmationem erroris adduxissent*. Omnia Concilia recensere superfluum.

2. Rom. Pontificum clara testimonia. Patrum nanque authoritate Leo magnus, Eutychem, eiusque sectatores proscripsit, astruxitq; à Sanctis PP. cōsentientibus, nullos nisi impios & hæreticos discrepare, ex 6. Hist. tripart. c. 20. Ioannes II. serie Patrum recensita, Euthychianos reuicit. Innumera in epistolis Roman. Pontificum, & Conciliorum gestis exempla ministrantur.

3. Quid Patres? Cum Eunomius pondus Patrum, quibus euinci videbat sua dogmata, cerneret, illud effugium meditatus est, vt authoritatem eorundem eluderet. *Ne velitis,* dicebat, *maiori parti,* nempè catholicorum, *plus tribuere, ac multitudine verum à falso discernere.* Sic putabat vniuersitatem pessundare, & mox ad Patres repellendos, linguam armans, subdit. *Neque dignitati quorundam commoti, mētem offuscare,*

re,

re, vel plus his, qui præoccuparunt defe-rendo, posterioribus aures obserare. At Basilius primo contra eundem Eunom. *Quid tu narras? non dabimus plus antiquitati? non reuerebimur Christianorum multitudinem, &c.* Ad Patrum vero cōsensionem confugiens, figit gradum, vt cū illis ad quos idem Eunomius, subdolè tamen, prouocarat, eundem confutaret. Subdit ergo. *Nullam rationem dignitatis eorum faciemus, qui omni spiritali gratia claruerunt, quibus tu omnibus inimicam hanc impietatis viam, & hostilem nuper excogitasti? sed claudentes simul oculos animi, exterminata cuiuslibet Sancti viri memoria, otiosam atque omnino vacuam deceptionibus, atq; cauillationibus tuis, mentem nostram supponemus? magna profectò est tua potētia, si quæ multiplici artificio diabolus assecutus non est, ea tibi solo imperio aderunt. Siquidem om-*

nes tibi persuasi, traditionem fidei, quæ præterito tēpore sub sanctissimis viris euicit, cogitationibus vestris impijs postponemus? Verum cum eandem fidem Patrũ; vi veritatis conuictus, admisisset, & tanquam adamussim, & regulam acceptasset Eunomius, sui oblitus eãdem turpissimis probris affecit. Sed illum rursus aggreditur Basilius, ꝙ pugnantia loqueretur Eunomius, quippe qui adamussim vocat, *& quo fidem laudat, eo conuenire cum pijs Patribus videatur: quo autem rursus ipsam carpit, eò aditam sibi ad oppositionem eius subaperiat. Quapropter eandem Patrum fidem, & regulã appellat, & certioris indigere additionis, confirmat, quod summæ ignorantiæ signũ dicerem, sicuti gratum fortè putarem etiã hoc subostendere. Regula enim, & amussis, ò doctissime tu, in quantum nihil eis deest, vt sint huiusmodi nullam accessionem*

nem

nem suscipiunt: nam cui aliquid deest, illi additio congruit: quæ vt imperfecta sunt, nunquam rectè amussis, ac regulæ appellabuntur nominibus. Simpliciter ergo, & ad hominem, cum Patrũ sensus sit regula fidei, & critirion quo, & etiam ad hominem, vt fatebatur Eunomius, vbi scripturæ testimonia non habemus, vel eius intelligentiam, solo Patrum consensu, veritatem consequi possumus, & hæreticos reuincere, & debellare.

4. Hac amussi quoquè contentus Nazianzen. 2. de Theol. dicebat. *Nobis satis est, quòd nemo ex his, qui diuino numine afflati sunt ex Patribus illis, & Magistris nostris, hanc sententiam hactenus, vel pronunciauit, vel pronunciatam approbauit*. Hinc August. in sola Patrum authoritate quiescens, satis putabat (vt re vera erat) Pelegianos confundi, post enim allata testimonia Cypriani, Hil.

Ambrosij, &c. contra dicta Iuliani sic dicit. *Ego à tenebris Pelagianis, ad hæc tam clara Catholica lumina prouoco. Tu responde quid facias, dic quo confugias? ego à Pelagianis ad istos* (nempè Patres) *Tu ab istis ad quos?* quasi appellationem intercludens. Qui si à Patribus, iam appellent ad Ecclesiam, tanto magis firmatur Patrum authoritas, cũ Pontifex tanquam regula animata, & critirion quod, Patrum regula, tãquam critirio quo, decernat, & controuersias finiat, & perduelles Nouatores proscribat.

5. Quòd si *traditione vti opus est, nõ enim omnia accipi possunt è scriptura,* vt dicit Epiph. hæres. 61. cum sola traditione multa dogmata accepta, & definita sint, sola quoque Patrum authoritate, definire Ecclesia potest, & de hæreticis triumphare, in quorum monumen-

mentis magna pars traditionum exarata inspicitur: tanto enim fœdere traditio cũ sensu Patrum nectitur, vt qui vnum labefactare conatur, alterius fidẽ quatiat necesse est. Hinc Basilius ille pęnitens in vij. Synodo Act. 1. anathematismo 1. sic dicit. *Qui doctrinas SS. PP. & traditionem Ecclesiæ contemnunt, quique causantur, & voces Arij, Nestorij, Eutychis, & Dioscori iactant, dicentes, q̃ nisi satis ex veteri, & nouo testamento instructi essemus, SS. Patrum, & Catholicæ Ecclesię traditiones sequeremur, execratio.*

6. Compendiosissima ergo via est, cum insurgunt hæreses, solam Patrum authoritatem vrgere, cum scripturæ nõ suppetunt, vel scripturas extorquent, quando Ecclesiæ proceres, & Patres ea vti noscuntur. Cum Imperatori Theodosio à Nectario persuasum esset (vt refert Sozomenus lib. 7. c. 12.) vt ad-

uer-

uersus hæresum Principes quosdam (iã enim celebranda erat Synodus Constantinopoli) disputaretur, & ad illud munus Sisinius deligeretur, perbellè à Sisinio responsum est, institutas cũ Sectarijs disputationes, rixarũ, & pugnarum potius fomites fore, eo verò remedio vtẽdum, quod ignem extingueret, vt vocatis factionum authoribus quæreretur, reciperent ne eos, qui ante Ecclesiæ distractiones scripserunt, videlicet interpretes, & DD. vt si reiecissent, ipsi quoque tanquam refractarij, & hęretici manifesti excluderentur. Sin autem, ijdem in medium producerentur, & per eorum dicta, dogmata discuterẽtur. Proposito igitur Sectarijs, num Patres recipiendi? cum olfacerent quid sibi vellet Imperatoris percontatio, nõ modica orta est inter illos dissẽsio; quidam enim Patres recipiendos, alij non

reci-

recipiendos voluerunt. Explosis igitur repudiantibus Patrum authoritatem, & remanentibus, qui Patres acceptarunt, cuiuscunque sectæ libelli (postulantibus id Catholicis) producti sunt, & constituta die, vbi libelli prælecti sunt; ij probati, qui cum Patrum doctrina conueniebant, ij explosi, qui controuersam, & aduersam doctrinam continebant. Hoc modo ex sola librorum SS. Patrum inspectione, breui veritatis compendio de hostibus triumphatum.

7. Non dissimilem praxim seruare voluit Theodora Augusta, cupiens .n. perturbationes ab Iconomachis excitatas sedare, omnemq; operam impendisset, vt Constãtinopolitana Synodus indiceretur, ad hæreticorum peruicaciã retundendam, id vnum postulauit, vt praxim veterem, tritaq; vestigia sequerentur orthodoxi, nimirum vt Patrum

au-

authoritatibus, dogmata confirmarēt, quas in eorum monumētis reperissent. Indicta igitur dies, vt per Patrum documenta, controuersię finirentur. Omnis igitur generis multitudo in Palatiū, vbi cœtus congregandus erat, conuenit, tùm eorum, qui sanam mentē conseruārunt, & obsequium erga catholicam, & orthodoxam fidem, quàm eorū qui cum pietatis hostibus consenserūt, & hæterodoxis manus dederant. Patrum libelli producti, & ijs sacrarum probabatur imaginum cultus. Eò res deuenit, vt qui sanctarum imaginū cultum reijciebant; reiectis potius, & exsufflati, & anathemati subiecti fuerint. Hæc ex Theophane, oratione in sanctū Nicephorum.

8. Hinc meritò, saluo cōducto Protestantibus dato, sacra, & œcumenica Tridentina Synodus, nedum solis scri-

ptu-

pturis, & alijs Conc. documentis, sed etiam ex traditionibus, Patrum cõsensu, voluit controuersias tractari, nec .n. omnia ex scripturis accipi poterant, & multa non nisi ex traditione sola, soloque sensu Patrum dogmata habentur, & prædicantur.

9. At ne in maiorum sententijs perscrutandis, & testibus adhibendis, in infinitum aberrare contingat, numerũ quoq; adhiberi solitũ in iudicijs ecclesiasticis, in mediũ proferimus, quo contenti Episcopi, in Cõcilijs legitimè cõgregatis, dogmata p̃scripserunt, errores p̃scripserũt. Exẽplis res demonstratur. In Conc. Ephesino, dum nouella Nestorij præsumptio damnanda consultaretur, producti sunt testes subsequentes, ex Oriente S. Petrus Alexandrinus Doctor pręstãtissimus, & Martyr Beatissimus, Sanctus Athanasius eiusdem

Ciui-

Ciuitatis Episcopus consubstantialitatis filij Dei accerrimus Hyperaspistes: duo illa lumina Cappadociæ, Gregorius Nazianzenus,& Magnus Basilius: Gregorius quoque Nissenus fidei integritate,& sapientiæ merito, Basilio fratre dignissimus. Ex Occidente producti duo Summi Pontifices, quorum Epistolę in Synodo illa lectæ sunt,& ne tantum caput orbis testimonium redderet veritati, latera quoque illi adiuncta sunt; nã à Septentrione S.Ambrosius Mediolanensis Episcopus, à meridie S.Cyprianus Episcopus,& Martyr gloriosissimus. *Hi omnes,* ait S. Vincẽtius Lerinensis cap.42. *Sacrato Decalogi numero, Magistri, Consiliarij,testes,iudicesq; producti,quorum beata illa Synodus doctrinam sequens,credens testimonio,obediens iudicio, absque tædio,præsumptione, & gratia, de fidei regulis pronunciauit.*

Quam-

Quamquam multo amplior maiorum numerus adhiberi potuerit, sed necesse non fuit, quia neque multitudine testium, negotij tempora occupari oportebat, & decem illos non aliud ferè sensisse, quàm cæteros collegas suos nemo dubitabat. Decē ergo Patrum testimonium, satis, superque sufficere S. Synodus adiudicauit, tum ne tempus tereretur in euoluēdis aliorum Patrum monumentis, nec enim id erat necesse, tùm etiam quia quod illi decem sentiebant, argumentum certissimum erat, cæteros collegas, qui allegari poterant, sensisse, & in eodem Patrum decalogo totius Ecclesiæ sensus imago satis exprimebatur, & propterea non vnius, vel alterius Prouinciæ Patres adducti, sed ex omnibus quatuor partibus orbis, vt omnes partes orbis idem sensisse in suis Præsulibus, qui pro eis loquebantur, tanquam legiti-

mis.

mis pcuratoribus in illis comitijs manifestissimè appareret: insuper ne aduersarijs calumniandi locus pateret, vnius, vel alterius Prouinciæ, vel testes voluntarios, & ad gratiam loquentes fuisse productos. Vnde S. August. hanc viam criminationis Iuliano Pelagiano præclusit, qui cõuictus testimonijs Patrum Occidentalium, ad Orientales quoq; Antistites prouocauit (quod ẽt fecerunt Lutherani ad Græcos confugientes, meritò à Hieremia Patriarcha explosi) quibus sic respondit August. 1. contra Iul. cap. 2. *Non ergo est, quod prouoces ad Orientis Antistites, quia & ipsi vtique Christiani sunt, & vtriusque partis terrarum fides ista vna est, quia, & fides ipsa Christiana est*: vnde illi condescendens, ad monstrandum etiam Orientalium consensum, Nazianzeni, Basilij, & aliorum quatuordecim produ-

xit

xit testimonia.

10 Satis quoque fuisset in eodem Concilio solius Iulij, vel solius Felicis Rom. Pontif. authoritatem adduci, ad monstrandum Ecclesiæ vniuersalis cõsensum, ex documentis S. Augustini; qui flagitanti testimonia Oriẽtis, sic eidem occurit. *Puto tibi eam partem orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare, cui Ecclesiæ præsidentem B. Innocentium si audire voluisses, iã tunc periculosam iuuentutem tuam Pelagianis laqueis exuisses, Quid enim potuit vir ille S. Africanis respondere Concilijs, nisi quod antiquitus Apostolica Sedes, & Romana cum cæteris tenet Ecclesia?* Sed vt plausibilior esset definitio, cum radice fidei, Romanorum Pontificum doctrina, cui vniuersus Christianus orbis communicabat, producti sunt collate-

rales rami totius Orbis, vt ostenderetur cum matrice Ecclesiæ coniunctos eadem tessera, & consanguinitate doctrinæ.

11 Ceterum, vt rectè aduertit egregius fidei defensor noster P. F. Petrus de Sotomaior in lib. defensionis Catholicæ confessionis contra Brentiũ c. 19. *Non semper est necesse tali numero addici Patres in Concilijs, vel Summos Põtifices extra Concilia, sed tunc* (ait) *cum duos, aut tres, siue plures Patres consonè aliquid afferentes adducimus, satisfactum credimus ad probandum Ecclesiæ consensum, ex duorum, vel trium testimonio, præsertim cum alij non contradicant, aut quia de ea non loquuntur, aut quia obiter, & obscurius.* Hæc ille. Quæ doctrina tã celebris viri, (qui fidem illustrauit in Tridentino Concilio, eò missus, vt Põtificis Theologus, & dignus fuit Hosiano

no calamo, ab impijs vindicari) ne maiorum exemplis destituta videatur, diligenter ex Sanctorum authoritatibus munienda. In promptu est auth. S. August. lib. de bono perseuerãtiæ c. 18. vbi cum præmisisset, contra prædestinationem Sanctorum, quam secundum scripturas sacras ipse Sanctus ex doctrina Ecclesiæ defendebat, neminem, nisi errando disputare posse; ad probationem veniens; sic dicit cap. 19. *Puto tamen eis* [*hoc est Pelagianis*] *qui de hac re sententias tractatorum requirunt, Sanctos, & in fide, & doctrina Christiana laudabiliter diffamatos viros, Cyprianum, & Ambrosium, quorum tam clara testimonia posuimus, debere sufficere ad vtrumque, idest, vt gratiam Dei gratuitam, sicut credẽda, atq; prædicanda est, per omnia prædicent,* & infra. *Sed his duobus, qui sufficere debuerũt, Sanctum Gregorium addamus, & tertiũ,*

qui, & credere in Deum, & quod credimus cõfiteri, donum esse testatur: cap. vero 20. sic concludit. *Quamobrem si & Apostoli, & Doctores Ecclesiæ, qui eis successerunt, eosque imitati sunt, vtrumque faciebant .i. & Dei gratiam, quæ non secundum merita nostra datur, veraciter prædicabant; & piam obedientiam præceptis salutaribus instruebant; quid est, quod inuicta violentia veritatis rectè se isti nostri dicere existimant?*

12 Cernis pie lector Augustinum docentẽ, duos, vel tres grauissimos Patres sufficere, vt legitimos testes ad Pelagianorum errores retundendos: & vt perpetuò in ea manisse sententia Augustinum agnoscas, de eiusmodi sufficientia lege quæ lib. 1. cap. 1. contra Iulianum inculcat, nã post adductas authoritates Gregorij, & Basilij aduersus Pelagianam hæresim; negantes origi-

nale

nale pecccatum, sic ait. *Vide iam vtrum sufficiant tibi ex Orientis partibus, duo isti tam insignes viri, & tam clara praediti sanctitate, &, sicut fertur, etiam in carne germani*. Orientis vero partes recenset ad hominem arguens, quia fortè auidius Orientales, quàm Occidentales Patres, Pelagiani recipiebant, quod etiam ex eodē S. Augustino colligitur; post enim allegationem multorum Patrum Latinorum, contra eosdem Pelagianos sic inuehitur. *An ideo contemnendos putas, quia Occidentalis Ecclesiae sunt omnes, nec vllus in eis est commemoratus Episcopus Orientis?* Propterea ex Oriente Gregorium, & Basilium produxit, vt ex hoc binario numero Pelagianam haeresim reuinceret. Et post adductam authoritatem Gregorij Nazianz. & aliorum Patrum, ad solum Gregoriū se restringens dicit. *An tibi parua in vno Gregorio,*

rio, Episcoporum Orientalium videtur authoritas? est quidē tanta persona, vt neq; ille hoc, nisi ex fide Christiana oībus notissima, diceret, nec illi eū tā clarū haberent, atq; venerandum, nisi hæc ab illo dicta, ex regula notissima veritatis agnoscerent.

13 Ergo vbi ex notissima veritatis regula, Pater aliquis grauissimus dogma aliquod traderet, vel ex consensu Ecclesiæ loqueretur, vel per eius dicta Ecclesiæ eiusdem sensum, atque consensum demonstraret, tantæ authoritatis esset, vt meritò ab omnibus, vt incorruptus testis, atque sufficiens ad faciendam fidem suscipiendus, atque suspiciendus esset. Sed & cum idem Pelagianus diceret, Ecclesiam Catholicam Filij Dei sponsam in Africa constupratam, & à latrocinantibus proinde eruēdam (sic enim Catholicam sugillabat impius) vt constupratores, & latrones

po-

potius Auguſtinus reuincit hæreticos, & vnius Cypriani clypeo ſe tuetur, dicēs. *Ideò ne latrocinamur ex Africa, quia vnum martyrem hinc opponimus Cyprianum, per quē probemus antiquam nos defendere fidem, contra veſtri erroris vanā, profanamque nouitatem?* Et poſtea. *Vide quæ monſtruoſa, & furioſa dicas contra antiquiſſimam Catholicam fidem, non habendo quid dicas*, & mox oſtendens ex vno Cypriano eandem fidem probari, ait. *Sed quantumlibet tergiuerſeris ò hæreſis Pelagiana, quę cōtra muros antiquiſſimæ veritatis, nouas conſtruis machinas, nouas moliris inſidias, Pœnus diſputator, quod me contumelioſè, tuus defenſor appellat, Pœnus inquam diſputator, non ego, ſed Cyprianus, Pœnus te hoc vulnere Pœnus; immolat & pœnā ſcelerato ex dogmate ſumit*. Metrum Virgilianum in Monomachia Aeneæ cum Turno ad Mo-

nomachiam Cypriani cum Iuliano, mira dexteritate, & concinnitate transmutans, Et ex hac Monomachia vnius tamen grauis Doctoris, prostratum Iulianum ostendens Augustinus, sequitur. *Quid si tot Episcopos ex Africa nominassem? quot ex alijs orbis partibus nominaui, aut quid si in eis plures Afri essent? Vnus hinc est, cæteri aliunde, quorum ab Oriente, & Occidente consensione confoderis, & tamen tanta obstinatione cæcaris, vt non videas te potius velle corrumpere antiquum Ecclesiæ decorem*, .i. *antiquam fidem, tanquam Saræ aniculam pulcherrimæ castitatem*. Item lib. 1. contra Iulian. Hieronymi testimoniũ vrget, non vt vnius hominis, dicens. *Hic vir omnes, vel pene omnes, qui ante illum ex vtraque parte Orbis de doctrina Ecclesiastica scripserant, legitur, nec aliã de hac re tenuit, prompsitq; sententiam*.

14. Et S. Basilius suam profitebatur esse Ecclesiæ fidem, Gregorij testificatione confirmans. *Fidei vero nostræ, quæ poterit esse euidentior probatio, quàm quod à nutrice beata fœmina, quæ ex vestro gremio progressa est. Macrinam dico illustrem illam educati sumus, à qua & Beatissimi Gregorij verba, quæ memoriæ beneficio ad illius vsq; ætatem seruata, ipsa retinuit, edocti sumus. Quibus illa nos adhuc infantes, tanquam pietatis dogmatibus, finxit, ac formauit.* Vide sufficisse Basilio vnum patrem Deiloquum ad fidei Catholicæ probationem. In Concilio Florentino tres sessiones habitæ sunt, nempe 20. 22. 23. ad inuestigandũ vnius Basilij sensum. In Concilio Chalcedon. Act. 1. vnius Cyrilli dictum diligenter expensum: in 6. Synodo Act. 7. vnius Dionysij Act. 9. alterum Cyrilli, & Act. 12.

vnum Mennæ testimonium. In 7. Synodo Act. 3. vna Chrysostomi periodus appensa, ibique dictum. *Sanctus Ioannes oris aurei talia dixit de Iconibus, quis audet dicere quidquam contra?* In Concil. Chalced. Act. 1. *Quis poterit nostri Patris Cyrilli reprehendere voces?*

15. Vnum ex aduersarijs pro nostra veritate tuenda Caluinum adducamus, qui lib. 3. institut. c. 3. sect. 10. in materia de iustificatione, sic dicit. *Neque opus est multum inuestigando laborare, quando vnus Augustinus sufficere ad id potest, qui fideliter, magnaque diligentia omnium sententias collegit, ex illo igitur sumant lectores, si quid de sensu ambiguitatis, habere certi volunt.* Ergo quando vnus Pater testis est sufficiens, & indubitatus antiquitùs traditæ fidei, firmissimum præstare argumētum, vel ipsorum aduersariorum iudicio nouimus.

mus.

mus. Ad vnius quoque Patris authoritatem se restrinxit Iuellus in concione ad Crucem D. Pauli habita, & apud Humfredum in eius vita impressa anno 1579. pag. 125. qui loquens de 27. articulis ab ipso enumeratis, ait. *Quod ante dixi nunc repeto, libens me submittam, & palinodiam canam, si modo vnus quispiam aduersariorum nostrorum eruditorum,* de nobis loquitur, *vel omnes simul sumpti viuentes, proferre possint, vel vnam aliquam dilucidam sententiam, ex veteri aliquo Patre, vel Doctore, vel generali Concilio, pro tempore 500. post Christum, annorum, qua vel vnus aliquis articulus ex 27. à me propositis, probetur.* Simul etiam protestatus est, se nō hæc feruore aliquo percitum, sed simplicis veritatis intuitu commotum, asserere. Vnde Vvitak. resp. ad Campianum rat. 5. pag. 90. sic dicit. *Audi Campiane*

quam,

quam, ea die, Iuellus vocem verissimam, & constantissimam emisit, quo ad tempus sexcẽtorum annorum prouocauit, vobisq; obtulit, vt si vel vnicam ex aliquo Patre, aut Concilio claram, & dilucidã sententiam afferetis, non recusaret, qui vobis palmam concederet, & est nostra omnium professio: idem omnes pollicemur, fidem non fallemus. Vni ergo Patri Dei loquo fasces submittere, tanquam legitimo antiquitatis testi, confitentur Nouatores, suisq; cuniculis proprias munitiones infringunt, dũ nedum ꝑ 600. annos, sed per sexdecim secula decurrẽtia pro vnoquoq; dogmate, nedũ vnũ aut alterum, sed myriades Patrum sacrorum dogmatum testes, & conseruatores, ne dũ nostri: sed & sui recensent Centuriatores, aliàs Patres proscindentes, & reijcientes, & veluti calculorum subductione, & inuersione imperitos

oble-

oblectantes, atque fallentes. Par erat (vt in simili dicit S. Nazianz. aduersus Apollinarium) *vt quod vel accusant, non facerent, vel quod faciunt, non accusarent, si modo sibi ipsis saltem constare proponerent, ac non & sua, & aduersariorum dogmata commemorare. Talis nimirum est vecordia, & secum ipsa, & cũ veritate pugnat, vt nec in se ipsos reuolui sentiãt, nec erubescant*. Ita vt si in arenã descẽdãt, quoquaq; versus, vinci necesse sit, siue fugam, reijciẽdo Patres, meditẽtur; siue in acie stãdo eos acceptẽt.

16. Quanti vero vnius Augustini authoritas in Ecclesia habita sit, in materia dogmatica, præsertim in materia prędestinationis, & gratiæ; ex epistolis decretalibus Cælestini, & Hormisdæ, & Gelasij; cernere possumus; idem apparet ex decretis Conciliorum Mileuitani, Arausicani, & nouissimè Tridenti-

ni,

ni, vbi doctrina Auguſtini in Canones redacta eſt, nec enim veluti priuatè loquentem, Pontifices, & Cōcilia deprehenderunt, ſed ex publica fidei regula differentem, nec vnquam Orientales, & Occidentales Epiſcopi, ipſaq; ſedes Petri, viuentis, & mortui Auguſt. authoritatem magnifeciſſent, ſi non ex publica regula edocentem agnouiſſent. Certiſſimum vero eſt Romanam Sedem, nihil firmare, niſi quod cum cęteris tenuit, & tenet Eccleſijs. Quare vt impium reputatum eſt, & reputatur, Eccleſiæ Catholicæ ſenſum reſpuere, ſic Auguſtinum ex Eccleſiæ ſenſu loquentem, eiuſdemque calculo approbatam doctrinā reſpuere, ſecurum vero non contraire. Ceſſet ergo oppugnare, dicit S. Proſper lib. contra Collatorem: *Qui in hanc auſteritatem, ſupercilium tam tetricæ frontis ſe armauit,*

vt

rum mensuras sensuum, pondera locutionum, numeros syllabarum tanquam insidiosus scrutator euentilet, magnumque se aliquid conficere præsumpsit, qui catholico prædicatori, notam erroris affigat? quasi incognitum aliquod opus, & quod hactenus latuerit, impetatur, cum ille his morsibus lanietur, qui nouorum hæreticorum commenta disiecit, & diabolicum tumorē Pelagianæ elationis elisit. Sed de hac re redibit sermo inferiùs, cum S. Augustini doctrinam ab impugnatoribus vindicabimus.

17. Interim ponderandum, quod quidā πατρομητής (qui Patrimaternitatē, vel Matripaternitatem introduxit) scripsit, quod hoc ordine authores suscipiendi. Primo ait. *Scripturæ, Concilia, & Decreta Sedis Apostolicæ recolantur.* Secundo, *Patrum, & exempla Sanctorum.* Tertio, *plurium Seniorum consen-*

sen-

sēsus vnius Prouinciæ examinetur. Quod si plerique seniorum Prouinciarum omniū conueniant, & conspirent, pluris facienda est opinio, quæ ex illa concordia nascitur, quàm quæ ex octo, vel decem Patrum testimonio, oriri consueuit, lib. 4. tract. 4. c. 10. Elucid. Et quantum ad primum, & secundum locum, nullus Catholicorum dubitat. Quantum ad tertium, expressè illi contradicit Ephesina Synodus loco supra citato; quæ decē Patrum authoritate tanquam sacrato decalogi numero (ex Lerinensi supra allato) decreta formauit contra Nestorium, nec illis contradixit, sed secundū illos, de regulis fidei pronunciauit. Iudicent censores fidei, dato hoc principio, quantas gratias agerent Consistoria Nouatorum vnius Prouinciæ, vel omnium, si daretur eis licentia contra octo, vel decem concordes Patres, sua

pla-

placita defendere. Iam vero, vt ſcripſit idem Lerinenſis cap. 4. *Si nouella contagio, non iam portiunculam tantum, ſed totam pariter Eccleſiã commaculare conetur,* quod nam remedium adhibẽdum? an ſenes Prouinciarum adhibendi contra Proceres Eccleſiæ? minimè. Nam & multos producebant Ariani, & alij hæretici: *Sed tunc,* ſubdit idem Sanctus, *prouidebit Catholicus, vt antiquitati inhæreat. Quod ſi tale aliquid emergat, vbi nihil huiuſmodi reperiatur? tunc dabit operam, vt collatas inter ſe Maiorum conſulat, interrogetque ſententias.* Non ergo ſenes quærendi Prouinciarũ, aduerſus Patrum venerandam caniciem. Clauis putei abyſſi, vnde teterrimæ errorum tenebræ poſſent exhalare, in profundum maris abijcienda.

Quantam auctoritatem doctrina S. Augustini in Ecclesia Catholica sibi vendicet, maximè in materia prædestinationis, & gratiæ.

Calumnia impostorum.

NOndum Augustinus è viuis excesserat, & opuscula eius maximè, quæ pro gratia, & libero scripsit arbitrio, oppugnari cœptum est, vt patet ex Epistolis Prosperi Aquitani, & Hilarij Arelatensis ex Gallijs ad Augustinum directis, quibus respondit libro de prædestinatione Sanctorum, & de bono perseuerantiç tanta animi modestia cupiens emendari, & doctiorem fieri, vt temeritatem insultantium supera-

ret.

ret. Occaſio turbulentiæ fuit, quod cũ Gallias Sancti Auguſtini ſcripta penetraſſent, Pelagij ſtudioſi (inter quos Caſſianus præsbyter Eccleſiæ Maſſilienſis recenſetur) carpere, & acriter inſectari cœperunt. Alij damnata hæreſi Pelagiana, adeò inuerecundè oblequebantur, vt eum Ethniciſmi, & Manichæiſmi inſimularint; contra quos Prosp. lib. de lib. arbitrio forte certamen iniuit, eos debellando. Rurſus Galliarum quidam præsbyteri bellũ, quod adhuc viuente Auguſtino aggreſſi fuerant, inſtaurarũt, quindecim obiectiones contra Auguſtini libros editos aduerſus Pelagianos, formando. Sed & Vincentius quidam, priuato certamine priuatam rem agens, ſexdecim pariter obiectiones produxit. Camillus quoq; & Theodorus Genuenſes pręsbyteri, decem dubia oppoſuere. Verum neſcia

humana mens, ſemel regulas veritatis traſgreſſa, ſub repagulis modeſtiæ contineri, eadem opera Auguſtini audacius impetere verita non eſt, vt coegerint Hilarium, & Proſperum ad Cæleſtinum Romanum Pontificem feſtinare, vt obturarentur ora loquẽtium iniqua. Inter hos quoq; S. Seuerus Sulpitius fuit pelagiana fuligine reſperſus, vt dicit Baron. anno 431. num. 190. licet poſtmodum pœnitens ſancto fine quieuerit. De his cõtradictionibus ſcripſit Fulgentius de prædeſtinatione ad Monimum lib. 1. dicens ſe non ignorare (*etiam præterito tempore*). *illi luculentiſſimo S. Auguſtini operi, quod ſcripſit de prædeſtinatione Sanctorum à quibuſdam Gallis obiectum*. Infamauerunt eum etiam nedum in prædeſtinationis arcano; ſed etiam in gratiæ aſſertione, dicendo, eum liberum arbitrium penitus

tus ſubmouere; & ſub gratiæ nomine neceſſitatẽ prædicare fatalem, impietatem Manichæorum illi tribuentes, ex Proſpero ad Ruffinum. Poſtea procedentibus temporibus Ioannes Erigenes Scotus, vt habetur in tractatu Eccleſiæ Lugdunenſis in auctario Biblioth. p. 2. aduer. Io. Scotum Erigeniſtam, dicebat multas hæreſes eſſe, *vnã Pelagianorum, liberi arbitrij ſine gratiæ commẽdatione, alteram gratiæ ſolius &c.* de qua ſecunda hæreſi dicit Eccleſia Lugdunenſis ideo hoc dictum à Ioanne Scoto, *vel quia Beatum Auguſtinum latenter quaſi hæreticum accuſat eo quod manifeſtè iuxta veritatem ſcripturarum ſola Dei gratia oſtendat, & doceat hominem poſſe ſaluari, nec ad ipſam ſalutem æternam aliquid humanum arbitriũ poſſe, niſi per eandem gratiam fuerit reformatum, ſanatum, illuminatum, ac roboratum,*

 tum,

tum: aut certè eos, qui secundum eius venerabilem, & catholicam doctrinã nũc de gratia Dei sentiunt, & docent, quasi minus dicta illius intelligentes, hæreticos vocat. Hac de causa nobis videtur, quod callidissimè omnino, & versutissimè velut hæresim solius gratiæ posuerit, nec tamen authorem, vel sectatores eius vlla significatione manifestauerit. Et postea. *denique, vt manifestè agnoscamus, non eum de antiquiori aliqua hæresi dixisse, quod solius gratiæ fuerit prædicatrix, non posuit hanc hæresim ante Pelagianam, sed postea à temporibus S. August. vsq; nũc. Nec potest inueniri toto hoc tempore, quod fuit inter illum, & nos aliquam talem hæresim in Ecclesia extitisse, nisi quod vel ipsum, vt iam dicimus scilicet S. Augustinum, vel nos, qui eum sequimur istius erroris accusat.*

Circa eadem tempora ex Hincmaro

ep.

ep. ad Nicolaum Pontif. orta est hæresis Prædestinatorum à Godescalco, inter cæteros eius errores ille vnus est (quem antiqui prædestinati etiam docebant) *quod sicut Deus quosdam prædestinauit ad vitam æternam, ita etiam alios ad mortem æternam prædestinauit*, quem errorem Massilienses imposuerunt Augustino apud Prosperum in Gallorum obiect. 14. & 15. Fulgentiú ad Monimum cap. vlt. *Alter error quod Deus non vult omnes homines saluos fieri*, de quo etiam notarunt Augustinum Massilienses, cú tamen Augustinus locutus sit de voluntate efficaci, & consequenti. Godescalcus verò etiam de voluntate inefficaci, & antecedenti §. Neotericus quidam in sua concordia q. 23. a. 4. & 5. disp. 1. memb. vlt. aliter Augustinum interpretatus, talem de Augustino sentẽtiam protulit, his ver-

bis fideliter descriptis. *Credens autẽ Augustinus cum ijs, quæ de gratia aduersus hæresim Pelagianam ex scripturis rectissime docuerat, coniunctum esse, prædestinationem Dei æternam non fuisse secundum merita, qualitatemque vsus liberi arbitrij à Deo præuisi, sed solum secundum Dei electionem, & beneplacitum (quod in quo sensu verissimum sit membro 12. explicatũm est) iuxta eam sententiam Paulum ad Rom. 9. multis in suorum operum locis interpretatus est, restrinxitq; illud 1. ad Timot. 2. vult omnes homines saluos fieri, vt non de omnibus vniuersim hominibus, sed de solis prædestinatis intelligeretur; quæ doctrina plurimos ex fidelibus ex ijs, qui in Gallia morabantur, non solum indoctos, sed etiam doctos mirum in modum turbauit, ne dicam illius occasione salutẽ eorum fuisse periclitatam: Ne enim eiusmodi doctrinæ adhærerent, hæresi Pela-*

gianæ

gianæ ex parte assentiendum putabant, variosque alios errores circa paruulorum prædestinationem confingebant: id quod inter alia testãtur duæ epistolæ à Prospero, & Hilario Arelatensi Episcopo, ea de re ad Augustinum missæ, quæ inter opera Augustini ante librum de prædestinatione Sanctorum habentur. Prosper autem postquam turbationem, & periculum multorum explicauit, inter alia, quæ explananda ab Augustino efflagitat, ad eos, qui turbati fuerant sedandos, atque ad sanam doctrinam reducendos, adiungit. Illud etiam qualiter diluatur quæsumus patiẽter nostram insipientiam ferendo demonstres, quod retractatis de hac re opinionibus penè omnium par inuenitur, & vna sententia, qua propositum, & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt, vt ob hoc Deus alios vasa honoris, alios cõtumeliæ fecerit, quia finẽ vniuscu-

iusque

iusque præuiderit, & sub ipso gratiæ adiutorio, in qua futurus erat voluntate, & actione præsciuerit. Hilarius etiam commemoratis obiectionibus, quę aduersus Augustini doctrinam ab ijs, qui commoti fuerant, afferebantur, eos etiam fuisse conquestos in hunc modum affirmat. Quid opus fuit, inquit, huiusmodi disputationibus incerto tot minus intelligentium corda turbari? neque enim minus vtiliter sine hac definitione tot annis in tot tractatoribus, tot præcedētibus libris catholica fides fuit defensa: sententiam verò Augustini sequutus est S. Thomas: & post ipsum plerique scholasticorum. Et postea *Nos pro nostra tenuitate rationem totam conciliādi libertatem arbitrij cum diuina gratia, præscientia, & prædestinatione tradidimus sequentibus principijs, ex quibus eam deducimus, quęque varijs in locis tradidimus, inniti indicamus, quæ si data explanataque*

nataq; ſemper fuiſſent; fortè neque Pelagiana hæreſis fuiſſet exorta, neq; Lutherani tam impudenter arbitrij noſtri libertatẽ fuiſſent auſi negare, obtendentes cum diuina gratia præſcientia, & prædeſtinatione cohęrere non poſſe neq; ex Auguſtini opinione, concertationibuſq; cum Pelagianis fideles fuiſſent turbati, ad Pelagianos defeciſſent, facileq; reliquię illę Pelagianorũ in Gallia, quarum in epiſtolis Proſperi fit mentio, fuiſſent extinctę vt patet ex ijs, in quibus homines cum Catholicis conueniſſe, & ab eis diſſenſiſſe eędem epiſtolę teſtantur, concertationes deinde inter catholicos facilè fuiſſent compoſitę.

Similia verba dicit p.p.q. 23. ar. 4. d. 1. m. 1. §. quantum ad Auguſtinum attinct, ſcilicet quod *Auguſtinus dum ſub ea quaſi caligine non attendit* alium videlicet modum, vel viam cõciliationis, *arbitratus primo aſpectu cum ſua de*

prę-

prędeſtinatione opinione eſſe coniunctum, Deum non velle omnes vniuerſim homines ſaluos fieri, ſed ſolos prędeſtinatos; in multis ſuę doctrinę locis, ita illum locum Pauli 1. *Timot.* 2. *interpratus eſt, vt de ſolis prędeſtinatis intelligeretur,* & conatus mentem S. Hieronymi exponere cum S. Thoma ſubdit. *Imo verò eſto hi duo Patres in eam ſentẽtiam inclinaſſent ſalua eorum reuerentia, quæ illis debetur, quoad illud ſecundum, admittenda non eſſet: neque enim miror opinionem illam eo pacto intellectam à multis duram nimis, indignamq; diuina clementia iudicari: maxime cum quicumq; adulti eo ipſo quod ex æternitate à Deo prædeſtinati nõ fuerint, permanſerint reprobati, non ſolum, vt à vita æterna excluderentur doniſq; gratuitis ſpoliarentur, ſed etiam, vt æternis acerbiſſimis cruciatibus mãciparentur.* hæc ille.

Oppo-

Oppositiones.

ARguitur primo quia inter cœtera quæ Augustinus docuit in materia prædestinationis,& gratię fuit, quod non omnes homines Deus vult saluos fieri, vt habetur in obiectionibus Gallorum apud Prosperum ad capitula Gallorum c. 8. at hoc non congruit cum catholica doctrina, imo nec cum Apostolo Paulo dicente, *quod Deus vult omnes saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire,* & iterũ quod *Deus est Saluator omnium hominum, maxime fidelium.*

Secundo. quia ipsemet Augustinus multa in materia gratiæ retractauit, maximè ea in quibus ab exordio Episcopatus sui, multò prius quam impugnatores gratiæ exurgerent, pro gratia disputauit, vt patet ex libris retractationum.

Ter-

Tertio. quia idẽ Auguſtinus noluit ſuis ſcriptis tantam authoritatem adhiberi, vt non etiã liberum correctorem deſideraret, vt patet in quarta epiſt. ad Hieronymum, ergo non eſt ei credendum abſolutè quæ dicit de propoſito electionis &c. maxime cum per aſſertionem eius lędatur liberum arbitrium, & fatalis neceſſitas videatur induci &c.

Quarto. quia in epiſtolis Pontificũ factis in commendationem Auguſtini, non eſt expreſſus titulus illorum librorum, qui approbantur, vt per hæc appareat eos non eſſe probatos, & iſtam in S. Auguſtinum laudationem pro auctoramentis fuiſſe collatam.

Con-

CONFVTATIO EOrundem ex orthodoxorum firmamentis.

SEd contra eſt primò authoritas Sũmorũ Pontificum. Innocentius .n. Papa *nephandi erroris Pelagij capita apoſtolico mucrone percuſſit, & Pelagium ad proferendam in ſe, ſuoſq; ſententiam, Palæſtinorum Epiſcoporum Synodus coarctauit*, ait Proſper contra Collatorem; certum eſt autem Auguſtinum de hac re ad Innocentium ſcripſiſſe.

Amplius ex eodem Proſpero. *Africanorum Conciliorum decretis B. recordationis Papa Zozimus ſententiæ ſuæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationẽ gladio Petri dexteras omnium armauit antiſtitum* : certum eſt autem Auguſtinum his Concilijs magiſterio ſaltem interfuiſſet, Bonifacius quoque *contra*

iuimi-

inimicos gratiæ Dei non ſolum Apoſtolicis, ſed etiam Regijs utebatur edictis, & quãdo idem cum eſſet doctiſſimus, aduerſus libros tamen Pelagianorum Beati Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat. Doctrinam ſuam hæc ſatis commendant.

Cæleſtinus Papa ep. 8. ad Leõtium, Auxonium etiam Galliarum Epiſcopos, contra præsbyteros quoſdam, qui contra doctrinam S. Auguſtini inſurrexerunt, ſic loquitur.

Auguſtinum ſanctæ recordationis virum pro vita ſua, atque meritis in noſtra communione ſemper habuimus, nec vnquam hunc ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumor aſperſit, quẽ tantę ſcientię olim fuiſſe meminimus, vt inter magiſtros optimos etiam à meis deceſſoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune ſenſerunt, vt pote qui vbique cunctis, & amori fuerit, & honori: vnde reſiſtatur talibus, quos male

malè crescere videmus, nefas est hæc pati religiosas animas, quorum afflictione, qua membra nostra sunt, nos quoq; conuenit macerari. Huius epistolæ meminit. S. Prosper contra Collatorem dicens: *Per hunc virum inter Gallias istis ipsis, qui sanctæ memoriæ Augustini scripta reprehendunt, maleloquentiæ est adempta libertas, quando consultantiũ actione suscepta, & librorum, qui errantibus displicebant, pietate laudata, quid oporteret de eorum nouitate sentiri, sancto manifestauit eloquio, euidenter pronuncians quantũ sibi præsumptionis istius nouitas displiceret, qua auderent quidam aduersus antiquos magistros insolenter insurgere, & indisciplinata calumnia prædicationi veritatis obstrepere: Augustinum, inquiens, sãctæ recordationis virum &c.* & concludit. *contra istam clarissimæ laudationis tubam, contra istam sacratissimi testimonij*

dignitatem, audet quisquam malignæ interpretationis murmur emittere? &c.

Cum ergo Cęlestinus reprehendat eos qui doctrinam Augustini temeritatis,& erroris arguebant, & Augustinũ inter optimos magistros habeat cum prædecessoribus suis, Augustini doctrinam, quam illi damnabant, probat, & canonizat.

Sixtus Cælestino succedens, sicut viuente Augustino, ad quem eiusdem Augustini extant epistolę 104.& 105. Pelagium insectatus est, ita Pontifex effectus, eosdem est insectatus Augustini doctrinæ innixus, quod testatur Prosper contra Coll.c.44. sperans definitionem contra Semipelagianos dicens. *Confidimus Domini protectione pręstãdum, vt quod operatus est in Innocentio, Zozimo, Bonifacio, & Cælestino, operetur & in Sixto, & in custodia gregis*

Domi-

Domini, hæc ſit pars gloriæ huic reſeruata Paſtori, vt ſicut illi lupos abigère manifeſtos, ſcilicet Pelagianos, ita hic depellat occultos (Semipelagianos) & ſequitur *illo auribus ſuis doctiſſimi ſenis* (ideſt Auguſtini) *inſonante ſermone, quo collaborantem ſuũ hortatus eſt dicens: Sunt quidam iuſtiſſime damnati* &c.

Leo Magnus Sixto ſucceſſit, eius induſtria magna fuit, vt dicit Proſper in dimid temp. c. 6. conterere Pelagianos, maximè Iulianum. Eius quoque epiſtola ad Nicetam directa eſt, de nõ recipiendis Pelagianis, ſine expreſſa retractatione errorum illius ſectæ, & expreſſa profeſſione decretorum Synodalium: quæ ad exciſionem illius hæreſis Apoſtolicæ Sedis confirmarat authoritas. Multæ autem Synodi fuerunt celebratæ, vbi interfuit Auguſtinus; quas hic expreſſe probat Leo Magnus.

Eiuſdem authoritate capitula trãſmiſſa ſunt ad Concilium Arauſicanum ſecundum, ſic fatentibus Patribus illius Concilij. *Vnde & nobis ſecundum authoritatem, & admonitionem Sedis Apoſtolicæ, iuſtum, & rationabile viſum eſt, vt pauca capitula ab Apoſtolica Sede nobis tranſmiſſa, quæ ab antiquis Patribus de cæteris ſcripturarum voluminibus, in hac præcipue cauſa, collata ſunt ad docendos eos, qui aliter, quam oportet ſentiunt, ab omnibus obſeruanda proferre, & manibus noſtris ſubſcribere deberemus.* Quod & effecerunt: Sunt autem illi canones ſuccus, & compendium doctrinæ Auguſtini, & elaboratos à Proſpero inſigni diſcipulo Auguſtini non eſt dubiũ.

Hilarius, & Simplicius, qui Leoni ſucceſſerũt, nihil cõtra Pelagianos ſcripſerunt: fortè, quod ſimulatæ Pelagianorum reliquiæ publice cõpreſſæ clanculo

culo ſerpebant, nec Auguſtinum publicè infamare audebant.

Felix ſuccedens Simplicio, dũ Fauſti reprobat ſcripta,& Cæſarij Arelatẽſis librum ad Fælicem ſcriptum de gratia, teſte Gennadio de vir. illuſt. c. 86. probat; virtualis fuit librorum Fauſti, & totius Semipelagianiſmi reprobatio, & librorum Auguſtini manifeſta probatio.

Poſt hos Pontifices Gelaſius Papa ep.3.ad Honorium contra reuiuiſcentem hæreſim Pelagianorum, ſic inter cœtera inuehitur. *Nunquid licet nobis à Reuerendis Patribus damnata diſſoluere? & ab illis exciſa nephario dogmate retractare?* & poſtea, *ſi qua antiquitus à noſtris maioribus cognita, diſcuſſa, refutata ſunt, inſtauranda nitamur, nonne ipſi nos, (quod abſit, & quod nunquam catholica patietur Eccleſia,) aduerſarijs veritatis*

ritatis vniuersis contra nos insurgendi proponimus exemplum? &c. & postea, *an forte nescitis hanc hæresim, de qua loquimur, & ab Apostolica dudum sede per B. memoriæ Innocentium, ac deinde Zozimum, Bonifacium, Cælestinum, Sixtum, Leonem, continuis, & incessabilibus sententijs fuisse prostratam?* & postea. *O si studerent aduersus eos maiorum nostrorum libros, respõsaq; cognoscere, illis modis omnibus cerneretur, nihil esse prorsus, quod ab istis fuerit ventilatum, & ab illis magnifica veritate contritum. Sicque de cunctis eorum nequitijs refutandis, fideles quoque viderentur instructi, vt nihil amplius quæreretur: sed si forsitan ineruditos animos quædam de eorum sensibus proposita commouerunt, ita venerabilium Patrum doctrinis, & omnis eorum publicatur insania, & quibus remedijs curetur, ostenditur;* per maiores proculdubio, &

Pa-

Patres, Augustinum præcipuè intellexit. Vnde in epistola quinta ad Episcopos in Piceno constitutos, iterum in Pelagianam hæresim inuehitur, & ibidem Augustini, & Hieronymi doctrinam commendans, contra quendam, qui eam lacerauerat, sic loquitur [*adhuc maius scelus accrescit, & sub conspectu, & præsentia Sacerdotum B. memoriæ Hieronymum, atque Augustinum Ecclesiasticorum lumina magistrorum, musca moritura, sicut scriptum est, exterminans oleum suauitatis lacerare commemorat*. Et ita Gelasius honorificam mentionem facit de libris Hieronymi, Augustini, & Prosperi, reiectis libris Cassiani, Fausti, Ruffini, & cœterorum, qui ad Pelagianismum inclinarunt.

Hormisda Papa eosdē Fausti libros doctrinæ Augustini repugnantes condemnans, ait. *Hi vero quos vos de Fau-*

sti cuiusdam Galli antistitis dictis consuluisse litteris indicastis, id sibi responsum habeant, neque illum, neque quemquam, quos in auctoritate Patrum non recipit examen catholicæ fidei, aut Ecclesiæ disciplinæ, ambiguitatem posse gignere, aut religiosis præiudicium comparare: fixa sunt à Patribus, quæ fideles sectari debeant instituta; siue interpretatio, siue prædicatio, seu verbum populi ædificatione compositum: si cum fide recta, & doctrina sacra cõcordat, admittitur, si discordat, aboletur. & postea descendens in particulari ad S. Augustinum dicit: *de libero autem arbitrio, & gratia Dei, quod Romana, hoc est catholica sequitur, & asseuerat Ecclesia; licet in varijs libris D. Augustini, & maxime ad Hilarium, & Prosperum possit cognosci, tamen in scrinijs Ecclesiasticis expressa capitula continentur, &c.*

Ioannes IV. repululante hæresi Pe-

lagiana in Scotia apud Bedam 2. hist. Angliæ c. 19. præcepit, vt quæ, ait, *per istos 200. annos abolita est, ppetuo anathemate sepeliatur*: & necessitatem gratiæ ibidem inculcat, vnde virtualiter Augustini sententiã iampridem probatam approbat. Sic Leo. IX. epistola ad Petrũ Antioch. *gratiam Dei*, ait, *præuenire, & subsequi hominem, credo &c.* hæc autem semper fuit Augustini & Ecclesiæ confessio.

Secundo principaliter ex Concilijs. In Diaspolitana Synodo (cuius acta memorat Augustinus 1. de gratia Christi c. 3. de peccato orig. c. 8. q. 12. 14. ep. 105. 106. 107.) quicquid decretum est contra Pelagium Augustinus defendit, & propugnat; vnde eius Concilij cum doctrina Augustini, mira consonantia.

In primo Concilio Carthag. quod ante Diaspolitanum congregatum creditur

ditur à quibusdam, dogma Cælestij dānatum est, vt habetur ex August. epist. 90. ad Innoc.

In 2. Concilio Carthag. actum est de persona Cælestij, ex eadem ep. c. 7. & contra illum duo dogmata in materia gratiæ stabilita.

In 3. quod fuit Mileuitanum Augustinus interfuit. ex epist. 42. inter epist. Augustini anno 416.

Aliud etiam fuit Prouinciæ Numidiæ, vbi Augustinus cum alijs tribus Episcopis eiusdem Prouinciæ adfuit, de quo habetur mentio ep. 95. Augustini ad Innocentium.

Quarta Synodus, quæ & Carthaginensis generalior, vbi ex Prospero 8. resp. ad obiecta Gallorum, *ducenti quatuordecim Sacerdotes interfuerunt, quorū constitutiones cōtra inimicos gratiæ Christi, totus mundus amplexus est.* De eodem

Con-

Concilio meminit Prosp. 1. cōtra Collat. c. 10. quod congregatum fuit tempore Zozimi sub Bonifacio. Alterum generale Africanum coactum est, de quo Augustinus meminit epist. 47. vbi interfuerunt ex Prospero 300. proceres, lib. de ingratis.

In 5. Synodo generali dicitur. *Super hoc autem sequimur in omnibus SS. Patres, & Doctores Ecclesiæ, Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium Theol., & Greg. Nissenum, Ambrosium, Augustinum, Theophilum, Ioannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Leonem, Proclum, & suscipimus omnia, quæ de recta fide, & condemnatione hæreticorum exposuerunt: suscipimus autem, & alios Sanctos, & orthodoxos Patres, qui in sancta Dei Ecclesia irreprehensibiliter, & vsque ad finem suæ vitæ prædicarunt.*

In Concilio Romano sub Martino

Papa

Papa secret. 3. eadem repetuntur. *Super hæc aut in omnibus sequimur Sanctos Patres, doctoresq; Ecclesiæ Athanasium, Hilarium, Basilium, & Gregorium Theologum, & Gregorum Nissanensem, Ambrosium, Augustinum, Theophilum &c. & suscipimus omnia, quæ ab eis pro recta fide, & condemnatione hæreticorum exposita sunt*, Et ibidem testimonia S. Augustini recensentur hom. 22. in Ioannem, & in 93. Psal., & postea in fine post adducta testimonia dicitur: *qui easdem Sãctas Synodos, & Venerabiles Patres minime suscipit, condemnatus est*] vide Augustinum inter doctores Ecclesiæ, quos sequitur Ecclesia, annumeratum, & cõdemnatos esse eos qui Patres non recipiunt.

In Concilio Toletano 8. can. 2. *vir quoq; Sanctissimus Augustinus vestigationis acumine cautus, inueniendi arte præcipuus*

puus

puus, asserendi copia profluus, eloquentiæ flore venustus, sapientiæ fructu fœcundus, hæc in suis narrat affatibus: duo sunt mēdaciorum genera, &c.

In his ergo Carthaginensibus quicquid contra Pelagium, & Cæleſtium definitum eſt, Auguſtini doctrina confirmatur, & roboratur, vbi vel corporaliter præſedit: vel præfuit magiſterio, & doctrina. Vnde Proſper ibidem ſubdit. *An alium in finem poſſet producere Sanctum Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumq; Auguſtinus* erat? &c.

In Concilio Valentino ſub Benedicto 3., & Lothario Imperatore in materia multarum quæſtionum, & nouitatum, quæ inſurrexerant aduerſus prędeſtinationis doctrinam, ſic dicunt Patres c. 1. *indubitāter doctoribus piè, & rectè tractantibus verbum veritatis, ipſiſq; ſacræ ſcripturæ lucidiſſimis expoſitoribus*

.i. Cy-

i. Cypriano, Hilario, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, cæterisq; in catholica veritate quiescentibus, reuerenter auditum, & obtemperantem intellectum submittimus, & pro viribus, quæ ad salutem nostram scripserunt amplectimur; nam de prascienta Dei, & de prædestinatione, & de quæstionibus aliis, in quibus fratrum animi non parum scandalizati, illud tantum firmissimè tenendum credimus, quod ex maternis Ecclesiæ visceribus nos habuisse gaudeamus Et c. 6. *constantissimè, & fide plena fatemur, quod sanctorũ Patrum authoritate sacrarum scripturarum nobis tenendum reliquerunt, quod Africana, quod Arausicana Synodus professa est, quod BB. Pontifices Apostolicæ Sedis, Catholica fide tenuerunt.*

In Concilio Florentino sess. 7. Andreas Rhodius partes agens Ecclesiæ sic dicit. *Beatus Augustinus præclarissimus*

mus doctor Latinorum, quem sancta Synodus recepit, qui & præstantissimus appellatur.

In Concilio Senonensi. c. 1. mandatur ſcripturam exponi debere authoritate Sanctorum Patrum, *præcipuè Cypriani, Chryſoſtomi, Ambrosij, Hieronymi, Auguſtini.* In decreto xv. doctrinam Auguſtini approbat, & priſcám calumniam à Maſſilienſibus Auguſtino illatam, ſpongia quadam abſtergit dicens, *Neque enim liberum arbitrium aſſerentes, diuinam excludimus propterea gratiã, quod illi falſo toties imponere non verentur(*Nouatores*) atq; hoc fumo credulorũ oculos perſtringere. Sed iuxta ſacram ſcripturam extendimus, vt voluntas humana miſericordiæ præuenientis auxilio, & interiori quodam,* duas gratias diſtinctas enumerans, *& occulto ſecretioris inſpirationis afflatu contacta, ſeſe conuertat*

in

in Deum &c. quæ doctrina, quæ est Augustini, Augustinum à calumnijs vindicauit. Et in præfatione præmiserat, quod *accedentem ad Deum oportet primũ diuinæ gratiæ munere adiutum credere, deinde bonis operibus intendere, in quibus efficiendis, & liberum arbitrium operatur, & gratia; primo tamen, & principalius gratia. Quapropter, qui hominem bene operari, & salutẽ consequi arbitratur absque gratia, aut primatum boni operis libero adscribit arbitrio non gratiæ, Pelagianus censendus est*: duplicem ergo errorem Pelagianorum damnat: vnum quod sine gratia credere, & operari possimus: & alterum, quod primas darent libero arbitrio, non gratiæ. Magna autẽ est huius Concilij authoritas, cum ante 80. annos fuerit celebratum. Et in Trid. post 20. annos ab eius celebratione talis doctrina in sessione de iustific. probata

bata videtur, dum arbitrium inſpiratũ à Deo,& motum definitur. Ita c. 5. ſeſſ. 6. de iuſtificatione.

In Concilio vero Moguntino. c. 4. 5. 6. 7. de libero arbitrio, & iuſtificatione tractatum eſt ad mentem S. Auguſtini, ſi cum eiuſdem Auguſtini operibus conferantur, & cap. 8. docetur. *opera bona à gratia promanare* [*ſecundum eã dignitatem, quam de Spiritu Sancto veluti boni operis motore, & operatore ſumunt: ſic enim extenuandæ vires humanæ, vt nõ ſimul, & gratia Dei vilis reputetur: ſic in bono opere faciendo deprimenda eſt facultas hominis, vt interim cogitemus Spiritus Sancti, & in nobis* (non dicitur à nobis) motum *efficacem, & apud Deum acceptũ ac precioſum eſſe*] eadem Synodus Moguntina, quæ celebrata eſt poſt ſeſſ. 6. Concil. Trid. 1549. maxime probata eſt, quando illam doctrinam Trid. eſt

E æmu-

æmulata, & in summam redegit.

In Concilio Trid. sess. 7. doctrina S. Augustini in tota materia iustificationis approbatur, & mira est Cōcilij Tridentini cum Augustini doctrina concordia. Lege Augustinianam cōfessionem Torrensis in hac materia, & vera me dicere comprobabis.

Tertio ex PP. Hieronymus epistola ad Augustinum quæ in 2. tom. operum eiusdem August. est 25. sic dicit. *Domino sācto, ac Beatissimo Papæ Augustino Hieronymus. Omni quidem tempore beatitudinem tuam eo quo decet honore veneratus sum, & habitantem in te dilexi dominum Saluatorem; sed nūc si fieri potest cumulo aliquid addimus, & plena complemus, vt absq; tui nominis mentione, ne vnam quidem horam præterire patiamur, qui contra flantes ventos ardore fidei præstitisti, maluistiq; quantum in te fuit, solus liberari*

de

de Sodomis, quã, cum pereuntibus commorari, ſcit quid dicam prudentia tua. Macte tute in orbe celebraris. Catholici te conditorem antiquæ rurſum fidei venerãtur, atq; ſuſcipiunt, & quod ſignum maioris gloriæ eſt, omnes hæretici deteſtantur, & me pari perſequũtur odio, vt quos gladijs nequeunt, voto interficiant, incolumem, & mei memorem te Chriſti Domini clemẽtia tueatur Domine venerande, ac beatiſſime Papa:

SEVERVS SVLPITIVS ex epiſtola Seueri ad Auguſtinum, quæ eſt in 2. tom. operum Auguſtini epiſtola 37. *ò vera artificioſa apis Dei conſtruens fauos diuini nectaris plenos, manantes miſericordiam & veritatem, per quos diſcurrens deliciatur anima mea, & vitali paſtu, quicquid in ſe minus inuenit, aut imbecillum, sẽtit reſarcire, & ſuffulcire molitur.*

PAVLINVS Epiſcopus Nolanus,

ex epistola eiusdem Paulini ad Augustinum, quæ habetur in 2. tomo operum S. Augustini epist. 31. sic dicit de Augustino. *O verè sal terræ, quo præcordia nostra ne possint sæculi vanescere errore, cōdiuntur. ò lucerna dignè supra cādelabrum Ecclesiæ posita, quæ latè catholicis vrbibus, de septiformi ligno pastum oleo lętitię lumen effundens, densas licet hęreticorum caligines discutis, & lucem ueritatis à confusione tenebrarum splendore clarifici sermonis enubilas &c. Os enim tuū fistula aquę uiuę, & uenam fontis ęterni merito dixerim, quia fons uitę aquę salientis in uitam ęternam Christus effectus est, cuius desiderio sitiuit in te anima mea, & vbertate tui fluminis inebriari terra mea concupiuit.*

S. Prosper de lib. arbit. ad Ruffinum loquens de Pelagiana hæresi, hæc dicit in laudem Augustini. *B. quoque Augustinus*

ſtinus percipua vtiq; in hoc tempore portio Domini ſacerdotum, copioſè, & pulchrè in multis voluminum diſputationibus deſtruxit, vtpote inter multa Dei dona, quibus illum abundantiſſime Spiritus veritatis impleuit, habens etiam hanc ſcientiæ, & ſapientiæ ex Dei charitate virtutem, vt nõ ſolum iſtam adhuc in ſuis detruncationibus palpitantem, ſed etiam multas prius hæreſes inuicto verbi gladio debellaret. Cui inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas, ad illuminationem Eccleſię, & ad gloriam Chriſti, qua ipſe illuſtratus eſt perfulgẽti, quidam noſtrorum (quod de ipſis multum dolendum eſt) occultis, ſed non incognitis ſuſurrationibus obloquuntur, & prout ſibi noxias aliquorum aures, opportunaſq; repererint, ſcripta eius, quibus error Pelagianorũ, impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium ſubmouere, & ſub gratię nomi-

ne necessitatẽ prædicare fatalẽ [& in fine. *Tu autem dilectissime, & venerandissime mihi frater; si vere his quæstionibus instrui desideras, sicut desiderare te conuenit, ipsius B. Augustini disputationibus cognoscendis, curam impende, vt in confitenda Dei gratia defecatissimam, & saluberrimam Euangelicæ, Apostolicæque doctrinæ intelligentiam consequaris.*

Idem contra Collatorem cap. 1. sic dicit, *gratiam Dei qua Christiani sumus quidam dicere audent à S. memoriæ Augustino non rectè esse defensam, librosque eius contra errorem Pelagianum conditos, immoderatis calumnijs impetere non quiescunt, quorũ intus interstrepens domestica malignitas, non minus spernẽda esset, quam foris latrãs hæretica loquacitas, nisi eiectis extra ouile Dominicum lupis, sub nomine ouium suffragarentur, essentque huiusmodi, vt nec ordo eorum in Ecclesia,*

nec

nec ingenia despicienda videantur,] &
& infra dolet, quod illa *morsibus* doctrina lanietur, quę nimirum hæreticorum *commenta disiecit, & diabolicum tumorem Pelagianæ elationis elisit*, & postea, *viginti amplius annis contra inimicos gratiæ Dei catholica acies huius viri ductu pugnat, & vincit, vincit dico, quia non patitur respirare quos vicit; & in quorum excidium vnam cunctorum Sacerdotum manum sententiam scripsit, &c.* deinde docens lib. de ingratis, quod inter cęteros, qui in Africanis Cōcilijs fuerat, ait.
Augustinus erat, de quo subdit elogia, *quem Christi gratia cornu*.

Vberiore rigans nostro lumen dedit æuo,
Auersum vero de lumine: nam cibus illi,
Et vita, & requies Deus est, omnisque voluptas &c.

Istius ergò inter cunctos, qui de grege sancto
Insanas pepulere feras industria maior.
Maius opus, totum præstantius imbuit orbem.
Nam quocumque gradum conuertit callidus hostis.
Quaq; per ambages anceps iter egit opertas.
Huius ab occursu præuentus, &c.

Et lib. 3. de vita contemplatiua c. 31. *S. Augustinus Episcopus, acer ingenio, suauis eloquio, sæcularis litteraturæ peritus, in Ecclesiasticis laboribus operosus, in quotidianis disputationibus clarus, in omni sua actione compositus, in expositione sua fidei nostræ catholicus, in quæstionibus absoluendis acutus, in reuincendis hæreticis circumspectus, & in explicandis scripturis canonicis cautus.*

S. Ful-

S. Fulgentius lib. 2. ad Monimum, Augustinum *Beatissimum* nō semel appellat, eius doctrinam explicat, & tandem quanti faciat eiusdem doctrinam dicit in fine. *Hęc interim pauca de libris S. Augustini, & de responsionibus Prosperi, ob hoc maluimus huic libello inserere, vt cuncti nouerint, quid debeant de praedestinatione sanctorum, impiorumq; sentire; simulq;* vt appareat eiusdem Beati Augustini dictis, tenorem nostrae sententiae conuenire.

Et in toto lib. 1. c. 8. q. 11. 14. lib. de incarnatione, & gratia, Augustini sententiam contra eosdem Pelagianos inculcat, & in cap. primo illius libri de doctrina Petri, & aliorum, quam ad ipsum scripserunt sic dicitur. *Litteras nobis, quas misistis, habuimus, quibus recensitis, vestram simul alacres; & fidem cognouimus, & salutem &c.* & in epilogo

ope-

operum de ſententia Auguſtini, quam Petrus ſcripto ſuo fatebatur, & ipſe Fulgentius ſequutus fuerat, dicitur, *Cuius prædeſtinationis veritatem, qua nos ante mundi conſtitutionem prædeſtinatos in Chriſto teſtatur Apoſtolus, ſic detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confeſſione proferre, ſi ante vltimum diem vitæ præſentis impietatis ſuæ cõtumaciam, quæ Deo viuo, & vero rebellis obſiſtit, nõ abiecerit, manifeſtum eſt eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Chriſto ante mundi conſtitutionem gratis elegit, & prædeſtinauit ad regnum.* Idem Petrus de Incarnatione, & gratia c. 8. *omnium ſanctorum Patrum imbuti doctrinis, anathematizamus Pelagium, & Celeſtium, ſimulq; Iulianum, & Anenſem, & qui illis ſimilia ſapiunt, præcipue libros Fauſti Galliarum Epiſcopi, qui de Monaſterio Lerinenſi profectus eſt; quos contra prædeſti-*

stinationis sententiam scriptos esse, non dubium est: certum est autẽ libros Fausti contra Augustini sententiam militare, ac proinde propterea ab Ecclesia eliminatos.

Hilarius Episcopus Arelatensis in Epistola ad Aratum Diaconum; *Doctor excellentissimus Augustinus, defensor fidei nostræ, in diuina meditatione semper assiduus, metu mortis intrepidus destruxit sacrilegos, atq; superauit hæreticos.*

Possidonius Episcopus Calamensis in vita D. Augustini c. 7. quæ habetur tom. 1. *Tanta autem ab eodem dictata, & edita sunt, tantaq; in Ecclesia disputata, excepta, atq; emendata, vel aduersus diuersos hæreticos cõscripta, vel ex canonicis libris exposita ad ædificationem sanctorũ Eccl. filiorum, vt ea vix quisquam studiosorum nosse, & perlegere sufficiat.*

S. Gregorius Magnus lib. 8. Episto-

larum

larum epist. 37. *si delitioso cupitis pabulo saginari, B. Augustini opuscula legite, & ad comparationem siliginis illius, nostrum furfurem non quæratis.*

Beda lib. de sex ætatibus mundi. *B. Augustinus Hipponensis Episcopus, & omnium doctor eximius Ecclesiarum, ne ciuitatis suæ ruinam videret, tertio obsidionis suæ mense migrauit ad Dominum quinto Kalend. Septembris cum vixisset annis 76. in clericatu autem, vel Episcopatu annos ferme quadraginta complesset.*

Cassiodorus senator prologo super psalterium: *est enim litterarum omnium egregius magister, eo quod in vbertate cautissimus disputator, decurrit quippe tanquam fons purissimus nulla fece pollutus: sed in integritate fidei perseuerans, nescit hæreticis locum dare: vnde sese possint aliqua colluctatione defendere. Totus catholicus, totus orthodoxus inueni-*

tur,

tur, & in Ecclesia Domini suauissimo nitore resplendens superni luminis claritate radiat.

Claudianus Mamertus de statu animæ lib. 3. *Aurelius Augustinus, & acumine ingenij, & rerum multitudine, & operis mole, veluti quidam Chrysippus argumentandi virtute, aut Zeno, sensuum subtilitate, aut Varro in voluminum magnitudine, & qui profecto talis naturæ attentione disciplinis extiterit, vt non immerito ab istis corporalibus nostris Epicureis, aut Cynicis specialiter Sophista dissenserit, lib. ad Hieronymum de origine animæ sic pronunciat* &c.

Rupertus Abbas lib. 7. de operibus Spiritus Sancti c. 19. *In Augustino Spiritus manifestè operatus est, quod se dignū fecit ad laudem suam, ad Ecclesiæ defensionem catholicæ fidei perpetuamq; munitionem. Iste est Augustinus columna, &*

fir-

firmamentum veritatis, & verè columna nobis, in qua thronum suum posuit sapiētia Dei.

Sanctus Bernardus homil. 80. in cātic. de Augustino dicit quod *est hereticorum malleus*, & in epistola 77. ad Hugonem confutans errorem cuiusdam dicentis adultum cupientem baptismū, non baptizari baptismo flaminis, non habendo copiam baptismatis in aqua, ait: *sed miror admodum si nouus iste nouarum inuentor assertionum, & assertor inuētionum, inuenire in hoc rationem; quæ sanctos Patribus latuerit, Ambrosium, & Augustinum sine auctoritate eorundē auctoritate potiorem*, & post citata testimonia Ambrosij, & Augustini subdit: *Ab his ergo duabus columnis Augustinum loquor, & Ambrosium crede mihi difficile auellor: cum his aut errare, aut sapere fateor, credens ipsa sola fide* (puta formata) *homi-*

hominem poſſe ſaluari, cum deſiderio percipiendi Sacramentum.

S. Anſelmus in præfatione ad Monologium, quam fuerit doctrinæ S. Auguſtini addictus, oſtendit: de ſcriptura enim quadam ſua loquens, ait, *eam ego ſæpe tractans, nihil potui inuenire me in ea dixiſſe, quod non catholicorum Patrum, & maxime B. Auguſtini ſcriptis cohæreat*] quod patet legenti opera, præſertim de concordia præſcientiæ, & prædeſtinationis Dei, vbi ſenſus, & verba ipſiſſima Auguſtini inſpiciuntur.

Quarto ex rationibus: Prima & deſumitur ex Proſpero ad Ruffinum. *ſi vera ſunt quæ contra Auguſtinum oblatrant, cur ipſi tam negligentes, ne dicam tam impij ſunt, vt tam abruptam perniciem non repellant? tam inſanis prædicationibus non reſiſtant, nec ſaltem aliquibus ſcriptis eum, à quo talis emanat doctri-*

na

na conueniunt? Magna enim gloria sua humano generi consuluerint, si Augustinum ab errore reuocauerint.

Secundo ex eodē, quia doctrina Augustini vniuersaliter recepta est, etiam fatentibus aduersarijs [*Imo nouerunt nō solum Romanam, Africanamq; Ecclesiam, & per omnes mundi partes vniuersos promissionis filios, cum doctrina huius viri sicut in tota fide, ita in gratiæ confessione congruere, sed etiam in his locis, in quibus aduersus eum querimonia concitatur, esse propitio Deo plurimos qui ad perceptionem Euangelicæ, apostolicæq; doctrinæ saluberrimis eius disputationibus imbuūtur, & quotidie in membris corporis Christi, in quantum ea ipse multiplicat, dilatantur.*

Tertio. quia magis credendum est tot Proceribus Ecclesiæ, quā posterioribus Neotericis nouarum inuentoribus

bus aſſertionum,& aſſertoribus inuentionum, qui Sanctum Auguſtinum impetere non ſunt veriti, aliter dicere oporteret, vt in ſimili Proſper Collatorẽ redarguit, *quod errarint Innocentius, Zozimus, Bonifacius, errarint Oriẽtales Epiſcopi, errarint Africana Concilia, errarit B. Petri ſedes damnans eos, qui contra Dei adiutorium humanam extulterunt libertatem*: *cum ergo inuictarum conſtitutionũ regulis, tanquam Hierocontini muri ad ſacerdotalium* tubarum cõcentum, corruerint, Semipelagianorum dogmata, non ſunt iterum reædificanda.

Quarto. in eo quod Semipelagiani contra Auguſtinum obmurmurarunt, in eo à verò aberrarunt, ergo valdè cauendum, ne dum ſimus contra Auguſtinum conſortes obloquutionis, ſimus conſortes damnationis.

Antecedens probatur: nã in eo pro-

ſcindebant Auguſtinum, quod prædeſtinationem ſecundum propoſitum diuinæ volũtatis cõſtrueret. Etiam quod ex gratiæ efficacitate liberũ impediretur arbitriũ. Nã vbi Auguſtinus dicebat diuinã electionẽ, eſſe ſecũdum propoſitum, illi vt dicit Proſp. ep. ad Auguſt. [*quibuſdam commentitijs meritis electionem Dei ſubijciunt, vt quia præterita, quæ non extant; futura, quæ non ſunt futura confingant, nouoq; apud illos abſurditatis genere, & nõ agenda præſcita ſint, & præſcita non acta ſint*] & iterũ dicebat Fauſtus, *niſi præſcientia explorauerit, prædeſtinatio nihil decernit*: cum tamen, diuina [*præſcientia ordine quodam ſit ſubnixa propoſito, & ſicut nihil ſit quorumcũque negotiorum, quod non ſcientia diuina præuenerit, ita nihil ſit boni, quod in noſtram participationem, non Deo authore profluxerit* [quod pertinet ad diuinæ

vo-

voluntatis propoſitum, quod præſcientia ſubſequatur, non præcedat. Similiter vbi Auguſtinus preuenientem, præoperantem gratiam prædicabat, illi dicebant ex eadem epiſt. Proſperi ad Auguſtinum: *ideo quis adiuuatur, quia voluit: non ideo, quia adiuuatur, velit,* & dicebant per gratiam impediri liberum arbitrium: vnde poſtulat Proſper, vt Auguſtinus ſoluat [*quomodo per iſtam præoperantem, & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium*] quod præſtitit Auguſt. eidẽ reſpõdẽdo, & Hilario, in libro de prædeſtin. Sanctorum.

Conſequentia patet à ſimili, nam Semipelagianos murmurantes cõtra Auguſtinum hoc modo Proſper exſufflat, quia Pelagianos contra eundem Auguſtinum murmurantes ſunt imitati, vnde ſic dicit Proſper contra Collatorem [*en cuius dogmatis ſunt magiſtri, ſemipelagiani, qui vt catholicarum mentium*

castitatem gratiæ defensoribus calumniando corrumpant, præcipuum nostro tempore in doctrina Ecclesiastica virum rabido ore discerpũt, creduntq; se omnia authoritatum munimina posse conuellere, si hanc pastoralis speculæ validissimam turrim(Augustinum designans)*crebra Pelagiani arietis illisione pulsauerint. Firmum quidem fundamentum Dei stat: sed congruenter isti non desunt partibus suis, dignum quippe est, vt quorum sequuntur sententiam, imitentur insaniam. Nec alia possunt dicere quam quæ damnantur, querelis, & procacissimis Iuliani sunt vulgata conuicijs. Paria sunt vnius seminis germina, & quod latebat in radicibus, manifestatur in fructibus &c.* ergo à murmuratione contra Augustinum, abstinendum est viris maximè catholicis in prædestinationis materia: nam murmuratio, quod absit, fructus

esset,

esset, ex Pelagiani seminis redundantia.

Quinto in eo maxime Semipelagianos aberrasse scribitur ab Hil. ad Augustinum *quod fatigatis omnibus nobis, ad id prosecutio eorum, vel potius quærela conuertitur, consentientibus ẽt his qui hãc definitionem improbare non audent, vt dicant. Quid opus fuit huiusmodi disputationis incerto tot minus intelligentium corda turbari neq; enim minus vtiliter sine hac definitione, tot annis à tot tractatoribus, tot præcedentibus libris, & tuis, & aliorum, cùm contra alios, tum maxime contra Pelagianos, catholicam fidem fuisse defensam*] ergo ne cum Semipelagianis conueniamus, viro catholico cauendũ ne dicat: ex sententia Augustini turbatos fideles; nam videmus quod doctrina, quæ habita est, vt turbatiua, ab Ecclesia recepta est, apparenter verò quie-

ratiua cõtra Auguſt. introducta exploſa, Et ſi prædicatur nunc turbatio fidelium (ſicut Semipelagianorum tempore prædicatum eſt) timendum ne habendo conſortium ſimilis poſitionis, habeatur cum eiſdem conſortium reiectionis.

Sexto. quia quicquid ſit de qq. nuperis excitatis, de quibus non diſputamus decreta Apoſtolica ſeruantes, nullo modo (vt Summorum Pontificum decreta defendamus contra obiectatores Auguſtini) ferendum eſt, vt idem Sanctus, tã acriter proſcindatur. Vnde ſic arguimus in defenſionem Aug. doctrinæ, & Rom. Pontificum. Si noua conciliatio poſt Auguſtinum introducta, Auguſtino (& per conſequens veteri Eccleſiæ) incognita eſt, vt dicunt, ſatis fuiſſet ad turbationem ſedandam, ad hæreſes vero ne naſcerentur poſte-

riores,

riores, præcauendum, si fuisset cognita: sequeretur, quod quandiu mundo hæc doctina non eluxit, Augustinus, vel Innocentius, Zozimus, & tot Concilia tẽporibus suis infirmè hæreticos debellassent. Ergo per mille, & amplius annos Ecclesia de Pelagianis hucusq; triũphum non reportauit in tot definitionibus, imo quia dicunt quidam, *nec Pelagiani, nec Lutherani essent exorti*, positio Augustini, illa prænotione destituta, errandi hæreticis materiam subministrauit: hoc est virtualiter dicere, & breui compendio, quod Augustinus, & tot Patres errarunt: quam consequentiam si admittas, sic eam à Tertulliano reperio exufflatam: *ergo tandiu regnauit error, quandiu hæretici non erant*, hoc est Pelagius, Semipelagiani non apparebãt. *Aliquos Marcionitas, & Valẽtinianos* (Semipelagianos) *liberanda veritas*

 expe-

expectabat. Interea perperam euangelizabatur, perperam credebatur, tot millia millium perperam tincta, tot opera fidei perperam administrata, tot virtutes, tot charismata perperam operata, tot sacerdotia, tot ministeria perperam functa, tot deniq; martyria coronata; & postea *ante Christiani, quàm Christus inuentus: ante hæreses, quàm vera doctrina.*

Confirmatur amplius (vt subnectebat idem Tertullianus; *ante Christiani, quàm Christus*) ante non certa doctrina prædestinationis prædicata in Ecclesia, quàm noua contra Augustinum conciliatio adinuenta, ante fuissent hęretici debellati Pelagiani; & Semipelagiani, quam arma haberemus quibus profligarentur; & tamen, vt scribit Prosper contra Collat. Tunc *etiam Semipelagianorum machinæ fractæ sunt, quando B. memoriæ Innocentius nefandi erroris capi-*

ta

ta apoſtolico mucrone percuſſit: quā do Pelagium ad proferendum in ſe, ſuoſq; ſententiā Palæſtinorum Epiſcoporum Synodus coarctauit, quando Africanorum Cōciliorum decretis B. recordationis PP. Zozimus ſententiæ ſuæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armauit antiſtitū: quādo S. mem. Papa Bonifacius piiſſimorum Imperatorum catholica deuotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei non ſolum apoſtolici, ſed etiam Regiis vtebatur edictis, & quando idem, cum eſſet doctiſſimus, aduerſus libros tamen Pelagianorū B. Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat [& Cæleſtinus] *quaſi non diſcuſſo negotio Pelagium audientiam poſtulantem, totius Italiæ finibus iuſſit extrudi, adeo vt prædeceſſorum ſuorū ſtatuta, & decreta Synodalia inuiolabiliter ſeruanda cenſebat, vt quod ſemel meruerat abſcidi, ne-*

qua-

quaquam admitteret retractari] At idem perbelle docet Tertullianus, quod in omnibus veritas imaginem antecedit, postmodum similitudo succedit: satis inquam dicit idem, *vt prior in doctrina hæresis habeatur, quando, & ipsas hæreses futuras prænunciauit.* Ita in nostro proposito, si incognita ista nupera conciliatio vera fuit, incerta autem antiqua conciliatio (vt iactant) S. Augustini; iã prior fuit vmbra veritate, prius dubia doctrina, quàm certa: absit autem hoc dicere, quando vera doctrina antiqua futuras nouitates Augustini doctrinã impetituras iampridem confutauit.

Septimo. Si Augustino, & veteribus Patribus non affulsit, quantum par est, tam altum secretum prædestinationis, & gratiæ, prædicare oporteret, & dicere priori ætati ante Augustinum fuisse ignotum, & per consequens nec id scitum

tum

tum in ætate Apoſtolica, imo nec ab ipſo Apoſtolo; nec.n. niſi Apoſtolicam doctrinam Auguſtinus prædicauit in materia eadem, quam tantopere Concilia commendarunt. Inſuper deducitur. Ergo aliquod dogma non deſcendens ab Apoſtolis, vel Apoſtolicis, ijſdemq; incognitum per decurrẽtes ætates, nuper mundo eluxit, quod Apoſtolica dogmata regulare debeat: At firma ſtat Tertulliani regula: *illud verũ quod prius, illud falſum, quod poſterius immiſſum.* Potius ergo dimittatur poſterius, & quod nuperum eſt, & contra Auguſtinum eſſe profitentur, magiſq; Auguſtino demus, quam ijs qui Auguſtinũ, vt Magiſtrum nolunt agnoſcere, quos ijdem veteres Patres, tamquam à vetuſtate deſcendentes nec agnoſcunt, vnde etiam cecinit Propheta Moyſes, *noui, recenteſque venerunt, quos non coluerunt*

runt Patres eorum. Deuteron.c.32.

Octauo.non solum Augustini tempore, sed etiam Apostoli Pauli temporibus, turbati sunt fideles ad prædicationē firmi propositi Dei; vnde coactus est multas obiectiones, quas poterat obijcere humana infirmitas, dissoluere. *ô homo tu quis es qui respondeas Deo &c.* & tamen non propter hoc quis audax erit Apostolicam doctrinam eijcere ex prædicatione diuini propositi in electione prædestinatorum. Ergo non propterea, quod turbati sint ex prædicatione Augustini, (quæ ipsissima est Apostoli prædicatio) debet Augustini doctrina repudiari. Vnde Augustinus epistola 106. consimilem turbationem suis temporibus ortam sepelire satagens, per easdem semitas Apostoli incedens, nonnisi ad diuinum propositum, & voluntatem confugit, dicens.

Ad-

Adhuc tamen audax mouetur infirmitas, eorum scilicet, qui secundum coniecturas cordis humani, inscrutabilem altitudinem iudiciorum Dei cogitare conantur. Hanc quæstionem sibi ex aduerso opponens Apostolus ait, dicis itaq; mihi, quid adhuc quæritur: nam voluntati eius quis resistit? Nobis hoc dictũ putemus. Quid ergo aliud, quam quod respondit Apostolus, respõdere debemus? aut si & nos talia mouẽt, quia & nos homines sumus, simul oportet omnes audiamus dicentem: ò homo tu qui es, qui respondeas Deo? Nunquid dicit figmentum ei qui se finxit, quare me fecisti sic; an non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam? Hæc massa si ita esset media, vt quemadmodum nihil boni, ita nec mali aliq̃d mereretur: nõ frustra videretur iniquitas, vt ex ea fierent vasa in contumeliam. Cum verò per libe-

rum

rum arbitrium primi hominis in condemnationem vniuersa defluxerit, proculdubio quod ex ea fiunt vasa in honorem, non ipsius iustitiæ, quæ gratiam nulla præcessit, sed Dei misericordiæ: quod vero in contumeliam, non iniquitati Dei, quę absit vt sit apud Deum, sed iudicio deputandum est.

Præterea si Paulo Apostolo in mentem venisset noua conciliatio contradictorum August., ex illa debebat rationes conquerentium soluere: at non cum illa soluit, sed recurrēdum ad propositum diuinæ voluntatis, hostes fidei euincens, ergo non est vetus Ecclesia de ignorantia taxanda, nec Augustinus Pauli sententiam prædicans submordendus: ergo &c. Discursus sumitur ex Augustini epist. 105: *mirum autem cum his coarctantur angustijs, in quanta se abrupta præcipitent, metuentes retia veritatis; ideo, inquiunt, nondum natorum aliū*

oderat,

oderat, alium diligebat, quia eorum futura opera præuidebat, Quis istum acutissimum sensum defuisse Apostolo non miretur? Hoc quippe ille non vidit, quando sibi velut aduersantis obiecta quæstione, non id potius, tam breue, tam apertum, tamen sicut isti putant, verum absolutumq; respondit: cum enim rem stupendam proposuisset, quomodo de nondum natis, nec aliquid agentibus, boni, aut mali, rectè dici potuerit, quod vnum Deus dilexerit, aliũ odio habuerit, ipse sibi obiecta quæstione motum exprimens auditoris, quid ergo dicemus? inquit, nunquid iniquitas est apud Deum? absit, hic ergo erat locus, vt diceret, quod isti sentiunt, futura enim Deus opera præuidebat, quando minori maiorem seruiturum esse dicebat: non autẽ hoc Apostolus dicit, sed potius ne quisquã de suorum operũ audeat meritis gloriari, ad Dei gratiam, & gloriam commendandam, vo-

luit

luit valere, quod dixit: cum enim dixisset, absit vt sit iniquitas apud Deum, tanquã ei diceremus. Vnde hoc ostendis, cum asseras non ex operibus: sed ex vocante dictum esse: maior seruiet minori. Moyses enim dicit, inquit, miserebor cui misertus fuero, & misericordiam præstabo cui misericors fuero; igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei. Vbi nunc merita, vbi opera, vel præterita, vel futura tanquam liberi arbitrij viribus adimpleta, vel adimplenda? nonne apertam protulit Apostolus de gratuitæ gratiæ, hoc est veræ gratiæ commẽdatione sententiam? [& postea] *quid persuadere moliebatur, quid inculcare cupiebat? nempe hoc quod ipsorum oppugnat amentiã, quod superbia non capiunt, quod sapere nolunt.* Hæc Augustinus.

Vltimo ad hominem. Caluinus multum Augustino tribuit, dicens lib.

3. in-

3. instit. cap. 3. *à nullo compendiosius traditam iustificationis doctrinam, neq; opus est, ait, inuestigando, laborare, quid senserint, quando vnus Augustinus sufficere ad id potest, qui fideliter, magnaque cum diligentia omnium sententias collegit. Ex illo igitur sumant lectores, si quid de sensu antiquitatis habere certi voluerint.* hæc Caluinus proprio gladio se iugulans, ipsissima .n. Augustini doctrina (de iustificatione præsertim) illa est, quæ ab initio vsque ad præsens à catholica Ecclesia prædicata est, & in nouissimo Tridentino Concilio definita. Melancthon in declamatione de S. Augustino, ait. *In hac schola Vuittembergensi; præcipue gratam Augustini mentionem esse decet, in qua Augustinus quasi renatus est, & eius doctrina, quæ iacuit obruta densissimis tenebris, non solum restituta est, sed etiam lumen accepit, quæ cum sit necessa-*

ria Ecclesiæ, meritò Augustinum amare debemus, qui cœlestem illum thesaurum conseruauit, & paulo inferius. *Ornatus est Augustinus miraculis quibusdam, expulit dæmones, & quosdam sanauit ægrotos, sed hæc sunt longe præstantiora miracula, successus in gubernatione: & hæc iudicij rectitudo, & fidei constantia; quod vidit Pauli sententiam, de lege, de peccato: de iustitia: fidei tanta fuerat caligo, vt nec sermonis genus in sacris litteris intelligeretur. Hæc ipsa vocabula, quæ sunt præcipua in Ecclesia, quas res propriè significarent, ignorabantur, lex, Euangelium, peccatum, gratia, fides, littera, spiritus. Hæ tantæ tenebræ depulsæ sunt Augustini opere, qui quidem illas tātas res perspicere, & iudicare nō potuisset, nisi exercitia peculiaria Spiritus degustasset. Cum autē maximè opus sit Ecclesiæ vera illorum locorum explicatione, decet nos omnes agno-*

scere

ſcere Dei beneficium, cuius donum erat doctrinæ renouatio: debetur etiam ipſi Auguſtino gratia, qui litteris mandauit veram interpretationem, vt poſteritatem admoneret.] *Hucuſque Philippus.* Vtinam illum non extorquerent, qui ſibi fauere tanta impudentia iactitant, & ad cõfictam iuſtitiam fidei violentiſſime, & impudentiſſimè trahunt. Vide quomodo Melancton tenebras diſpuliſſe Auguſtinum pronunciat, non autem in caligine fuiſſe Auguſtinum, vel mũdum ſub Auguſtino.

Ioannes Serranus Miniſter Arauſicanus in concordia notione 6. pag. 5. vbi adduxiſſet multos Patres Doctores Eccleſiæ inter quos recenſet Auguſtinum, & alios: *Auguſto,* ait, *Patrum nomine venerandos* [ſubdit] *Planè illorum fides, & authoritas omnibus peræque accepta eſt ſanis.*

Couuellus in responsione ad Burgens. pag. 3. in fine, ait. *S. Augustinus scientia, tàm diuina, quàm humana cæteros omnes, qui fuerunt, vel erunt, ijs solis exceptis, qui à Spiritu sancto inspirati sunt, longè superauit.* Et Feildus de Eccles. lib. 3. fol. 170. in fine, ait. *Augustinus Patrum, quorũ maximus, & omnium, quos Ecclesia Dei ab ipsis Apostolorum temporibus habuit, Theologorum celeberrimus.* Gomarus in speculo veræ Ecclesiæ pag. 96. ante m. ait. *Augustinus Patrum omnium communi sententia purissimus habetur.*

Isaac Causabonus in responsione ad epistolam Cardinalis Perronij edita Londini per Ioannem karthon. pag. 29 dicit de Rege Angliæ, quod *non dubitat Rex cũ B. Augustino prounciare, quod probatum fuerit, Ecclesiam à prima sua origine ad illa vsq; tempora, seruasse, id* tan-

tanquam impium velle reijcere, insolentissimæ esse insaniæ] quanti fiat etiam auctoritas Augustini, à Rege pronuncians.

Quidam Anonymus sub nomine Cōstantij in Anticotone pag. 131. *Augustinum vocat inter Theologos celeberrimum*. Hæc ex impiorum confessione.

CONCLVSIO ORTHODOXORUM. Magna est authoritas S. Augustini doctrinæ, & in materia prædestinationis, & gratiæ reijci non potest.

RESpondeo dicendum, sicut Augustinus de Sancto Gregorio Nazianzeno loquens, eius authoritatē afferendo circa traductionem peccati originalis ab vno protoparente in posteros, primò contra Iulianum Pelagia-

num dixit. *An tibi parua in vno Gregorio, Episcoporum Orietalium videtur auctoritas? est quidem tanta persona, vt neque ille hæc nisi ex fide Christiana omnibus notissima diceret, nec illi eum tam clarum haberent, atque venerandum, nisi hæc ab illo dicta, ex regula notissimæ veritatis agnoscerẽt.*] Cum enim de rebus ad fidem pertinẽtibus loqueretur Gregorius, non suum sensum, nec priuatas opiniones induxit, sed referendo suam sententiam, sensum Ecclesiæ expressit. Vnde, & loquenti de regula veritatis, à cœteris nedum contradictum est; sed & aures accommodarunt, dexterasq; dederunt. Ita in materia gratiæ, & prędestinationis, idem dicendum de Augustino, quod nec adeo perseueranter, constanter de arcano prædestinationis, & gratiæ suam sententiam expressisset, & inculcasset, nisi ex fidei regula loque-

re

retur. Signum euidens est ex regula hac locutum esse, quando nedum Orientales Episcopi, sed & Summi Pontifices viuentis, & mortui Augustini doctrinam receperunt, & approbarunt. Certo autem certius est, vt dicit idem Augustinus, nihil Romanam sedem firmare, nisi quod cum cœteris tenet, & tenuit perseueranter Ecclesijs, quare sicut impiũ est Ecclesiæ Catholicæ sensum respuere, & decretis Ecclesiæ contraire; sic Augustinum ex Ecclesiæ sensu loquentem, temerarium fuit semper exufflare, & quod peius est post decreta Pontificum Augustini doctrinam probantia, Augustino in his materijs contraire. Cesset ergo oppugnare, vt dicit Prosper contra Collatorem, *qui in hanc austeritatem supercilium tam tetricæ frontis armauit, vt mensuras sensuum, põdera locutionum, numeros syl-*

labarum tanquam insidiosus scrutator euentilauit, magnumq; se aliquid conficere præsumpsit, qui catholico prædicatori notam erroris affixit, quasi incognitum aliquod opus, & ꝙ hactenus latuerit impetatur, ac non illa his morsibus doctrina lanietur, quæ nouorum hæreticorum commenta disiecit, & diabolicum tumorem Pelagianæ elationis elisit. In aliјs autem

Solutio Argumentorum.

AD Primum respondetur, quod doctrina S. Augustini non est Apostolo contraria: nam illud, quod dicit Apostolus, *vult omnes homines saluos fieri.* Primo interpretatur idem Augustinus, vt cum à voluntate Dei omnipotentissima dependeat nostra salus, & volenti saluum facere, nullum resistat arbitrium, vt docetur de correctione,

ne,

ne, & gratia, cap. 14. & in Enchirid. cap. 102. & 103. nullum fieri ſaluum, niſi quem ſaluum eſſe voluerit, ſicut cum dicitur: illuminat omnem hominem, vt ſenſus ſit, non quia nullus eſt hominum, qui illuminetur, ſed quia niſi ab ipſo, nullus illuminatur. Vide in Enchirid. cap. 97. Habet etiam commodam aliam interpretationem, vt ſenſus Apoſtoli ſit pro ſingulis generum, non pro generibus ſingulorum. Sic illud Luc. cap. 11. cum dicitur: *decimatis mentam, & rutam, & omne olus,*] *illa particula omne olus*, ſtat pro ſingulis generum, & quadrat expoſitio: etenim dixerat S. Paulus, paulo ante, vt oraretur pro ſingulis hominibus, & ſpecialiter pro Regibus, & ijs, qui in ſublimitate ſunt, qui plus alijs ex fauſtu, & ſuperbia indigent auxilio, in maiori periculo conſtituti. Quare apponens antidotum contra de-

ſpe-

ſperationem, ait, *hoc eſt bonum*, nempe orare pro talibus *coram Deo Saluatore noſtro, qui vult omnes homines ſaluos fieri*, etiam Reges, & in ſublimitate conſtitutos, vbi de hominum generibus videtur locutus Apoſtolus. Altera explicatio eſt, quod omnes homines vult ſaluos fieri cauſaliter, quia facit nos velle, & ſecundum hanc voluntatem, quam facit in nobis, dicitur velle quod ipſe non vult: ſed ſuos id volentes facit, vnde quando inſpirat Sanctis, vt orent pro ſalute omnium, vult Deus, & non facit; vt ipſum dicamus velle, qui vt velint iſti, facit. Eſt & alia expoſitio, quam tractat Auguſtinus 4. contra Iulian. Pelag. cap. 8. omnes poſitos eſſe pro multis. ſicut ibi ē̃t accipitur: *ſicut .n. per inobediētiā vnius hominis peccatores cōſtituti sūt multi, &c.* Sed illa plauſibilior, quæ impugnata eſt, nēpe vt intel-

tel-

telligatur de oĩbus hominibus ad vniuersitatẽ prædestinatorũ pertinentibus, ita de correctione, & gratia c. 14. Vnde hanc intelligentiam defendit S. Prosper lib. responsionum ad capitula Gallorum cap. 8. & 9. & lib. ad obiectiones Vincentianas cap. 1. & S. Fulgent. de incarnatione, & gratia cap. 7. & 13. & de fide ad Petrum. Sic S. Anselmus lib. de voluntate Dei, de hominibus prædestinatis eundem locum exponit. Et Beda in explicatione verborum Apostoli. Quis ergo audeat Augustini sententiam reijcere posteriorum intuitu, & fractas ratiúculas iterum cõtra Augustinum reparare? *Cur bellum* (ait Prosper contra Collatorem) *confectum retractant* (Augustinum carpendo,) *& munitiones dudum securæ pacis infirmãt? An victores displicent, & victi placent? An vero ita se nouorum censorum norma*

exa-

exactior temperauit, ut & nulla eorum, quæ excisa sunt, afferat, & quædam ex his, quæ defensa sunt, respuat? &c. Quãto Neoterico modestior S. Ambrosius, qui suam sic temperauit sententiam 3. de interpellatione c. 2. dicens. *Deus quidem omnibus bonus est, quia saluator est omnium, & maximè fidelium: pulchrè autem Apostolus explanauit, quia omnibus bonus est Deus, qui vult omnes homines saluos fieri, sed maximè fidelibus diuinæ pietatis prærogatiua opitulatur, & gratia.* Quanto modestior Damascenus 2. orthod. fidei cap. 29. (quem sequuntur Theologi, & præcipuè S. Thomas p. p. q. 19. art. 6. & in comment. Apostoli) dicens, illum locum referri ad voluntatem antecedentem, secundũ quam omnium gentium, & omnium sœculorum salutem optauit, dando auxilia externa, interna, &c. & tamen hi

San-

Sancti, Augustini sententiam non ausi sunt improbare, nam & si sensum catholicum habeāt expositiones Ambrosij, Damasceni, & Theologorum, non propterea contra regulam fidei est expositio S. Augustini. vnde sicut in simili dicebat Fulgent. lib. 1. ad Monimum. *Cum itaque hic B. Apostoli locus tripartito sit modo, à tribus, quos nominamus viris sanctis expositus*, nempe Augustino, Ambrosio, Damasceno, *quisquis vnum modum, ex tribus posuerit à veritate non dissentit*: *neque enim necesse est, vt quod multipliciter intelligitur in omnibus scriptis, multipliciter inseratur*: & iterum in fine. *Nec tuam prudentiam latet eorum, quæ à Sanctis Patribus, qui fidei catholicæ rectam in doctrina Sancti Spiritus defenderunt diuersis modis, vel in expositionibus, vel in defensionibus suis inueniuntur posita, quicquid à nobis ponatur, ita nos il-*

lius

lius loci adstruere veritati congruum sensum, vt alijs Patrum sententijs, æque veritati congruis non denegemus assensũ, etc. quas regulas si modernus ille seruasset, quamuis sectando alias expositiones, tam inaduertenter S. Augustini interpretationem non reiecisset, quę voluntatem efficacem, & absolutam, quæ in rigore volũtas est, respicit, quæ est prędestinatorum propria; cum alia voluntas antecedens figurata, & hyperbolica voluntas sit potius, quam propria, & exquisita, quę electos tantummodo respicit.

Verũ est, quod talis propositio, *Deus vult omnes saluos fieri* ne errandi sumatur occasio, distinguenda est, & non nisi cautè, hoc est nõ in multitudine simplicium: iuxta documenta Augustini de bono perseu. c. 14. c. 15. & 16. sicut de prædestinationis mysterio, ad electos

ctos restringenda est.

Ad secundum. Multa S. Augustinus retractauit in specie, quæ de Iacob electione, & Esau reprobatione scripserat ad Simplicianum ipsemet Augustinus referens eam, non ad propositum, sed ad præscientiam, & vt dicit S. Prosper ad excerpta Genuensium responsione ad tria dubia; nobis relinquens exemplum, vt similia quoque faciamus corrigendo, quæ à communi sensu discordant. *Cum omnes opiniones suas censoria grauitate discuteret, istā, quam obtrectatores eligunt improbasse, quam ante Pelagianæ hæresis ortum futuro errori amicam esse præuidit, & reuelata sibi gratiæ veritate reiecit. Quæ igitur ratio est, vt hanc viri huius professionem non approbemus, qua nos ad castigandas opiniones nostras, si quas forte imprudenter incidimus exēplo suæ correctionis instituit? &c.*

Ad

Ad tertium. Quod dicit Augustinus in hac materia, non vt priuatas opiniones obtrudẽs, suscipitur: sed tanquam testis traditionis Ecclesiæ, cui vt irrefragabili, & omni exceptione maiori, Patres, Concilia, Pontifices testimoniũ perhibent. Vnde quæcumque, vt dicit Prosper de libero arbitrio ad Ruffin. [*de fato, & duabus massis, duabusque naturis stultissimo mendacio intenti viri iniuriæ iactitant; neque ipsum quidem onerant, in cuius libris copiosissimè huiusmodi destruuntur errores. Nec nos perturbant, qui tales opiniones cum suis auctoribus execramur, sed videant quomodò se à dedecore istius excusãt falsitatis, qui possunt tam inepta confingere, si hi quorum abutuntur auribus aliquantulùm diligentiæ ad cognoscenda ea, quæ prestantissimus minister gratiæ disputauit, intẽderint. Licet omnem istius inquisitionis moram, ipsi*

qui

qui hæc loquuntur, præuenire deberēt, proferendo, atq; explicando libros, vllam eorū particulam demonstrando, quam per dubiam saltem intellectionem tali interpretationi obnoxiam vir sanctus ediderit: sed prorsus nihil apud nos tale audierunt, nihil tale legerunt, quia non fato quicquam geri, sed omnia Dei iudicio nouimus ordinari. Nec ex duabus massis, duabus ac naturis, sed ex vna massa, quæ est caro primi hominis, vnam scimus omnium hominum creatam creariq; naturam, & eandem per ipsius primi hominis liberum arbitrium, in quo omnes peccauerunt, esse prostratam, nec vllo modo ab æternæ mortis debito liberā, nisi eam ad imaginem Dei, secunda creationis gratia reformauerit, liberumq; eius arbitrium agendo, spirando, auxiliando, & vsque in finem præeundo, seruauerit. Vnde quia prospicit sanctitas tua, si tamen sermonis mei non obsistit obscu-

 ritas,

ritas, frustra quosdam de nobis conqueri, & omnes illas ineptas criminationes, ad exasperandos, auertendosque animos eorum, quibus aliud volunt persuadere, contexi.

Ad vltimum respondit his verbis S. Prosper cum recensuisset opera Augustini, quæ scripsit de gratia, & prædestinatione, &c. videlicet. *Agnoscant calũniatores, superfluo se obijcere, quòd his libris non speciale, neque distinctum testimonium si perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apostolica enim sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod iudicio iungit, laude non diuidit. Qui ergo hos proxime libros refutant, anterioribus acquiescant, & in ijs, qui pro gratia christiana prius sunt scripti, consentiant. Sed non faciunt: sciunt enim omnia Pelagiana sibi esse contraria, & nihil sibi posse*

posse competere ad consequentium resolutionem? Si confitentur in præcedentibus consistere veritatem, prostrati dudum corporis dogmata, in corpore nullum membrum sinant assurgere.

Concludo hanc quæstionem cum Prospero: *sufficienter, vt arbitror, demonstratum est, reprehensores S. Augustini, & vana obijcere, & recta impugnare, & praua defendere, peremptorumque armis intestinum bellum mouentes, diuinis, atque humanis constitutionibus rebellare, quorũ tamen dum adhuc non sunt à fraterna societate diuisi, toleranda magis est intentio, quam desperanda correctio, donec Dominus per Ecclesiæ Principes, & legitimos iudiciorum suorum Ministros, hæc, quæ per paucorum superbiam, & quorundam imperitiam sunt turbata componat: nobis Deo adiuuante sit studium, quieta, modestaq; patientia odijs dilectionem reddere;*

& ineptorum vitare conflictus: veritatem non deserere, nec cum falsitate certare: semperque à Deo petere, vt in omnibus cogitationibus, sermonibus, atq; actionibus nostris ipse teneat primatum, qui dixit se esse principium. Quoniam ex ipso, & in ipso sunt omnia, ipsi gloria in sæcula sæculorum, &c. plura de Augustini doctrina diximus in nostro Sacro deposito cap. 24. necessaria ad eiusdem defesionem, ea consulere lector non grauetur.

A R-

Quantam authoritatem sibi vendicet Angelicus Doctor S. Thomas Aquinas in Ecclesia Dei.

Positio Hæreticorum.

ADhuc viuēte S. Doctore inimici Domini contra Sāctum Dei malignauerunt consilium, eius authoritatem infirmare conantes, cùm in arenam descendens, pro statu religionū mendicantinm D. D. aliquos, nempe Gullielmum de S. Amore, & Gyraldū impugnasset. Post eius obitum aliqui articuli, à quibusdam æmulis Doctoris Angelici, atro lapillo notati sunt. Licet postmodum, maxima Sancti Doc. laude, ab Illustrissima Academia Parisiensi, aboleti sint, atq; proscripti.

Procedente tempore, à Luthero S. Tho. non tam argumentis, quam calũnijs impetitus. *Thomas*, dicebat impius, *est veræ fidei corruptor, & scripturarum dilacerator, diuinique verbi peruersus interpres, verèque adulterator Theologiæ, hæresum, atque falsitatum plurimarum inuentor, & qui Christum ad mundi doctrinam, non mundum ad doctrinã Christi trahat*, & rursus, *Thomas præcipuè sine Patribus, sine Canonibus, sine Scripturis, sine rationibus, plerumque loquitur*, & ad Syluestrum Prieratem. *Per omnia fermè scripta sua, nil aliud facit quã disputat, & quod grande etiam est, etiam ea, quæ sunt fidei, in quæstionem vocat, & fidem vertit in VTRVM*, & alibi. *Thomas Aquinas multa hæretica scripsit, quid ad me, quod Bullarum Episcopus eum canonizauit?* & lib. de abroganda Missa priuata eumdem Sãctum vocat.

Asi-

Asinum, Mulum, & officium de Sacramento non nisi à summo Dei hoste conflatum &c. Plura huius, & aliorum hæreticorum conuitia lege tom. 1. Pręscriptionum in Prologomenis cap. 2. & 3.

Quorundam positio Neotericorum.

QVidam Anonymus prodijt Oschæ 1627. qui non contentus Patrum authoritatem infirmare, ijsque Neotericos DD. coequare, & in ijsdem subsellijs collocare, omnes neruos postea intendit ad Doctorem Angelicum ꝓscindendũ, vbi .n. primo proposuisset quandam imposturam dicendo S. Tho. discipulos, doctrinā angelicā scripturæ Canonicæ adæquare, & nil aliud prætendere, quam Thoma superstite, cętera alia Ecclesiæ luminaria extinguere conari (vt postea dicetur) eo

deuenit, vt incertã reddat Sancti Doct. sapientiam, vt diceret: *non est certum de reuelationibus, quibus eius sapiētia à suis commendatur*: insuper quod *multa expressè contra fidem* in S. Tho. reperiãtur, & tandem, quod *magnam partem suæ sũmę S. Th. ab alijs sit surfuratus*. P. Poza in Elucid. l. 4. tract. 5. cap. 5. multa in laudem S. Thomæ primò congerit, dicẽs. *Ignorat, an Sole collustretur Mundus, qui D. Tho. dignitatem ignorat. Hortus sunt eius scripta: ex quo ætherei spirant odores. & c. 6. Vt in sole oriente, & occidente gratissimi colores conspiciuntur: in Oceano tot rerum opulẽtia, littorum decor, & insularum amænitas oculos simul & mentem trahũt: sic in D. Thomæ doctrina vniuersa lumina, faces, margaritæ, & scientiarum promptuaria, alliciunt clarissimos discipulos & alumnos. Displicent rosæ & balsama, cui Thomas non placet;*

illę

ille .n. singulis, acutus, neruosus, densus, solidus, sapientiæ sanctitatis, & iudicij plenus est. Nihilominus eodē tract. c. 1. refert aliquos (quibus conniuere videtur:) dicere, quod approbationes Ecclesiæ DD. Hiero. Bonau. hæc solum præstant. *Primò vt aliquam accipiant authoritatem, & honorem ex Potificum laude. Secūdo, vt declarētur vtilia scripta, atq; adeò alliciantur fideles ad eorum disciplinam. Tertio vt amoueatur ab ipsis, suspicio de hæresi voluntaria. Quarto vt horum allegatio faciat probationem, etiam si author nullam* afferat, *dum tamen oppositum non probetur.* [vnde (ait) colligunt sic esse probatos DD. tempore Gelasij, ijsdemq; adnumeratos, S. Bonau. & Thomam: similiter, subdit, *Sic etiam nostro seculo grauissimi, & diligentissimi viri, qui omni studio in hæreticorum errores inuecti sunt, à Rom. Pontifi. litteris honoran-*

ran-

rantur: vt illi, & doctrinæ, & integræ fidei sint argumentum. Hæc apud Pozam. Quibus verbis, vt peculiarem gloriam, & approbationem. S. Doct. prima fronte admittere videntur, ita etiam extenuant, dum peculiarem S. Thomæ authoritatem faciunt cum ceteris recentioribus communem; perinde .n. esset dicere. Tantæ authoritatis, est S. Thomas, quanta huius, vel illius Neoterici, qui litteris meruerunt honorari, à Sede Apostolica, quæ comparatio, vel odiosa, vel contentiosa satis demonstratur. Idemmet Poza trac. 5. c. 3. pag. 1213. vbi adduxisset multos tenẽtes in s. Th. doctrina multas reperiri propositiones, quas Ecclesia repudiauit, quæ referentur in argumentis, sic suum interposuit iudicium dicẽs. *Nullam esse in operibus D. Tho. propositionem damnatam, quæ ab illius mente, & calamo sit profecta, si quæ*

au-

autem est illa, à tempore, ab amanuē sibus, & Typographis irrepsit, & postea relatis ijs (quos affigunt) erroribus (& referentur infra) subdit Poza. *Nolo decernere, an vniuersæ illæ propositiones*, quas huius Tertiæ solutionis *DD. adducunt, mereantur censuram, & quæ tandem illa esse debeat*; aliquas mereri insinuans ex recensitis, se censore, dignas esse cēsura.

Obiectiones antiquæ.

ARguunt Primo. quia in articulis Parisiensibus in 79. sic dicitur, quod *substantiæ separatæ sint sua essentia, quia in eis idē est quod est, & per quod est, error*. Hoc autem docetur à S. Th. p. p. q. 3. a. 3.

Secundo in arti. 82. sic dicitur, quod quia *intelligentiæ non habent materiam, Deus non pōt plures eiusdē speciei facere*;

error,

error: Id autem docuit S. D. q. 50. a. 4.

Tertio quod incõueniens est ponere aliquos intellectus nobiliores alijs, quia cum ista diuersitas nõ possit esse à parte corporum, oportet quod sit à parte intelligentiarum, *& sic animæ nobiles, & ignobiles, essent necessario diuersarum specierum*. error: quia sic anima Christi non esset nobilior, anima Iudæ, & hũc art. docuit D. Tho. p. p. q. 85. a. 7.

Quartò in articulo 229. vbi dicitur, quod *voluntas manente passione, & scientia particulari in actu, non potest agere cõtra eam*: error, cui est cõsimilis art. 163. quod *voluntas necessario sequitur, quod firmiter creditum est à ratione, & quod nõ potest abstinere ab eo, quod ratio dictat*. error. & iterum quod *voluntate existente in tali dispositione, in qua nata est moueri, & mouẽte sic disposito, quod natum sit mouere, impossibile est, voluntatem non*

velle,

velle, *error*: & art. ille, *quod si ratio recta, uoluntas recta*: at hoc docet S. Tho. p. 2. q. 77. a. 2.

V. art. est 136. vbi dicitur: *si Cælum staret, ignis non ageret in stuppam, quia nec Deus esset*. Error. at hoc docet S. Th. in disputatis ar. 4. de potentia. q. 8.

VI. Art. est 17. quod *scientia contrariorum solum est causa, quare anima rationalis potest in opposita*, Error: At hoc docet S. Th. 1. 2. q. 6. art. 7. ad 2. & q. 17. 1. 2.

VII. Articulus est 187. quod *nos melius, vel peius intelligimus, hoc prouenit ex intellectu passiuo, quem dicit esse potentiã sensitiuam*, *error*: quia hic ponit vnum intellectum in omnibus, aut æqualitatem in omnibus animabus, at hoc docet S. Thomas. p. p. q. 29. a. 2. ad. 2. videtur .n. dicere intellectum passiuum esse potentiam sensitiuam.

VIII.

VIII. est 212. quod *intelligentia sola volūtate mouet Cælum, error*: sequeretur .n. posse mouere vniuersum, at voluntate celum moueri docet S. Th. multis in locis, vt quodlib. 6. a. 2. q. 1. ad 2. de malo q. 16. 1. 14.

IX. & est penultimus articulorum Parisiensium, quod *intelligentia, Angelus, vel anima separata nusq; est; error*. At hoc sequitur ex Sanct. Thom. doctrina; qui p. p. q. 52. ar. 1. docet Angelum non esse in loco secundum suam substantiam, sequitur autem nusquam esse Angelum, si suam virtutem nulli loco applicaret. Has omnes obiectiones recenset Magister Fr. Ioannes de Neap. quolib. 6. q. 2. in M. 5. codice qui extat in insigni Bibliotheca Sancti Dominici de Neapoli.

Aliæ

§

Aliæ Obiectiones modernæ Illius Anonymi, & sequacium.

I. AMplius S. Thomas est particularis Doct. sicut Durandus, & & Scotus, ceteri alij: tantam ergo authoritatem habebit, sicut, & çeteri. Anonymus in suo memoriali.

II. Præterea in doctrina S. Thomæ multa sunt per Ecclesiã reprobata, non ergo authoritatem tantam obtinere dicendum est, quanta desideratur à suis. Anonymus. Antecedens probatur primo ex 3. p. q. 27. a. 2. ad. 2. vbi dicitur quod si anima B. Virginis non fuisset contagio originalis peccati inquinata, hoc derogaret dignitati Christi secundum quod est omnium Saluator] & ibi ad 3. ait; [nec per hoc quod festum Cõ-

ce-

ceptionis celebratur datur intelligi, quod in sua conceptione fuerit Sancta, sed quia quo tempore sanctificata fuerit, ignoratur, celebratur potius festum sanctificationis, quam conceptionis, in die cõceptionis ipsius] hoc tamen repugnat intentioni Ecclesi. &c.

II. in 3. p. q. 25. a. 2. ad 3. expresse docet, humanitatem Christi non esse adorandam, adoratione latriæ; hic autẽ est error manifestus. ergo &c. Anonymus, & alij apud Pozám trac. 5. c. 3. pag. 1212.

III. S. Tho. 2. 2. q. vlt. ar. 2. ad primũ hęc verba habet. *vota simplicia sunt inepta ad Religionem*, &c. at hoc per bullam Gregorij XIII. quæ incipit *ascendente Domino*, reuocatum est. Nam Iesuitæ sunt veri religiosi, quando emittũt vota simplicia, & constitutionibus Ecclesiæ id declaratum est.

IV. q.

IV.q.156.a.3.in corpore ait; *votum paupertatis cum rerum Dominio non convenire*: & hoc similiter per eamdẽ Bullam est reprobatum.

V.S.Tho.in 4.d.24. q. 2.in corpore, & solutione ad primum: ait, Episcopatum non esse Sacramentum, quod est contra doctrinam Cõcilij Trident. sess. 23.c.4.dicit .n. *Sacrosancta Synodus declarat, præter ceteros Ecclesiasticos gradus, Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc Hierarchicum ordinem præcipue pertinere, & positos, sicut idem Apost. ait à Spiritu Sãcto regere Ecclesiam Dei, eosq; presbyteris superiores esse, ac Sacramẽtum confirmationis conferre, ministros Ecclesiæ ordinare* &c.

VI.3.p.q.78. a.p. ad primum docet S. Thomas: non fuisse Dominũ Iesum Christum vsum in cœna alijs verbis benedictionis, quã cõsecrationis, quod

ēt dicit Anonymus: Hoc vero eſt contra Conc.Tridentum. ſeſſ. 13. cap. primo, vbi ſic dicitur: Chriſtum Dominum *ante conſecrationem ſui corporis, & ſanguinis benedixiſſe panem, & vinũ.* Vnde ſubdunt alij apud Pozam, quos non reprehendit, emendãdos Theologos Cathechiſmi Pij V. tit. de Euchariſtia, qui aliter ſunt opinati.

VII. S. Tho. 2. 2. q. 64. a. 7. ad. 3. docet, Clericum ſe defendentem, & ſine peccato occidentem alium, irregularitatẽ incurrere: hoc autem reprobatum eſt per Eccleſiam in Clemen. *ſi furioſus*, de homicid. idem arguit, & inculcat Poza lib. 4. tract. 7. c. 4.

VIII. p. 2. q. 102. a. 4. ad 6. aſſerit Propitiatorium eſſe tabernaculum lapideũ, cum tamen Exod. 35. dicatur, fuiſſe *ex auro mundiſſimo.*

IX. 2. 2. q. 188. ar. 7. aſſerit S. Th. voti ſol-

ti sollemnitatem consistere in quadam consecratione, seu formula spirituali, quæ ex Apostolorum traditione, & iure diuino, habet vim ligandi: Hoc autẽ est contra decretũ Bonifacij VIII. in c. vnico *de uoto, & voti redemptione*, & Greg. XIII. in Bulla *Ascendente Domino*, dicentium, sollemnitatem voti, sola costitutione Ecclesiæ inuentam esse. Idem arguit, & inculcat Poza lib. 4. c. 4.

X, 4. d. 41. q. 1. a. 4. ad tertium docet S. Tho. quod quando sponsalia, sunt irrita, & nulla, oritur ex impedimento publicæ honestatis. Sed hoc reuocatum est per Alex. 3. c. *ad audientiam* tit. *de sponsalibus*.

XI. Alij arguunt apud Pozam tract. 5. c. 1. q. S. Tho. p. 2. q. 81. ar. 3. in corpore dicit, quod secundum fidem catholicam, firmiter est ponendum, s3 omnes homines præter solum Christum

ex Adam deriuari, & peccatum originale, ex Adam contrahere, alioquin nõ omnes indigerent redemptione, quæ est per Christum, quod est erroneum: hæc tamen doctrina sine errore iam non potest defendi, & ab Ecclesia proscripta est. Hæc illi.

XII. Arguunt alij apud Pozam in Elucid. lib. 4. tract 5. c. 4. §. debeo &c. S. Tho. docet votum simplex castitatis in religione non irritare matrimonium contrahendum, sed solum irritare, votum sollemne: at hoc aduersatur Bullæ Greg. XIII.

XIII. quod Pater, & Filius, possunt dici duo spiratores, sicut duo spirantes. 1. dist. 11. a, 4. cuius contrarium in Lugdunensi Concilio definitum est.

XIV. S. D. sequẽs Magistrum 2. dist. 6. q. 2. ait: Filius Dei assumpsit hominẽ ex humana carne, & anima rationali

con-

constitutum. Insuper quod hæc propositio: *ille homo cœpit esse Deus, & Deus cœpit esse homo,licet,*ait, *sit falsa, non tamen est hæretica*: hæreticam tamen dicit idem S. Doctor 3.p.q.7.a.4. in fine.

XV. p.p. quæstione 47. a. vlt. ad 3. ait, quod Deus, non potest de potentia absoluta, aliam terram creare, præter istam, quam habitamus: hoc autem est contra Dei omnipotentiam.

XVII. 2. contra Gent. cap. 30. docet quod sit possibilis creatura, absoluta necessitate existens, quæ proinde non possit non esse. Certum autem, quod talis creatura Deus esset; hęc quidam apud Pozam.

XIX. Non est maior S. Tho. Chrysostomo, & alijs PP. quorum tamen multas sententias repudiat Ecclesia; quid mirum si aliqua propositio eius possit ab Ecclesia censurari? Quidam

apud Pozam lib.4. tract. vlt. c. primo.

XX. Addit Poza. quemadmodum Ecclesia contra scripta Irenæi, Cypriani, Chrysostomi, & aliorum, qui dignitate pollebant, & antiquitate, decreuit nonnulla, potest, & in Angelici D. scriptis minus piam sentẽtiam de conceptione, erroneã, vel hæreticam in posterum declarare. pag. 1211. ergo &c.

XXI. Authoritas D. Tho. maxime eleuatur: quod diuinitus accepta fuerit, & visionibus diuinis illustrata: at hoc nihil est, quia apparitio Apostolorum, quæ facta fuit S. Tho. fuit, etiam facta S. Chrysostomo, & tamen vterque diuersas, & aduersas sententias habent, in epist. ad Rom. & ad Galat., & citat Poza multa dicẽda, in sua Biblioth. Scholast. Secundo detur, ꝙ fuerint veræ istę reuelationes non sunt intelligendę, ꝙ singula verba, & sententias probarint.

Tertio, quia tales reuelationes particulares, vim non habent, nisi probentur à Summis Ponficibus: solummodo habent vim ad coniecturalia, & ad pietatẽ & popularem captum, si cum prudentia adhibeantur. Quarto, quia multæ euanidæ deprehensæ sunt; vt patet de multis relatis à Sancto Vincentio Ferrerio epist. ad Benedictum, & S. Antonino in Apolog. pro S. Vincẽtio. Quinto quia etiam pro Scoto fuit diuinitus facta reuelatio, vt dicit Ludouicus de Manganellis S. Amadæo sub his verbis: *Angelus erudiens Amadæum de Sacramento altaris monuit, vt in eius difficultatibus cum Scoti doctrina consuleret dicens. Senties de ipso secundum modum, quem scripsit vnus Pater Ordinis tui, qui plenus est Sanctitate, quia primus exemit gladium pro immaculata conceptione.*

XXII. Alij apud Pozam arguunt.

Quia Thomiſtis commune latibulum eſt, vt vbi probare robuſta ratione, vel authoritate ſententias nequeunt, illico inclament. *Patres contemni, alleuiare Bonauenturæ dignitatem. Thomæ Sanctitatem contemni*: at hoc falſum eſt, ait Poza quia ſicut Irenæus lib. 3. c. 133. confutauit eos, qui Paulum dumtaxat affirmabant ex Apoſtolis cognouiſſe veritatem, ſic, & ij confutari merētur, qui ſe arbitrantur Damaſcenum, vel Thomam, vel Bonauenturam, aut alium ex Scholaſticis etiam P. P. verum ſenſiſſe, alijs ſpretis, ſiue DD. ſiue Sanctiſſimis Eccleſiæ viris; Vnde ſic dicit Irenæus. *Neq; enim vt ſolum Paulum ſaluare venit Dominus noſter, nec ſic pauper Deus, vt vnum ſolum haberet Apoſtolum, qui diſpoſitionem Filij ſui cognoſceret. Paulus autem dicens: ò quam ſpecioſi pedes Euangelizantium bona, Euangelizantiū*

pa-

pacem, manifestum fuit, quoniam non vnus, sed plures erant, qui veritatem Euangelizabant. Ad quid enim mittebat duodecim Apostolos, quomodo, & 70. vera prædicabant.? Nô adeò pauper Deus, vt solum habeat Athanasium, vel Augustinum, vel Thomam, vel Bonauenturam &c.

Amplius. cum nec Damascenus, nec Bonauentura, nec Thomas pro nobis fuerint Crucifixi, nec Patres sint, vel Matres secũdum carnem eius, qui pro nobis crucifixus est, pluris apud nos esse debet Christi, & Mariæ illustris gloria per quamcumq; probabilẽ opinionem collucens, quam Doct. cuiuslibet existimatio in controuersijs arbitrarijs, & liberis ex pmissione Sedis Apostolicæ, & Romanæ, ergo illę præferendæ in rebus arbitrarijs, quæ cum maiori pietate, & honore, Virginis, & filij consentiunt

tiunt

tiunt, etiam si apertè D. Tho. in opposita mente, quieuisset. Hæc Poza.

XXIII. Quia vanus, & incõstans S. Thom. deprehenditur in multis; multa enim retractauit senex, quæ iuuenis edocuit, vnde summa à suis, vltimum testamentum, & codicillus appellatur: ergo dicant hi authores (dicit Poza lib. 4. cap. 4.) id quód quoquè Phebadius lib. contra Arianos dictauit, cui cum obijceretur Hosius Cordubensis, quod priorem sententiam sanam abiecisset, vt Arianis subscriberet, ait. *Non potest eius authoritas præscribi, qui, aut nunc errat, aut semper errauit. Nouit enim Mundus, qui in hanc senuit ætatem, quã si diuersa nunc sentit, & quæcumque ab eo retro damnata fuerant, defenduntur, quæ defensa damnantur: rursus dico, nõ eius authoritate mihi præscribitur, nam si* 40. *annis verè non credidit, post* 40. *illũ rectè*

rectè sentire non credam.

XXIV. Potest argui ex Pererio in Genes. lib. 2. q. 7. nam S. Thom. de anima in disput. a. 8. non solum secundum Philosophi sensum, sed etiam de suo ostendit, cælos esse animatos anima intelligente, & 2. contra Gentes cap. 70. dicit hoc non pertinere ad fidem, cum tamen, error sit damnatus Origenis in 6. synodo, vt patet ex prefatione in qua hic canon ponitur. *Si quis dicit Cælum, Solem, Lunam, Stellas, &c. esse animatas quasdam, & rationales virtutes, anathema sit.*

Argumenta in Oppositum.

SEd contra est primo authoritas sum. Pontificum. Innocētius V. in sermone, qui incipit: *Ecce plusq; Salomon hic*, tale testimonium perhibuit do-

ctri-

ctrinæ S. Thomæ. *Huius D. sapientia præ cæteris (excepta canonica) habet proprietatem verborũ, modum dicendorũ veritatẽ sententiarum, ita quod qui eum tenuit, nunquam inuentus est à veritatis tramite deuiasse, & qui eum impugnauit semper de veritate suspectus fuit.*]

Infirmare hoc testimonium conatur Poza in Elucidario lib.4.tract.vlt.c.1. dicens. *Hoc testimonium non esse datum à Pontifice, nec in Chronicis Fernandi Castillo reperitur; nec admittendũ est, cum nullam habeat veritatem. Nunquid de veritate suspecti Nominales, Scotistæ, Bonauenturistæ, Durandistæ, & alij Scholasticorum greges, quorum Scholas Christianæ Academiæ, & Summi Pontifices probauerunt?*

At clara contra Pozam est impugnatio, cum in operibus S. Thom. & antiquis alijs libris, à tali Pontifice tale

testi-

teſtimonium perhibitum legamus, vide Albertum de Monte in initio lib. de anima impreſſi 1494. & Ioannem Flaminium in vita *S.* Tho. Nec quia Fernãdez Caſtillus illud non recenſet, confictum eſtimari poteſt; argumento negatiuo impugnator non inniti debebat, cõtinet autem illud dictum veritatem reſpectiuè, quod qui Thomam impugnauit, eſt de veritate ſuſpectus, nec enim in diuinæ legis quæſtiunculis S. Thom. impugnare piaculum reputatum eſt, ſed in ijs quæ dogmata, & ſanam doctrinam continent, publicãq; & communiter receptam doctrinam.

Nitela etiam Damiani Hiberni pag. 42. vbi prius luſiſſet de hoc teſtimonio, quod nõ ſit vniformiter citatum, nam alij citant Innocentiũ IV. alij V. alij VII., reſpondet, incertum eſſe an Pontifex id dixerit in minoribus, an in

digni-

dignitate Pontificali conſtitutus? Et iterum, eo admiſſo [pro deuotione in Sanctum virum magis benignus laudator fuit, quã quod ex cathedra quicquam ordinare intendit.] Quis dubitat? ſed ſicut, nec definitorem eius aſſerti Pontificem pronunciamus, ita nec vt aſſentatorem, ſed potius veridicum laudatorem defendimus, ea laude vt non de omnibus quæſtiunculis Põtifex locutus ſit, vt iam dictum eſt nce, de opinionibus, ſed claris, & firmis ſententijs ex Patrum doctrinis, & Eccleſiæ ſenſu depromptis. Notoria, publicaque doctrina Ioannes XXII. qui S. Tho. Canonizauit ſic dicit: in doctrina *S. Thom.* [*illud Rigans montes de ſuperioribus ſuis, de fructu operum ſuorum ſatiabitur terra; in eo veriſſime impleretur, quod vtique Thomas idem Sanctus, dum eſſet in Sacra pagina Magiſterium*

rium ſumpturus aſſumpſit, quodque (vt fertur) *reuelatione ſibi poſt ſuam orationem facta, didicerat, dum propter iuuentutem ſuam, ipſe ſe inhabilem ad Magiſterium reputans, quid proponeret, in inſtanti principio hæſitaret.*] & infra dicit; quod opera ſua Theologica, [*non abſq; ſpeciali Dei infuſione perfecit.*] Hæc ille Pontifex. De eodem Ioanne XXII. fertur dixiſſe S. Thomam tot miracula feciſſe, quot articulos compoſuit. Ridet hæc Nitela Hibernica dicẽs fol. 43. *Quidam Ioanni XXII. hæc verba adſcribunt, Bulla tamen canonizationis id non exprimit, nec aliunde indubitabili fide adſtruitur talia dixiſſe.* Si è noſtra domo eſſet ſolum profecta iſta ſententia, apparens eſſet reſponſio: ſed etiam ab exteris ſcriptoribus fide dignis indubiè refertur. Legat opponens Gerſonẽ opuſc. contra impugnantem ordinem

Char-

Charthuſ.to.2. vbi eã refert ſententiã à tali Pontif. prolatam,& ſubdit: *eiuſdem dicti rationem*: [*quia omnes reſoluit lumine pluſquam humano*,] ſed adhuc Nitela. *Dixerit Ioannes PP. non dogmatica, ſed hyperbolica locutio eſt*. Dogmaticam non eſſe agnoſcimus, Hiperbolicam ſi dicit grauem ſententiam Pontificis, videat ipſe parabolicus.

Sed quid reſpondebit Poza, qui reuelationes, quibus S. Thom. doctrina probata eſt eo tit. reiecit, ꝙ *infirmæ sũt, vtpote*, ait, *Apoſtolicæ Sedis Rom. approbatione deſtitutæ?* Nonne in ſuo tamen gradu Pontifex Rom. reuelationẽ, qua eius ſcientiam probauit, ex communi ſama petitam, nedum non ſpreuit, ſed etiam aſſumpſit ad intentum probandum, quod reuelationibus diuinis Sanctus decorabatur? quid reſpõdebit eidẽ Pontifici dum dicit, *nõ ſine ſpeciali Dei*

infu-

infusione opera Theologica *S*. Thõ. dictasse? an specialis infusio diuinis illuminationibus, & reuelationibus aduersatur? cur *S*. Thom. doctrinam ex non probatione reuelationum istarum infirmare nititur, cum non leue Pontifex ijsdem testimonium perhibeat? An dicet Bullam canonizationis à Dominicanis cõfictam, sicut ausus est dicere de testimonio Innocẽtij? Quæ certitudo erit per hanc reuelationem si post tantam nubem testium licet hæsitare? Alia testimonia afferamus. Clemẽs VI. in Bulla Auenioni die 5. Feb. vt refert Castillus tom. 1. lib. 3. eandem doctrinam S. Doct. commendans, ait: Illã *esse singularem, ex qua vniuersalis Ecclesia vberrimos fructus spiritualis abundãtiæ colligit, cuius odore recreatur, & nutritur.*

Vrbanus V. in Bulla ad Archiepi-

 sco-

ſcopum, & doctores vniuerſitatis Toloſanæ, data apud Montem Flaſconem die 30. Aug. tale de S. Tho. doctrina teſtimonium perhibet. [*Nos attendentes quanta à Deo ſcientia dotatus, Ordinẽ FF. Prædicat. & vniuerſalem Eccleſiam S. Thomas illuſtrauerit: volumus, & tenore præſentiũ vobis iniungimus, vt dictã B. Tho. doctrinam, tamquam veridicam, & catholicam ſectemini, eamq; ſtudeatis totis viribus ampliare.* Hæc ille. Sed quid Nitella pag. 42. vbi hanc bullam, ſeu Epiſtolam recenſuiſſet, quaſi ludens, his ſe moueri non oſtendit, ac ſi eſſent figmenta; vnde ſubdit. *Huius doctrinæ certiores approbationes nõ reperio, præterquã quod in Doctorum numerum ſit aſcriptus, & quod viros habeat grauiſſimos ſectatores.* Sed parum eſt hoc? minimè, nam hoc ſolum ſatis eſt ad S. Doctoris excellentiam declarandam, vt præferatur

ijs, quibus S. Thomam poſtponit ; & fortiſſimum argumentum ex approbatione deſumitur, cum approbatio ſit vnius præ alio electio. Altius ergo, & ſublimius reperit Eccleſia in S. Doctore, quod in multis, & famoſiſſimis non adiecit. Ergo approbationem adducamus, vt pondus doctrinæ noſcamus.

Pius V. in Bulla 11. April. 1576. ait, quod S. Tho. [certiſſima *Chriſtianæ regula doctorinæ, Sanctam Apoſtolicam Eccleſiam* (infinitis confutatis hæreſibus) illuſtrauit]. & iterum dicit. Diuina prouidentia [*factum eſt, vt Angelici Doct. vi & veritate doctrinæ (ex eo tempore, quo cæleſtibus ciuibus aſcriptus fuit) multæ, quæ deinceps exortæ ſunt hæreſes, confuſæ, & conuictæ diſſiparentur, quod, & ante, ſæpè, & liquidò nuper in S. Concilij Tridentini decretis apparuit*] & iterum, quod eius meritis [*orbis terrarum à pe-*

ſtiferis quotidie erroribus liberatur:] amplius, indulgentias cõceſſit in Cappella Sanctiſſimi Crucifixi in conuentu S. Dominici [*in quo ſcriptoris Angelici doctrina Saluatoris Crucifixi ore (ſicut pia teſtatur hiſtoria) mirabiliter probata fuit*] Dubitare ne audebit aliquis de huiuſmodi approbatione, hiſtorijs Pijs, indulgentijs decorata, litteris Apoſtolicis communita? Hic Nitela pag. 43. primo inuehitur fingens hoſtem quem feriat, quod dictum ſit à noſtris S. Tho: *eſſe regulam Chriſtianæ fidei*, & Pium V. Pontificem dicere: *ex certiſſima Chriſtianæ doctrinæ regula adductum eſſe Io. 22. vt eum ſanctorum numero adſcriberet*, *ex qua regula dicit Thomam confutaſſe hæreticos*, & ſubdit, *de reliquo, in bulla præfatam doctrinam non aliter approbat, quã commemoratione fructus eius, & inſtitutione feſti &c. eius autem doctrinam Ec-*

clesiæ

clesiæ sequendam, nec proponit, nec præcipit, &c. Nullus Scholæ S. Thomæ prudens, & cordatus potuit dicere S. Thomam esse mensuram, & regulam credendorum, quam S. Th. in Pontifice Rom. cognoscit. 2. 2. q. 1. a. 10. Vnde symbolum Athanasij ex Pontif. Rom. habuit, vt regula fidei haberetur. Sed cū ex regula Christianæ fidei asseratur Th. confutasse hæreses, &c. magna Thomæ laus est, quod illi tanquam Angelo sit datus iste calamus mensuræ ad distorta à rectis separanda, & per consequens à fidei regula sit primo regulata, vt cetera per Thomam in materia dogmatica dirigerentur.

Clemen. VIII. in breui ad Neapolitanos, cum sibi S. Tho. in patronum delegerunt sic dicit, in Breui directo ad Ciues Neapol. die 23. Nouemb. 1612. *Proinde piè, prudenterquè cogitatis de no-*

no Ciuitati Patrono adſciſcendo, ciue ve-ſtro, diuinæ voluntatis ANGELICO INTERPRETE: cuius doctrinæ tantum fuit tributum, vt Chriſtianæ eruditionis ſuę illud habeat teſtimonium: Benè de me Thoma ſcripſiſti. Preſſus his teſtimonijs author Nitelę Hibernicę pag. 43. *Quod de verbis Crucifixi, & de Epiſtola Vrbani Papæ profertur, libentiſſimè admitto, et malignus eſt, qui negat D. Thomam benè de Christo ſcripſiſſe, aut doctrinam eius non eſſe ſanam, & veridicam; hoc tamen nihil prohibet, quin & alij in Eccleſia fuerint ſani & veridici.* Quis hæc inficiat? ſed quis negabit prerogatiuam factam Thomæ doctrinæ, non alijs præiudicialem, ſed Thomę ſpecialem. Non prẹiudicatum eſt cęteris prophetis, quod Moyſi Deus locutus ſit, ſicut loquitur amicus amicum ſuum, nec ceteris Apoſtolis, quod Ioannes ſuper

pectus

pectus Domini in cœna recubuit, specialis prærogatiua communē dilectionem non abstulit: ita in nostro proposito dicendum, non ex hoc Alensi, Alberto, Bonauenturæ, Scoto præiudicatum est, si in hac benedictione dulcedinis sit preuentus, cum & ipsi alias obtinuerint benedictiones, & alias gratias gratis datas, nec .n. vnum gradum habent scientia, & sapientia; & multiplex, & multiformis sit gratia Dei, vt meliora charismata cui vult, elargiatur.

Idem Clemens in alio Breui ad eosdem deputatos Neapolitanos, inter alia sic dicit, *Hic siquidem honor eius virtutibus cum admirabili doctrina coniunctis, iure optimo debetur, ac doctrinæ quidem Testis est ingens librorum numerus, quos breuissimo tempore in omni disciplinarum genere, singulari ordine, ac mira perspicuitate sine vllo prorsus ER-*

RORE conſcripſit. In quibus conſcribendis, interdum SS. Apoſt. Petrum, & Paulum alloquentes, locoſque illi quoque Dei iuſſu enarrantes habuit, & quos deinde conſcriptos, expreſſa Chriſti voce comprobatos audiuit. [Quid dubitandi occaſionem dat Poza de viſionibus factis S. Thomæ tanquam ſi eſſent ſomnia, & viſiones nocturnæ? Quid muſſitat Anonymus (eodem Poza non contradicente) in S. Thomæ doctrina reperta multa, quæ ſint contra orthodoxam fidem, cum teſtimonium perhibeat S. Doctori, quod ſine vllo prorſus errore cõſcripſerit. Quid aliqui momi rodunt, *S.* Th. magnam partem, ſuæ doctrinæ hauſiſſe ex Bellouacenſi, cum Pontifices infuſioni potius, quam inuentioni, vel humano labori tantam librorum copiam adſcribant?

Idem Clemens ad Proregẽ Neap.

die

die 23. Nouemb. 1603. anno 12. Pontific. sui scripsit, quod sapiētia Thomę [*diuino eloquio, & cœlesti doctrina, miraculisq; illa quidem illustris, meritò apud remotissimas natinoes, summa Christiani nominis cum laude, atque Ecclesiæ vtilitate celebratur*; & postea. *Huic certè ardentiori quadam voluntate annuimus, quod* [*Nos* ipsi Angelico huic Doctori, & nostro, & totius Christianæ Ecclesiæ nomine, plurimum DEBEMVS &c.]

PAVLVS V. in Breui 1607. 17. Decemb. cuius solicitator esse merui cum Romæ essem socius Procuratoris Generalis b. m. M. Fr. Marci de Marthenisio, cuius memoria in benedictione est. *Splendidissimi Catholicæ fidei athletæ B. Thomæ Aquinatis, cuius scriptorum clypeo militans Ecclesia hæreticorum tela feliciter eludit, honores, & ve-*

nera-

nerationem in dies magis, magisq; augeri, plurimum in domino gaudemus.

Secundo arguitur, quia doctrina S. Thom. tribus illis notis exornatur, quæ doctrinam Apostolicã monstrant, nempe, vnitatis, vniuersitatis, & consensionis. Vnitatis, quia vox S. Thom. videtur esse vox illa multitudinis de ore Christi expressa, siquidem omnium Patrum quinta essentia expressa cernitur eius doctrina, propter quod sæpè appellatur communis Doctor, vnde ne latum vnguem à PP. discedit, duriuscula dicta ad bonum sensum trahens, obscurissima interpetrãs, vt merito de illo pronũciauerit Caiet. in 2. 2. q. 148. ar. 4. quod S. Thom. illud præmium reportauit, *vt intellectum omnium PP. sit adeptus*, illi quoque potest adaptari, ꝙ de quodem antistite Ecclesiæ Neocæsariensis scripsit Basil. Ecclesiæ Neocæsa-

cæſarienſi. [*nihil de ſuo, nihil quod nouæ alicuius cogitationis inuentum caperet, in medium attulit,* vel nouitiam doctrinam ſacrę fidei inconſonam, & moribus repugnantem *hic vir, ſed iuxta benedictionem Moyſi ex ipſis arcanis cordis ſui, ac bonis theſauris vetera veterum, & quæ ante faciem iuniorũ vetera eſſent proferre nouit.*]

Vniuerſitatis nota eius doctrina refulget, nam per vniuerſum Orbem terrarum, illuſtriores Religiones illius ſcholæ ſunt addictę. Prędicatoribus iniungitur ex Cap. generali Bononienſi 1564. vt quicumque à ſolida doctrina S. Thom. receſſerit, & verbo, vel ſcripto contrarium dixerit, officio lectoratus, & quocumq; alio gradu, & dignitate in perpetuum priuatus ſit.

In Conſtitutionibus Societatis Ieſu p. 4. c. 14. §. 1. ſic dicitur, *legatur do-*

Etri-

ctrina Scholastica D. Thom., & in Congregatione Generali can. 9. sequantur *nostri PP. in Theologia Scholastica doctrinam S. Thom., nec deinceps ad Cathedram Theolog. promoueantur, nisi qui D. Tho. doctrinæ benè affecti fuerint, ab ea vero alieni, docendi munere repellantur*. Hæc præ sua religiositate, & modestia Reuerendi Patres Societatis. In relatione pro canonizatione facta pro sancto Ignatio eiusdem societatis parente per Dominũ Card. de Mõte dicitur. Quod hic S. *Nouas opiniones haud vnquam admisit, & in Theologia Scholastica doctrinam Doctoris Angelici secutus est.*

Religio Carmelit. Discalceat. [lectores Theologi operam dabunt, sacrã doctrinam à sanctis Patribus, præcipuè à D. Thom. traditã edocere, ideq; Lectores artium obseruent, sin minus officio Lectoratus priuentur:] & multum

tum insudant pro sua pietate, qua pollent, in illustranda S. Thom. doctrina. Idem in Collegio S. Laurentij, el Regal, mandato Philippi secundi Regis statutum est: In multis alijs Religionibus idem sancitum est, eorundem municipalibus legibus.

Consensus mirificè refulget in sancti Thomæ doctrina, omnes enim ferè doctores antiqui S. Thomam, *Doctorẽ communem* vocant, quem non nominassent, si in eo communem Theologorum sensum non aspexissent, communemque doctrinam, quam semper sequitur, nouellas phantasias semper abhorrens. Vnde ad communem hanc doctrinam, communemq; veræ doctrinæ traditionem respiciens Stephanus Episcopus Parisiensis aduersus æmulos S. Thomæ hæc pronunciauit. *S. Thomas vniuersalis Ecclesiæ lumen præ-*

fulgi-

fulgidũ, gemma radians Clericorum, fons Doctorum, Vniuersitatis nostræ Parisiensis speculum clarissimum, & candelabrũ insigne, ac lucens, per quod omnes, qui veræ vitæ, & sanctæ doctrinæ vias ingrediuntur, lumen vident, claritate vitæ, famæ claræ, & scientiæ lucidæ; velut stella splendida, & matutina refulget.

In Concilio Trident. vbi consensio Doctorum Ecclesiæ inuestigatur, veluti epilogum omnium Doctorum in vnum S Thomã post inspectos Patres, priora Concilia oculos coniecerunt, per eas semitas incedẽdo per quas bos mutus, imò bos lassus in veritate indaganda, fortius fixerat pedes. Testis eius rei Baronius in notis martyrolog. Romani. *Vix quisquam,* ait, *enarrare sufficeret, quantum vir Sanctissimus, atque eruditissimus Theologorum præconijs celebretur, quantumque illius illibatæ doctri-*

næ à

næ à SS. Patribus in sacrosancto Concilio Tridentino considentibus fuerit acclamatus.

Quidam orator hæc de S. Thoma in eodem Concilio Tridentino pronunciauit. *Non potuit D. Thomas Ecclesiasticis interesse Concilijs, morte præuentus. Verum ecce superstes, atque in æternum victurus, vobis adest, bona sua spiritualis doctrinæ thesaurus, hæreditario iure vobis adlegauit. Nulla proinde Concilia ab eius felici transitu, sine sacro Doctore celebrata sunt. Vt de cæteris sileam, quod audiuimus, quod vidimus, quod manibus nostris cõtrectauimus, quid ni aperta voce in laudem eius testemur? Vestra Concilia perpendite, ex plurimo eoque honorabili Patrum cœtu, quotusquisq; consultor accedit, qui D. Thomæ authoritate splendenti gemma, suam sententiam non exornet? At in consultissimo Patrum re-*

cessu, Doctor hic sententiam suam rogatus, frequentissimè censet, ad quem vt ad Lapidem Lydium, si quid ambiguitatis, aut controuersiæ fuerit exortum, communibus votis referendum existimetis, & qui cum sui placiti patronum obtinuerit, incertam iudiciorum aleam nō sit aditurus, quin secundum eum sententia ferenda sit. Quam praxim seruatā Dydacus Payua, qui eidem Concil. interfuit, in serm. S. Thomæ pronunciauit dicens, [*multoties Concilium Trid. suspendisse sententiam, cum controuerteretur, an quod statuebat, esset contra Sancti Thomæ mentem, id quod signanter accidit in sessione* 22. *nunquam enim decretum fuit, in cœna, Christum Dominum Apostolos Sacerdotes consecrasse, quousq; de S. Thomæ mente constitisset, quæ in controuersiam vocabatur*]. Ex his ergo tribus notis S. Thomæ doctrinæ soliditas apparet.

TER-

TERTIO, quia doctrina S. Thomę est veluti succus totius doctrinæ, quæ in Patribus reperitur, à quorum vestigijs nunquam declinauit, præsertim Augustini, vnde & omnes Academiæ vel principaliores, sibi sequendum elegerunt, varia quoq; ad doctrinam S. Doctoris explicandam commentaria conscribentes. Id quod, vel indignabūdus, admixta calumnia, quoq; malè feriatus Lutherus agnouit in proæmio assertionum dicens. *Primo neglectis sacris litteris, soli Augustino insudatum est: post & hoc non intellecto, Thomas Aquinas regnauit, & hūc alij sine fine interpetres secuti sunt.* Cuius dicacitatem Roffensis comprimens, sic scripsit. *Neque Thomas Aquinas vsque adeo tibi Luthere paruipendendus est, quem plerique in sacris litteris exercitatissimi, Theologiæ florē appellare consueuerunt.*

QVARTO, ex odio insigni hæreticorum erga S. Thomam, & doctrinam Thomisticam, nullam .n. aliam doctrinam adeo insectantur, quam Thomisticam. *hæc autem* (vt quidam spiritus mendax Heimmingus fassus est in Postilla 269.) *est ars satanæ, quod quādo nō potest veritatem inficiari, cōfugit ad conuicia.* Audiatur bellua Lutherus sua verba resonans in art. 30. *fortassis,* ait, *& in hoc peccauit Ioānes Hus, quod duodecima consilia Euangelica fecit, quum non sit nisi vnicum virginitatis, siue cælibatus, in qua tñ re deceptus est per impiam Thomistarum* Theologiam, & art. XVII. in indulgentias sic inuehitur, *nullis scripturis sua probant, sed sola impia illa extrauagante Clemētis VI. ex opinionibus Thomæ insulsissimis, & meris figmentis cōcepta.* Impiam certe vocem, cum doctrina illa consiliorum, vt ibidem perpendit

Roffen-

Roffensis à vetustis Patribus etiam asseratur, ac proinde piam dicere necesse est : & cxtrauagans summæ authoritatis,vt perbelle Roffens.eundem retundendo scripsit,ex Ecclesiæ doctrina desumpta sit,*& non de opinionibus D.Thomæ,quas* [*subdit*] *tu velut insulsissimas contemnis, & nihil aliud facis, quàm mera figmenta,quum nemo mētis compos fuerit,qui non pluris vnum Thomā æstimet, quam Lutheros decem* . Amplius cum Rex Angliæ Henricus tunc Catholicus aduersus Lutherum scripsisset assertionem septem Sacramentorū,& videret impius S.Thomæ doctrina vrgeri,ad has calumnias erupit.*Videat itaq; Lector ex vno hoc argumento,quam asinina ruditas sit Thomistarum , vel puerilis animi impotentia , quæ non sinat eos sua ipsorum verba intelligere , & audent tamen assertiones Sacramentorum scribere,*

& magnificas ampullas suæ incredibilis inscitiæ testes iactare. In hoc .n. hunc libellum Regis *scriptum arbitror, ne stuporem, & inscitiam sophistarum, præsertim porcellorum istorum (Thomistas dico) falso à me traduci crederet mundus: fuit .n. meum indicium tali ipsorummet opere, & sigillo comprobandum, & confirmandum.* Sed quid egregius Martyr cõtra funestam belluam in c. 2. lib. contra captiu. Babyl. *Primum,* ait, *hic perpende lector, quanta iaculetur in Thomistas opprobria, quibus, & illius Diui gloriã denigrare studet, cuius nomen, & doctissimis, & eruditissimis viris in magna semper hactenus fuit veneratione, quippe quem Theologiæ florem passim appellarunt.*

Sed & in hoc etiam, quod in ijs, quę salua pace charitatis disceptari possunt, ab innumeris sit *S.* Doct. cõtradictum, vt penè omnes syllabæ sancti Docto-

ris

ris sit euentilatæ, & cum non potuerint assertiones innumeræ orthodoxæ, & catholicæ impugnari, in rationes arma verterunt, quibus orthodoxa explicabatur fides; hæc, inquam, contradictio S. Th. doctrinæ felicitatem attestatur; dicit namq; Clemens Alex. lib. 1. stromatum. *nullum est autem scriptum adeo felix, cui non contradicatur*. Sed bene subdit, videndum, *an iure contradicatur*.

QVINTO, ex qualitate doctrinæ quæ ad 4. capita reducitur, ad *Copiam, Breuitatem, Facilitatem, Securitatem*; quæ implacabiliter pugnantia, indissolubili tamē pacis fœdere coniunxit, vt recte obseruauit Senensis lib. 4. verbo Thomas Aquinas, subdens. *Ac primum tanta inest ei rerum omniū copiosa vbertas, vt nihil ferè ex vniuerso Theologiæ, ac Philosophiæ ambitu, desiderari queat,*

quod non ipse ditissimis scriptis suis fuerit copiosissima varietate complexus. Breuitas deinde, cuius exiguis angustijs copiæ amplitudo contineri non potest, ea est, vt quæ tam veteres, ac recentes authores vix innumeris, & immensis voluminibus cōprehēdere potuerunt, hic intra vnius strictæ epitomes, hoc est summæ Theologiæ cōpendium, locupletissima breuitate, plenissimè, strictissimequè concluserit. Breuitati verò, quæ obscuritatis mater est, & comes indiuidua, ita facilitatem omni seclusa difficultate copulauit, vt ordinis dispositione, sentētiarum perspicuitate, & verborum splendida claritate scriptores omnes longo post se reliquerit interuallo, & quod multò admirabilius est, cū in scriptis Ecclesiasticis multorum magni nominis Patrum cautè, & suspenso pede legētibus progrediendum sit, ne in sententias quasdam parum tutas imprudenter impingant,

pingant,

pingant, huic vni verè diuino viro, tanta assertionum, sententiarumque securitas diuinitus obtigit, vt in lectione eius lector omni suspicione erroris liber, citrà vllam offensam tutus, & securus expedito gradu expatiari possit, veluti per viam regiã communi Ecclesiasticorum Patrũ incessu tritam, longe à deuijs illis particularum sectarum semitis, ac diuerticulis, quæ sæpe incautos abducunt in ambages inextricabiles, & errores irremeabiles. Sed ne nostræ familiæ testes assumamus.

Gennadius Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus D. Thomã, ait, *nescio, an aliquis sectatorum plusquam ego, admiretur, & colat. Ego si quis suis scriptis animum adhibuerit, hunc nullis alijs indigere opinor.*

Cardinalis Hosius in confessione c. 73 *aliquot locos afferemus ex eorum libris tantum* contra iustitiam imputatiuam,

 quos

quos Theologiæ Scholasticę Principes fuisse constat &c. Ac primo quidem loco, eum, qui cum primis celebris habetur, Thomam Aquinatem collocabimus.

Possevinus in Bibliotheca selecta lib. 3. c. 12. Theologiam *S.* Thomæ miris laudibus effert, & præcipuè eius sũmam tanquam *quintam essentiam* suorum laborum, vnde cap. 13. subdit, *cum autem si S. Thomas adhuc esset in hac vita superstes, nemo sit quin libentius eum quam alios quosuis consuleret in eius sũma Theologiæ percipienda, certe in primis ex aliis ipsius scriptis, quæ ad easdem materias spectant, petenda erit, & facilius, & securius sententia Sancti viri, quàm ex quouis alio interprete*] quãtum existimat hic auctor *S.* Tho., vt pro intelligendo *S.* Tho., Thoma opus sit interpetre, vt securius eius mens percipiatur.

Vltimo ad hominem. nam Luther.

lib.

lib. de captiuit. Babylon. cap. de Eucharistia nostrum D. Tho. Angelicum *Sanctum* vocat. Sed sui oblitus in art. 37. hæc habet. *Si non credam Thomam Aquinatem esse Sanctum licet à Papa Canonizatum, non sum hæreticus. Quando & hi non sunt hæretici, qui Thomam negant, licet à Papa approbatum, & confirmatum in suis libris.* Sed suo se gladio iugulat, nam ad credendam sanctitatẽ *S.* Doct. ex indefectibili Ecclesiæ Canonizatione astringitur, & fatendo velit, nolit approbationem S. Thomæ, & si non omnibus diuinæ legis quæstiunculis; in dogmatica parte D. Th. doctrinę illum adhærere necesse est, quia non tã Thomisticam tunc sequitur doctrinam, quã Ecclesiæ vniuersalis, cuius authoritatẽ, vt eneruet sepissimè truculenta bestia, orthodoxa dogmata Papistica, & Thomistica inuenta appellat, vt scripsimus

t. 1. in Prolegom. eum confutantes. *Sed* & Bucerus in illã audacem vocem prorupit, ferulam *S.* Thomæ expauescens: *Tolle Thomam ; & ego Ecclesiam dissipabo.*

Ioannes Casus Oxoniens. in speculo q̃stionum moralium. *Multi*, ait, *hodie cũ audiunt nomen Thomæ supercilia statim contrahunt, & distorquent labia, sed si isti seriò vnam, vel alteram quæstionem in illo sine præiudicata sentẽtia legerint, detracta palea* (grammatulam comptam exoptãt Grammatistæ) *purissimum granum, sublata scoria, aurum splendidissimum forsan se inuenisse dixerint*. Hæc pauca de multis aduersariorum fidei nostræ testimonijs.

CON-

CONCLVSIO.

S. Doctoris Thom. Aquinatis doctrina, magnam in Ecclesia obtinet authoritatem, vnde merito Angelicus Doctor, & diuinæ voluntatis interpres est appellatus.

RESpondeo dicendum, ſicut dicit Clemens Alex. lib. 2. Stromatum c. 2. quod [*perfecta ſapientia eſt, quæ eſt diuinarum, & humanarum rerum ſcientia, quæ vniuerſa complectitur, & continet*] quare ſapiens eſt perfectus, qui diuinarum, & humanarum rerum cognitione ſuperabundanter prædıtus eſt. *Sunt autem*, ait, idem Clemens lib. 2. *ſapientiæ viæ variæ, vt recto tramite incedamus ad viam veritatis.* Via autem

eſt

eſt fides, & poſtea, *amplius cognitio omnium, quæ facta* ſunt in hoc Mundo sẽſibili naturalis contemplatio; inſuper occultorum ſecretorum Dei cognitio; ſermonum, & parabolarũ, & ænigmatum interpetratio, & diſolutio (vt ibidem ex ſcripturis idem Clemens inſinuat). Qui ergo multiplices vias aſſequutus eſt, magis diuinam ſapientiam participaſſe, dicendum eſt. Id de noſtro Angelico dicendum, diuina namq; myſteria (eximia, qua præditus fuit fide) nõ ſolum, quæ ad virtutem Theologicalẽ pertinent, ſed quæ ad ſuperexcellentem diuinorum myſteriorum cognitionem inter gratias gratis datas ab Apoſtolo recẽſentur, intellexit. De rebus naturalibus apprimè inſtructus, qui & in eo admirabilis extitit, ſcientias naturales in obſequium fidei trahens, cui vt ancillæ miniſtrarent, oratione, & ieiu-

nijs

nijs multa occulta, nec non, & diuinis reuelationibus instructus didicit. Nam si (vt dicit idem Clemens) *qui Spiritum sanctum possident profunda Dei scrutantur: hoc est, qui ea assequuntur, quæ latent in prophetijs,* nõ est mirum si dicta prophetica, & obscuriora intellexerit *S.* D. qui Spiritu Dei, vitæ sanctitate, & virginitatis dono fuit insignitus.

Porrò idem *Sãctus* diuinorum mysteriorum difficultates adeo mirificè enodauit tanta claritate, cum breuitate, cum copia, & securitate coniuncta, vt merito Angelici Doctoris, nomẽ sit ꝓmeritus: vt .n. angelorum superiorum ꝓpriũ est inferiores illuminare, & quò perfectiores, eò intelligunt per pauciores species; sic Doctor Angelicus, quot verba pronunciat, tot principia statuit, vt declaratio sermonum diuinorum, det intellectum paruulis; Insuper, vt

cam-

eamdem claritatem S. Doctoris amplificemus, illud est admirabile, quod difficillimas res, & altissimas simplici eloquio explicauit, & quod admirabilius, absq; inuolucris, & verborum inani ornatu, sed neruoso, & plano dicendi stylo veritatẽ assecutus sit: Talem . n. Doctorem exquirebat idem Clemens Alex. 2. strom. dicens. [*oportet eum, qui curam gerit veritatis, non insidiosè, captoque consilio, ac cura adhibita, dictionem componere, sed conari tãtum id, quod vult quoquomodo potest disponere : eos enim qui hærent dictionibus, & in eis sunt occupati, res ipsæ effugiunt.*] Amplius tam multa scripsit & tam securè, vt intellectiones Angelicas sit æmulatus, vt enim illi in multitudine obiectorum cognitorum homines exuperant, sic suo modo Thomas, nullum .n. scriptorum genus fuit, in quo diligenter nõ

fuerit

fuerit verſatus, acri ingenio cuncta difficilia perluſtrans, memoria incredibili ſpecies conſeruans, ſecuritate vero doctrinæ, angelorum perfectionem quodammodo participauit: vt :n. in intelligendo Angeli non errant, ſic nullus error in dogmate in S. Thoma deprehenſus eſt. Circa verò ea, quæ ſalua fide diſceptari poſſunt, ſic incedit, vt dubia pro dubijs; certa, vt certa pronunciet: non improbabilia, pro probabilibus vēditet, nec vetera pro nouis commutet. His autem modis erudire fideles, vt ſcripſit Clemēs 1. Strom. [*ſcientia eſt quodammodo Angelica, vtrouis modo iuuās, ſiuè per manum, ſiuè per linguā operetur*] ſine errore quoq; deſcribere, facultatem humanam exuperat, vnde Aug. contra Donatiſtas. l. 2. c. 5. *aliter ſapere quàm res ſe habet, humana tentatio eſt. Nimis autem amando ſententiam*

ſuam.

ſuam, vel inuidendo melioribus, vſque ad præcidendæ communionis, et cōdendi ſchiſmatis, vel hæreſis, ſacrilegium peruenire, diabolica præſumptio eſt. In nullo autem aliter ſapere quam res ſe habet, ANGELICA perfectio eſt.] cum ergo ex verbis Clementis Papæ VIII. doctrina S. Tho. *ſit abſq; errore conſcripta*, Angelicam propemodum obtinet perfectionē doctrina S. Doctoris, & Angelicā perfectionem æmulatur] vnde in materia dogmatica nullus niſi impius auſus eſt (ſicut de Naziazen. idem S. Thomas deſcripſit p. p. q.61.art. 3.) inferre calumniam, & non niſi ſciolus ſiniſtrè de tam inſigni Doctore oblocutus eſt.

Solu-

AD Primum. Iam pridem respondit Ioannes de Neap. in quodlibetis M.S. quod ille articulus Parisiensis editus est contra aliquos Philosophos, & Auerroistas, qui docuerunt Angelos, siuè substantias separatas nō habere causam efficientem, sed finalem tantum; vnde ista propositio, Angeli sunt essentia per ablatiuum casum intelligebant, hoc est, *sua essentia* sunt substantiæ separatæ, hoc est efficienter: quod erat dicere, non habent per causam primam. Ceterum si vocula, *sua essentia*, accipiatur provt est casus nominatiui per quod insinuatur, ꝙ idem sit suppositum, & natura in Angelis, vt dixit in ar. cit. & de ente, & essentia c. 5. dicendum quod nomine suppositi in-

tellexit indiuiduum,& ſenſus eſt quod ſingularitas illa, per quam natura Angelica fit hæc & indiuidua, non diſtinguitur à natura,& forma Angelica,quę cum ſit ſpiritualis,omnemq; perfectionem ſuæ ſpeciei habeat,per ſe,non per materiam ſignatam indiuiduatur: Verum quia ſuppoſitum addit ſuper indiuiduum aliquod poſitiuum, quod eſt eſſe vltimum naturæ terminum,dicendum eſt,*S*. Tho. dum dicit ſuppoſitum non diſtingui à natura Angelica, debere intelligi à natura non diſtingui tãquam rem à re,ſicut Petrus, & Paulus, cum hoc tamen ſtat,quod diſtinguatur realiter, quia aliquid reale nõ eſt in natura,quod eſt in ſuppoſito,& natura indiuidua,& è contra.

Ad ſecundum Reſpondetur à Io. de Neap. in eo ar. Pariſienſi damnari Auerroiſtas, qui propterea intellectum poſſi-

possibilem humanum multiplicari non per se sub eadem specie dicebant, quia nullã habet materiam tãquam partem sui, quod probat ex ar. 117. Parisiẽsi, in quo sic dicitur: ratio, *quod intellectus sit vnus est, quia forma non multiplicatur, nisi quia educitur de potentia materiæ: error*. Vnde dicere ideò angelos non multiplicari posse per diuinam omnipotentiam, quia non habent materiam tamquam partem sui, est error, sequeretur .n. quod Animæ humanæ multiplicari non possent in eadem specie: ceterũ dicere, non posse nec per Dei potentiam multiplicari Angelos sub eadem specie, ex illa causali, quia Angelus se ipso indiuiduatur, & à sua forma specifica, & non ex materia signata, vel ordine, & commẽsuratione ad illam, nullum est incoueniens. Sicut, nec est absurdum dicere, impossibile esse posse

dari plures albedines separatas; cum non sint plures, nisi cum sunt in pluribus subiectis. Multiplicari vero possũt plures animæ licet separatæ sint, ex cõmensuratione, & naturali aptitudine ad plura corpora: vnde non est eadem ratio, ac de substantijs separatis. Vel dici potest ex eodem, voluisse Episcopum Parisiensem damnare illam clausulam, Deum non posse &c. quasi hoc sit ex impotentia Dei, vnde Magister lib. 1. d. 2. illud Augustini contra Maxim. *Non est dicendum quod filius non potuit generare*, sic exponit: idest *non ex eius impotentia fuit*, quare S. D. in qq. disputatis q. p. de pot. in corpore ar. 3. eas propositiones quod Deus non potest hoc, vel illud facere, exponit, quod non hoc dicitur non posse facere propter defectum suæ potentiæ; *sed propter defectum possibilis, quod à ratione*

possi-

possibilis dicitur; sic impossibile est multiplicari aliquod in eo, in quo non est materia signata, vel ordo ad illam. Vel dicendum S. Tho. loqui de potentia ordinaria, non posse fieri: non de potentia absoluta, opusc. 16. c. vlt. rectè dicit D. Tho. quod rudis ingenij est dicere, quod Deus de potentia absoluta non potest producere plures intellectus separatos in eadem specie, ob id quod secundum naturam rei dari non possunt.

Ad tertium Respondeo, quod dupliciter potest intelligi vnam animam esse altera perfectiorem, vno modo essentialiter, alio modo accidentalitèr; vel quantum ad eius propietates, quo modo omnes animæ sunt æquales, ex mente S. Tho., nam substantia non potest suscipere magis, & minus, ex Philosoph. in prædicam. Secundo modo inter illas potest esse inæqualitas, & hác

dari plures albedines separatas, cum non sint plures, nisi cum sunt in pluribus subiectis. Multiplicari vero possũt plures animæ licet separatæ sint, ex cõmensuratione, & naturali aptitudine ad plura corpora: vnde non est eadem ratio, ac de substantijs separatis. Vel dici potest ex eodem, voluisse Episcopum Parisiensem damnare illam clausulam, Deum non posse &c. quasi hoc sit ex impotentia Dei, vnde Magister lib. 1. d. 2. illud Augustini contra Maxim. *Non est dicendum quod filius non potuit generare*, sic exponit: idest *non ex eius impotentia fuit*, quare S. D. in qq. disputatis q. p. de pot. in corpore ar. 3. eas propositiones quod Deus non potest hoc, vel illud facere, exponit, quod non hoc dicitur non posse facere propter defectum suæ potentiæ; *sed propter defectum possibilis, quod à ratione*

possi-

possibilis dicitur; sic impossibile est multiplicari aliquod in eo, in quo non est materia signata, vel ordo ad illam. Vel dicendum S. Tho loqui de potentia ordinaria, non posse fieri: non de potentia absoluta, opusc. 16. c. vlt. rectè dicit D. Tho. quod rudis ingenij est dicere, ꝙ Deus de potentia absoluta non potest producere plures intellectus separatos in eadem specie, ob id quod secundum naturam rei dari non possunt.

Ad tertium Respondeo, quod dupliciter potest intelligi vnam animam esse altera perfectiorem, vno modo essentialiter, alio modo accidentalitèr, vel quantum ad eius propietates, quo modo omnes animæ sunt æquales, ex mente S. Tho., nam substantia non potest suscipere magis, & minus, ex Philosoph. in prædicam. Secundo modo inter illas potest esse inæqualitas, & hāc

admittit S. Doct. expressè enim dicit, *cum in hominibus quidam habeant corpus ex perfectioribus potentijs, tam intellectiua, quā sensitiuæ, melius dispositam sortiuntur animam maioris virtutis in intelligendo*: & iterum; *ex parte inferiorum virtutum, quibus intellectus indiget ad sui operationem: illi enim, in quibus virtus imaginatiua, & cogitatiua, & memoria, est melius disposita. sunt melius dispositi ad intelligendum &c.* & sic saluatur inconueniens articuli damnati Parisijs, semper enim anima Christi Domini perfectior fuit omni alia anima, & nobiliori intellectu, & nobilioribus potentijs sensitiuis. Sed etiam si teneamus S. Thomam docuisse, nedum extrinsecè ratione dispositionum, sed etiam intrinsecè, non solum, quo ad potentiam intellectiuam, sed etiam in ipsa perfectione substantiali, vnam ani-

mam

mam esse altera perfectiorem; distinguendum est de perfectione substantiali, quod quædam est ex forma specifica, quædam est perfectio indiuidualis: prima æqualis est, nec suscipit magis, & minus, secunda desumitur non ex ordine animarum ad corpora, sed ex Deo creante has, vel illas, ad hæc vel illa corpora perficienda, & actuanda, quæ sunt inæquali dispositione disposita, vt talis dispositio nō sit causa, vt hæc anima perfectior creetur, quam illa; sed occasio; sicuti perfectio naturalium in Angelis fuit occasio, vt cum perfectiori gratia perfectior natura crearetur, & sic non est inconueniens animas in ista perfectione indiuiduali creatas à Deo, esse inæqualiter perfectas. Vel tandem dicendum est, quod etiam admissa æqualitate, perfectione, & nobilitate animæ Christi in essentialibus cum anima

Iudæ; nullus error ſequitur: Pariſienſes enim loquuti sũt de omnimoda nobilitate, tam in eſſe naturali, quam gratuito, in quo non potuit æquari anima Iudæ Animæ Chriſti, qui fuit plenus gratia, & ſi in eſſentialibus eius animæ æquaretur.

Ad quartum, ex verbis, & mente Io. de Neapoli Reſpondetur, quod ſtante actuali apprehenſione, & iudicio rationis de aliquo faciendo, vel reſpuendo, omnibus põderatis, vel tamquam melioribus penſatis, & oppoſitis repudiatis, non poteſt voluntas velle oppoſitum, eſſent enim duo iudicia oppoſita, ideſt vnum de volendo illud, & aliud de reſpuendo, hoc enim eſſet ſimpliciter omnibus penſatis iudicare, eſſe hoc omnibus proſequendum, & ſimul eſſe reſpuendum: hæc autem duo iudicia ſimpliciter ſunt oppoſita, & per cõſe-

ſequens repugnat, vt poſſint eſſe ſimul, (licet intellectus ſecundum vnam cõditionem iudicare poſſit obiectum eſſe proſequendum, ſecundum alteram reſpuendum, vt patet in intellectu incontinentis, qui duplici vtitur ſyllogiſmo (ex Ariſt. 7. Ethic.) cum tali autem apprehenſione, & iudicio intellectus, ſtat potentia voluntatis ad oppoſitũ: in qua remanet etiam aptitudinale iudicium intellectus, quo poteſt oppoſitum iudicium formare, & illud voluntas amplecti: quare cum ſint potentiæ ad oppoſitum ſe habentes, remanet potentia abſoluta, quæ ſtat cum vno actu, cum indifferentia, ad eiuſdem actus carentiam, vel ad actum oppoſitum, & incompoſſibilem: vnde ſolum infertur neceſſitas conditionata, & ex ſuppoſitione, quæ non deſtruit libertatem, abſoluta verò neceſſitas, quę vim inferret

libe-

libero arbitrio, denegatur. Porrò articuli Parisienses non necessitatem cōditionatam, vel ex suppositione dānarunt, sed absolutam, sicut (vt aduertit Ioannes de Neap.) dicebant errantes, contra quos tales articuli editi sunt.

Ad quintum benè notauit Ioannes de Neap. loco cit. illos articulos factos contra docentes, Deum mouere cęlum ex necessitate naturæ, vt patet ex a. 59. vbi dicitur, quòd *Deus est causa necessaria motus superiorum corporum, & cōiunctionis, & diuisionum, contingentiū in stellis, error.* Stante vero eo errore, rursus alter articulus consequenter damnatus est in hac forma, *si Cælum staret, nec Deus esset.* Ex priori enim articulo sequitur, necessitas enim illa naturæ infert diuinæ existentię abnegationem non secus ac abnegatio proprietatum hominis v. g. risibilitatis, tolli naturā

ho-

hominis. Sanctus autem Doctor & si dicat, quod cessante motu cæli, cessaret generatio, & corruptio in inferioribus, numquam tamen dixit (quod impostores obiecerunt) quod si cœlum staret, nec Deus esset.

Ad Sextum, imponitur S. Doct. quod sola sciẽtia oppositorum sit causa libertatis, nam & si dixerit S. Tho. multis in locis, libertatem fundari in indifferentia iudicij rationis, locutus est de libertate radicaliter, & hæc est in intellectu: formalis verò libertas est in voluntate; vnde vtrumq; comprehendit Philosophus cum definiuit, liberum arbitrium esse *facultatem intellectus, & volũtatis*, & vtrãq; exegit S. D. vnam radicaliter, alteram formaliter. Parisienses ergo damnant negantes formalem libertatem.

Ad septimum. Ille Articulus damnat

nat Auerroiſtas dicentes, vnum intel-
lectum eſſe in omnibus hominibus, &
graduationem melius, vel peius intelli-
gendi oriri ex diuerſitate potentiarum
inferiorum, quas in diuerſis diuerſas
tantum agnoſcebant. At S.D. ne dum
ex meliori diſpoſitione virium ſenſiti-
uarum, ſed etiam ex nobiliori potentia
intellectiua nobiliorem modum intel-
ligendi arguit, & nobiliorem animam
quantum ad naturalia, vtſupra expoſi-
tum eſt. Immeritò ergo Angelica do-
ctrina impetita eſt. Dicitur autẽ à qui-
buſdam (ait S. Th. loc. cit.) appetitus in-
tellectus paſſiuus, quia eſt rationalis
per participationem, ſed verè eſt actus
alicuius organi corporalis, qualis non
eſt intellectus, qui eſt in potentia ad in-
telligibilia, & ſic obiectio non eſt ad
propoſitum.

Ad octauum. Ille articulus Pariſien-
ſis

ſis formatus eſt contra quoſdam ſuſtinẽtes, intelligentiam eſſe animã Cœli, quod damnatum eſt in ar. 102. ex qua poſitione ſequebatur, quod intelligentia aliter poterat mouere, quã moueat, tardius, vel velocius, ſicut anima mouet corpus, quare, vt notauit Io. de Neap. conſulto non dixit corpus, ſed Cœlum; in dubium .n. cadere non poterat, pro ſolo libito voluntatis, tardius, vel velocius ſola voluntate, ſeu libito aliqua corpora mouere ad diuerſa loca. Ceterum S. Tho. docuit Angelum non poſſe mouere Cœlum ſola voluntate, niſi ſuppoſita diuina ordinatione de mouendo Cœlo, à quo omnis motus inferiorum dependet &c. quare non poſſet Angelus alio motu, nempe recto, vel aliter quando mouet, mouere, niſi Deus vellet. Vel dicendum ex S. Th. quod 6. a. 2. ad 2. quod cũ *actio volũta-*

tis

tis limitetur ſecundum modum eſſentiæ, non oportet, quod Angelus poſſit agere omnia, quæ vellet, vnde vt dicit in corpore ar. *nec virtutem, nec eſſentiam habet infinitam.*

Ad nonum ℞. Quod aliud eſt loqui de exiſtentia animæ, vel ſubſtantiæ ſeparatæ in loco ex ſui natura, aliud ſupernaturaliter, vel miraculosè. Primo modo, animæ, vel ſubſtantiæ ſeparatæ conuenit eſſe in loco ratione operationis, vnde Boet. quoq; dixit communem eſſe ſapientum intelligentiam, *ſubſtantias ſeparatas, non eſſe in loco*, nempe ſecundum eſſentiam; ſed ratione ſuæ operationis. Secundo modo Angelus, vel anima ſeparata poteſt eſſe in loco, etiamſi ibi non operetur, vel ab alio patiatur, vt dicit 4. ſent. d. 45. a. 1. ſiquidē animæ Patrum fuerunt in limbo, & puerorum in originali decedentiū ani-

mæ

mæ nunc in limbo sunt, & tamen non operantur in aliquod corpus, nec ab aliquo corpore patiuntur; vnde verè ibi esse dicũtur, licet modus quomodo existant, nobis ignotus sit. Sed etiam Art. vltimus Parisiensis mẽtem eorumdem exponit: dicit .n. quod *substantiæ separatæ nusquam sint secũdum substantiam: error.* Si .n. intelligitur, quod substantia animæ, vel Angeli non sit in loco, error est, si autem intelligitur, quod substantia sit ratio essendi in loco, vera propositio est, quod substantia non est ratio existendi in loco & ar. 204. sic dicitur, quod *substantiæ separatæ sint alicubi per operationem, vt quod, non possunt moueri ab extremo in extremum, nec in medium, nisi quia possunt velle operari, aut in medio, aut in extremo, error,* si intelligitur sine operatione substantiam esse in loco, nec transire de loco ad locum. Breuius

dici-

dicitur, quod dato, quod Angelus non applicaret suam virtutem, nullibi esset tanquam in loco, esset tamen tanquam pars vniuersi in toto, nec hoc est difficile penetrare, quando cœlũ supremũ est in mundo, & nusquam tanquam in loco.

Anonymi, & aliorum solutiones.

AD primum respõdetur sicut dicebat Socrates apud Clementem Alex. lib. 1. *sunt, vt aiunt, in mysterijs multi quidem, qui gestant ferulam, pauci vero Bacchi*] hoc est multi, qui Theologi classici vocari ambiunt, sed pauci, qui Thyrsum gestant, & principatum, hoc autem iudiciũ non ex multitudine vulgi habendum est, vt idem lib. 5. ex Cleanthe scribebat.

Ne spectes formam dum vis sophus esse

esse repente,
Terreat amentis, nec te sententia vulgi,
Iudicium sapiens, & iustum non habet vllum
Vulgus, & in paucis vix hoc reperire licebit.

Comicus quoq; perbellè dixit.

Pulchra in tumultu, iudicare non decet.

Ex Concilijs ergo, & Rom. Pontif. authoritas S. D. ponderata, sciolorum censuras non formidat, vt nec à vulgo titulos emendicat.

Ad secundum, vt adnotauit Clem. Alex. lib. 7. vetus erat prouerbiũ [*quicquid est pulchrum insequitur Momus*] vnde mirum non est si opponens, S. D. pulchritudinem submordere conetur. negatur ergo antecedens.

Ad probationem primam, vt dicit

idem Clemens Alex,lib. 7. [*etiam condemnantur non assentiẽtes in quibus oportet parere, non discernentes id, quod repugnat, & indecorum, & præter naturam, & falsum à vero, & consentaneo, & decoro*] quare cum Summi Põtificis Romani lege, quæ solum silentium indicit, interdicatur ne vllus S. Doct. sententiam audeat præiudicio aliquo prædamnare, à vero, & consentaneo, & decoro deflexit opponens, quare meritò in indice est suspensus, non assentiens decretis Apostolicis, quibus parere opus erat.

Ad secundam probationem. Præclarum dictum Strommatæi 5. libro. *Non omnibus, qui impudenter, & temerè dicunt, ac scribunt, oportet aures præbere.* sunt hi, *Theopomphi*, & *Timæi*, qui fabulas, & maledicta cõponunt, *vel Hipponacti, & Archilochi*, quibus turpiter

scri-

ſcribere, temeraria licentia conceditur, ex eodẽ lib. 1. initio. Falſum eſt quod D. Sancto imponunt, quod nõ ſomniauit, cur non legit aduerſarius argumẽtum, ſed contra, vbi oppoſitum docet Angelicus? cur omiſit percurrere 29. de verit. a. 4. ad 4. & 3. diſt. 9. q. prima a. 2. Potius quod aſſumitur propoſitum firmat, quàm euertat, Chriſtum .n. Dominum adorandum docuit adoratione latriæ, ratione diuinitatis, non ratione humanitatis, quod eſt dicere, non per ſe, & abſolutè eſſe terminũ latriæ adorationis ipſam humanitatem, ſed ratione diuinitatis, vna tamen adoratione Chriſtum in vtraq; natura veneramur, ſcilicet latria.

Ad tertiam probationem: *ſi Epimenides*(de quo ſcribit, Clemens Alexandr. in exhortatoria ad gẽtes dixiſſe fertur quòd, *contumeliæ, & impudentia A-*

thenis erexit altaria, opponentis impudentiam inſpexiſſet, proculdubio thus eidem adoleuiſſet, inſignis eſt contumelia, & impudentia affigere *S.* Tho. notam hæreſis, quia dixit vota ſimplicia non conſtituere religioſum. Neſciuit opponens diſtinguere, aliud eſſe loqui de votis ſimplicibus ex natura ſua, aliud ex inſtitutione Eccleſiæ. primum aſſeruit *S.* Tho. De 2. nihil S. Tho. pronūciauit, poſt.n. tempora *S.* Tho. conſtitutio edita eſt à Greg. 13. cui *S.* Tho. non cōtradixit, agnoſcebat.n. ſimplex votum poſſe eſſe religionis materiam ex conſtitutione, & ſtatuto Eccleſiæ. Vel dicendum quod *S.* Th. ibi ponit differentiam inter votum ſimplex, & ſolemne, in eo quod, voto ſimplici aliquis obligatur ad religionis ingreſſum, eo autem certum eſt nullum fieri religioſum: voto autem ſolemni obſtrin-

gitur

gitur religionis vinculo: hæc autẽ longe distant, vt cælum, & terra, at plura de his diximus in nostro deposito Apostolico.c.22. Anonymi ijsdem obiectionibus occurrentes.

Ad quartam probationem. Vlyssis ferula vapulandus loquax opponens; loquacem enim Thersitẽ, ait Clemens Alex. libro secundo Pædagog. cap. 1. *castigauit moderatus Vlisses*

Immodicis verbis turbabat nam omnia solus.

Plurima, mente sua temere is confusa tenebat,

Sed certo nihil ordine.]

Talis est Anonymus cum fœderatis loquacibus, qui omnia turbant, & miscẽt. Certè si S. Thom. attentè legatur, docuit incapacitatem cum rerum dominio esse, cum quis absolutè, & irreuocabiliter solemnibus votis Deo se cõ-

ſecrat, vt dicitur in cap., cum ad Monaſterium: cęterum in Religione Societatis Ieſu poteſt eſſe capacitas dominij, non abſolutè, & perpetuo, ſed quamdiù Religioni placuerit; vt fiat profeſſio à Patribus Societatis, nempè expleto biennio, emittendo vota ſimplicia.

Ad V. Anonymi dicendum eſt, ꝙ quidá reſpondit argutè ominanti murem calathum arroſiſſe, [*quid mirum ſi mus calathum arroſerit, cum non inueniret, quod comederet?*] ex Clem. lib. 7, Quid mirum ſi hæc inania obijcit opponens, cum nihil aliud habeant, quod rodant mures iſti Pontici? An ſolus eſt S. Thom. in hac ſententia? nonne communis eſt Theologorum, à Canoniſtis quidem diſcrepans, non à ſincera Theologia? aliud certè eſt, negare Epiſcopatus gradum, Presbytero, & Miniſtro

ſtro ſupereminentem, & principem locum in Eccleſiaſtica Hyerarchia ſibi vendicantem; aliud eſt non eſſe diſtinctum ordinem. Primum S. Tho. apertè faſſus eſt cū ſolius Epiſcopalis gradus ſit chriſma conficere, Dei miniſtrum futurum ordinibus initiare. Secūdum prorſus abnegauit, vnum enim & eundem Sacerdotalem characterem in ordine ad corpus Chriſti verum in Epiſcopo, & Sacerdote ſimplici agnoſcit; licet in Epiſcopali conſecratione non nouum agnoſcat, ſed antiquum per nouum modum realem extendit, ad Hyerarchicas quaſdam exercendas actiones, quas ſimplex Sacerdos exercere non valet.

Ad VI. probationem, ſicut dicebat Clemens Alexand. lib. 7. ſunt quidam, qui [*Inani ſapientiæ opinione elati perpetuò litigant, apertè oſtendentes ſe magis*

curare, vt videantur, quam vt philosophentur,] & vt subdit ibidem, [*cum non necessarijs rerum nitantur principijs, humanis moti opinionibus; sauciantur argumentis eorum, qui veram tractant philosophiam, & quoduis potius tolerant, & omnem, vt aiunt, rudentem mouent, etiam si futuri sint impij,*] sic opponentes tales esse se demonstrant, cũ eligant potius reiectis à cõmuni Theologorum calculo opinionibus adhærere, quã veritati cedere. Certe ea sententia, quæ docet Christum Dominum alijs verbis, quam consecrationis diuina perfecisse mysteria ab aula Theologicarum Academiarum discessit, nec potest hodie sine temeritate, ne dicam amlipus defendi: Sic cẽsurant Theologi, commentores. f. scripturæ, & cõtrouersiarum tractatores, scribẽtes aduersus hæreses, reclamat. n. Concil. Florẽt.

do-

docens, formam huius Sacramenti *esse verba, quibus Saluator hoc confecit Sacramentum*. Etiam idem innuitur in Cõc. Trid. sess. 13. c. 1. Constans quoq; est Patrum traditio idem attestantium, ex Tertull. 4. contra Marcionem c. 4. Cyprian. ser. de cæn. dom. Ambros. 4. de Sacram. c. 4. & 5. Id etiam habetur in Sacris canonibus de consecrat. dist. 2. & cap. cum Marthæ de celebrat. missarum. Quare opponentes dum volunt emendandos Rom. catechismi Theologos, qui hanc Conciliorum, & Patrũ sententiam secuti sunt, cathecheses, & elementa quoq; impetunt fidei nostrę, & nedum Deiloquos Patres, sed etiam Concilia, & magis se esse ostendũt suarum opiniuncularum amatores, quam publicæ, catholicæ, & Apostolicæ doctrinæ defensores. Certè iactabũdi nouarũ opinionum Aegypijs sacerdoti-

bus

bus sunt per omnia similes, qui pepla, & deaurata vela, quę oculos rapiebant, contrahẽtes tamqam Deos ostensuros abundè ridendi numinis materiã ministrabant ex Clem. lib. 3. c. 2. *Neq; n. Deus verus apparebat, qui quærebatur, sed felis, vel Cocodrili imago, templo quidem indigna, cœno verò congrua: sic & isti dum ad vera domgata intuenda maximò apparatu, & fuco circumuelata inuitant, belluas* vero, hoc est nouas phantasias *intuendas exponunt; tantum ergo abest, vt ex oppositione erroris notam. S.* D. affigãt, quod potius peregrinorum numinum, & phantasiarum sunt ostentatores.

Ad VII. probationem. perbelle dicit Clemens 3. pędag. c. 11. quod *vestes congruunt ætati, personæ, tempori:* Ita, & leges humanæ pro temporum & locorum diuersitate variantur. Quo exemplo etiam vtuntur PP. contra Manicheos

chęos

chæos docendo rationabiliter veterem legem cessasse, nouã successisse. *S*. Th. respexit ad decretalem antiquam, quæ suo tempora abolita non erat.

Ad VIII. rectè dixit Clem. lib. 1. Pędag. c. 8. *ambo probrum obijciunt, amicus, & inimicus, sed inimicus irridens: amicus autem bene volens*. Sed non ad vindictam, ait idem, excicat virum Christianum, *sed ad veritatem expergefacit*: hostiliter Anonymus nedum probris, sed etiam calumnijs *S*. Th. adoritur, sed ad veritatem indagandam excitauit nos, ad videnda alia exemplaria incorrupta, quæ illud verbum addititium non habent. Consulatur idem *S*. Th. in ep. ad Heb. c. 9. lect. 1. lege etiam, quæ diximus in deposito Apost. c. 22.

Ad IX. probationem, & si *S*. Th. dixerit ex Apostolica traditione descendere voti solemnitatem, non subinde

con-

cōſequēs eſt, eam eſſe de iure diuino; nam quadrageſimæ ieiuniū de Apoſt. traditione deſcendit, & non eſt de iure diuino: ſed eſto ſit de iure diuino aſſerta traditio à S. D., rectè intulit, quod ſtante Monachi ſtatu diſpēſari cum eo non poteſt, ſicut nec calix conſecratus in ſua integritate manens poteſt in alios vſus commutari: ſed ſi opponens quoq; diſtinxiſſet, ſubſtantiam voti ſolemnis à circūſtantijs, & cōditionibus, facillimè S.D. cum bulla Greg. XIII. concordaſſet. Si .n. D.S. de iure diuino dixit eſſe voti ſubſtantiam: circumſtātias vero ſupponit eſſe de iure Eccleſiaſtico, nempe, vt his, vel illis conditionibus fiat; quod eſſet dicere cum gloſa *c. rurſus, qui cler. vel vouentes* &c. quod vota ſolemnia ex intrinſeca natura ſua ſunt de iure diuino, poſſunt tamen quoq; ſollemnizari uota ab extrinſeco,

& ex

& ex statuto Ecclesiæ, sicut votum clericorum solemnizatur, quando sacris ordinibus insigniuntur. Vel tandem dicendum, quod S. Thom. loquutus est de dispensatione; vota vera simplicia Societatis Iesu non dispensantur, sed irritantur; ea enim conditione profitentur si Religioni placeat, & quandiu placeat. Has ergo distinctiones Sancti opponens aduertere debuisset, nec enim doctorem Sanctum sugillare ausus fuisset. Sed vt dicebat de vero Theologo Clemēs Alex. lib. 6. dicamus nos de S. D. [*clamauit autem Dauid, in æternum nō commouebitur iustus: neq; ergo fallaci oratione, neq; falsa voluptate. Vnde neq: mouebitur à sua hæreditate, ab auditione ergo mala non timebit: neq; ergo ab inani calumnia, sed nec à falsa opinione, quæ eum circunsistat, sed neq; astutas, & callidas pertimescet rationes,*

qui

qui eas potest discernere ad interrogandum & respondendũ] Talis est S. D. sapientia, & doctrina, cui nunquam iure aliquis notam erroris potuit, vel debuit affigere, post tot testes omni exceptione maiores, testimonium perhibẽtes de eius incorrupta doctrina, quos supra in argumentis, sed contra, recensuimus.

Ad X. probationem, vereor, nedum Anonymus in S. Tho. spicula intorquet, in Tridentinam Synodum quoq; sagitttas acuat. Sacra .n. Synodus sess. 24. de reformat. c. 3. sic scribit, *iustitiæ publicæ honestatis impedimentum, vbi sponsalia quacumque ratione valida non erũt Sãcta Synodus prorsus tollit*. Quod, & Alex. *cap. accessit de sponsalibus* docuerat prius, & S. Tho. loco cit. q. 3. ad primũ sequitur: Prohibuit solũ Alex., quod S. Tho. e vestigio secutus est, matri-

trimonium in eo casu, non quia sponsalia nulla fuerunt, sed ex scādalo, quod oriri poterat si vni fratri promissa mulier, alteri iungenda traderetur. Malè etiam citatur S. Tho., dicit.n., *nō sequitur alia affinitas, quia sponsalia nulla sunt, nec aliquis affinitatis modus*, & bonus Anonymus pro verbo *affinitatis*, substituit captiose *impedimentum publicæ honestatis*. Falsitatum autem semina iecit Anonymus, vt armati hostes prodirent, *Cadmæam* (tales .n. sunt ex Clem. Alex. 1. strom. *vim* veritati *inferentes*) *victoriam* cupientes.

Ad XI. Respondetur, in hac inani obiectione, certè videre mihi videor opponentes assimilari montibus illis Persicis, de quibus dicit Clemēs Alex. lib. 6. stromat. *qui vocem emittunt, confusam veluti clamantium non paucorum millium hominum, perinde, ac si essent in*

acie:

acie: ad medium autem cum venerint, maiorem simul,& euidentiorem strepitum apprehendere, tandem audire in fine canentes pæana, perinde ac, qui vicissent. Cuius vis autē soni causa est, vt existimo, locorum leuitas, & concauitas] confusas.n. clamando emittūt voces,& strepitus,& victoriam de S.reportare conclamant,ac si vicissent: sed benè leues, & cōcauos aere solum vanitatis repletos se ostendunt. An non est leuitas, tā friuola S.Tho.obijcere? certè doctor S. de votis simplicibus nullo decreto tūc ab Apostolica Sede probatis, doctissimè, & verissimè loquutus est: quid ergo culpandus S. Doctor quod de eo, quod non vigebat suo tempore, loquutus non sit: Non dum erat edita constitutio Greg. xiij. in qua matrimonium cōtractum à Religiosis habentibus vota simplicia, nullum,& inualidum pronun-

nunciatur, quod tamen non irritum esse ex vi talium votorum, seclusa Ecclesiæ constitutione, quæ postea facta est, directè probat P. Suarez lib. 4. cap. 1. tom. vlt. de Religione, & c. 3. eodem num. 7. dicit *non dum in Ecclesia visum* (tempore Bonifacij, qui fuit posterior S. Tho) *aut interdictum, impedimentum irritans matrimonium ex vi voti, quod auferri postea posset, & mutationem, seu eiectionē personæ à statu religioso,*] similiter idem dicit non fuisse visum tale interdictum ante tempora Gregorij xiij. initio Societatis, & sanctissimè factum admonet à Greg. xiij. ad subueniendum Societati, aduersus malitias, & fraudes hominum, quæ contra bonum Ecclesiæ, & Societatis meditari irreligiosi potuissent. An lex hæc irritans, & annullans culpabit sub antiquo iure viuētes? certo certius est, quod

O per

per nouum ius ab antiquo non discedimus, nisi quatenus in nouo expressum est, vt sumitur ex l. præcipimus C. de appellat. Sic patet ad 12.

Ad XIII. sunt multi (ait Clemens Alex. lib. 1. strom.) *qui non iure volunt contra omnes dicere, omnia autem nomina, ac verba turpiter, & indecore eiaculantur, & seipsos fallentes, & eorum, qui sibi adhærent oculos perstringentes*, & infra de ijsdem dicit, quod *calumnias verbis inuenire contendunt, contentiosas comparantes quæstiones, distinctiuncularum venatores, pusillarum quarumdam artiũ æmulatores, litigatores, & iurgiorum consarcinatores*. Si S. Tho. mentem penetrassent non de facili de errore notassent, qui etiam si errasset, calumniarum ferulam preuenit, se ipsum corrigendo. Certè S. D. in primo sent. (vt egregie noster F. Petrus Bergomas adnotauit)

non-

nonnisi significationẽ attendit, in prima vero parte attendit modum significandi: quia .n. nomina verbalia vt est spirator &c. actum significant, & actus numerant supposita (actiones .n. sunt suppositorum, ex primo Metaph.) propterea *S*. D. dixit in primo sent. quod sũt duo *S*piratores Pater, & Filius: Verum quia nomina verbalia (si spectetur modus significandi) non significãt per modum actus, vt sunt verba, & participia, sed per modum substantiæ, & substantiua non numerantur nisi secundũ numerumq; formæ significatæ, quia vna est forma significata, virtus vna v3 spiratiua, non possunt dici duo spiratores substantiuè, sed solum duo spirantes adiectiuè: propterea hanc viam in prima parte prępofuit primæ viæ, & meritò; nam vt dicit Clemen. 1. strom. *duæ sunt ideæ, seu species veritatis, nomina, &*

res: alij quidem dicũt nomina, qui in ornatu, & elegãtia versantur orationis, cuiusmodi sunt apud Græcos Philosophi; hæ autem sunt apud nos barbaros; sic .n. gentiles propter peregrinã linguam hebraicam fideles vocabant) verum cum præstet res significata, & modus significandi ipsa nominis significatione, *non est* (vt dicit idem Clemens) *versandum in dictione, sed in ijs, quæ significãtur.* Quod præceptum sequutus est D. Tho. ab ijs perstrictus, qui in vocibus eliquandis annos insumunt, quos postponendos voluit Clemens Realibus, *nam* vt inquit, *corui quoq; voces imitantur humanas, cum eius rei, quam dicunt nullam habeant notitiam.*

Ad XIV. Numq; id dixit *S.* Th., imo beneuole modestissimus Doctor ar. 7. ad primum, voluit excusare Patres dum dicit omnes authoritates, quæ di-

dicunt *hominem assumptum*, exponi debere, quod vsurparint concretum pro abstracto. Vnde dicit, quod Christus est homo non quem assumpsit, sed cuius naturam humanam assumpsit, in resp. ad 2. & 3. part. quæst. 14. artic. 3. ad primum, illam propositionem, quod *Christus incepit esse*, dixit S. Thom. esse simpliciter falsam secundum sententiã fidei Catholicæ, subdens: *etiam si esset vera, non ea vtendum absque determinatione*, nempe secundum conditionem humanæ naturæ, non vocauit autem S. Thom. illam hæreticam; nam *Scotus* d. 2. q. 3. existimat eandem propositionem esse veram in proprietate sermonis, Durandus in dist. 12. q. 1. esse distinguendam, ptopterea S. Thom. in loco citato 3. sent. non hæreticam vocauit, sed inintelligibilem, quare non est cur Doct. S. errore aliquo denote-

tur, qui adeo modeſtiam coluit, vt ne de errore illam ſententiam notaret, à rigida cenſura abſtinuit, ſed ſolùm falſam, ſecundum ſententiam Catholicæ fidei, & inintelligibilē appellauit. Sed vt dicebat Clemens Alexan. primo ſtromat. *non ſimiliter ouem ſcrutatur coquus, & Paſtor, ille quidem, an ſit pinguis diligenter ſcrutatur, hic vero lac ouis obſeruat, an ſit generoſum*; ille, vt perdat, hic vt fructum percipiat: Ita ſimiliter non iiſdem oculis omnes Doctorem Sanctum intuentur, qui enim deuorare cupiunt, toruis oculis: qui lac ſapientiæ exprimere cupiunt, ſincero affectu reſpiciunt. Sed, vt dicebat idem Clemens, *mulgeat quidem aliquis ſi cibo egeat, vellus tondeat, ſi ei tegumento opus ſit; ſic mihi procedat fructus bonæ Græcorum*; [dicas tu S. Thomæ] *doctrinæ*.

Ad XV. Iam pridem Caiet. Potia-

nam

nam cõfutarat obiectionem dicendo, ꝙ cum S. Thom. dixit non esse possibile, esse aliam terram, non sumitur possibile pro possibili logico, vel physico, in ordine ad Dei potentiam (id enim S. Tho. nunquam negauit) sed pro possibili sumpto ex potentia creata, iuxta principia suæ naturæ; secundum quod dicimus, non esse possibile mortuum resurgere. Signãter autẽ S. Tho. de terra, non de mundo dixit, non esse possibile esse aliam terram, quàm istã, quia si terra alia extra orbem crearetur, naturaliter ferretur ad hoc medium vbicumque esset (& loqui videtur de facto stante ordine vniuersi) de possibili tamen si crearetur, materialiter distingueretur ab ista terra, & ad hanc inclinaretur, & non nisi miraculo aliquo substineri posset. Obijcere hæc ij possent, si per impossibile reperirentur, vt

terra iſta viſibilis non ſufficeret, & aliã extra vniuerſum terram exoptarent, vt ab ipſis ſolis ſapientibus, ſolis incolis poſſideretur, qui ſi ideò in S. Thomam talem terram non concedentem, & ipſi inſurgerent, adhuc tamen ibi poſitos, data hac hypotheſi imaginaria, ad nos pertinere rationabilius dicemus, nedum affectu humano, ſed naturali ordine vniuerſi, & inclinatione. Nam ſicut dixit Clemens primo ſtromatum, *ſicut in mundo vniuerſo partes omnes etiam ſi inter ſe differunt, ſeruant eam, quæ eſt cum toto coniunctionem, & conuenientiam*, ſic illam terram cum illis imaginarijs hominibus, si darentur, ad hãc terram, & terræ incolas pertinere diceremus, ex coniunctione, & conuenientia. Et ſi fingeremus imaginãtes, quod cũ diuiſa terra particulas aliquas Thomiſticæ ſapientiæ ſecum aſportarent,

& ar-

& articulos multos S. Thomæ secum ferrent, & à corpore suæ doctrinę auellerent, non secus vt recenset Clemens I. strom. *Bacchæ, Penthei membra discerpserunt, & abstulerunt*; perfectio magna esset veritatis auulsas particulas in vnũ redigere, de tali .n. compositore dixit Clemens (loquens de adunante veritates sparsas in libris exteris cum Theologia) *qui diuisas rursus cum potuerit, & perfectum verbum vnum fecerit, scias futurum, vt veritatem citra periculum cõtempletur.*

Ad XVI. Respondetur ex Ferrariensi dupliciter *rem posse intelligi* simpliciter, *& absolutè necesse esse*, uno modo ex respectu ad causam agentem primã, rerum productiuam, & falsa est intelligentia. Alio modo in sui natura considerata, & tunc dicitur res necesse esse, quæ posita in actu non habet in se unde

de possit non esse. Sunt .n. quædam in quibus, uel non est materia, vel si est, non est potentialitas, vel possibilitas ad aliam formam, vt est materia Cæli. Verè istis opponentibus, quod refert Clemens Alex. primo strom. applicari potest, quod de elephante scripsit; *qui cũ in cœnum ceciderit, & clamauerit, præsens aliquis alius id contemplans, reuertitur paulo post, et secum ducit gregẽ Elephãtorum, aiunt* (subdit idem) *Scorpium quoq; in Lydia, si ei non succedit, vt hominem feriat, abeuntem reuerti compluribus, alter autem ab altero instar catenæ dependentes, ita moliri insidias &c.* sic cũ unus, aut alter in Doct. Sanctum insilire feliciter non potuerit, conglomeratim plures accurerũt, ut velut scorpij pungerent (ut uidimus per tot annorum centurias) sed frustra laborarũt.

Ad XVII. Non est maior S. Th. PP.

vno

vno,uel altero,sed cũ vox *S.*Th. sit vox multitudinis,et eliquatus succus omnium SS.PP.,& eorũdẽ interpres,non est mirũ si Doctor communis dictus sit, & uni,quatuor facies,bouis,leonis,hominis,aquilæ,typus illustriũ Ecclesiæ Doctorũ,accomodentur, & adaptantur,eo priuilegio, vt sicut vnũquodq; illorum quatuor animalium planta pedis vituli incederent, ita ad mensuram Thomisticæ interpretationis incedere videantur prisci DD.Et præterea Patres,quia vox S.Tho. vt vox PP. agnita est.Vnde merito illud elogium à Põtifice reportauit, quod sine *vllo prorsus errore* doctrina S.Tho.descripta sit. Illud autem acerbum, quod damnandam sententiã S.D.de Cõceptione pronunciat opponens.Non dũ fœtus iste iugulandus ab Ecclesia enunciatus est, de hoc articulo,vel pro alterutra parte,non hæc, vel

illa

illa determinante, sed suspendente sen-
tentiam, atq; dicente *donec articulus iste fuerit ab Apostolica Sede decisus*, & tñ voto, & desiderio interficitur adhuc fœtus iste, qui est in vberibus matris, & occidi enũciatur à priuatis hominibus. Benigna lex, ait, Clemens 2. strom. *prohibet eodem die fœtum, & matrem sacrificare* l. prægnantis. ff. de pœnis. Hinc etiam Romani, si qua mulier prægnãs fuerit dãnata capitis, non prius permittunt vt supplicium subeat, quàm pepererit, & subdit Clemens: *Apertè*, inquit; *quæcumq; vterum gerunt animalia, ea lex non prius mactari permittit, quàm pepererint. eminus retũdens hominum ad iniuriam faciendam præsumptionem. Ita, vel vsq; ad bruta animalia extendit benignitatem, vt cum eam in ijs, quæ sunt diuersi generis, exercuimus, longe maiori humanitate, vtamur, in ijs, quæ sunt eiusdem generis,*

neris. Qui autem in aliquorum animantiũ ventres, ante partum calces impingunt, vt contemperata lacti, carne vescantur, matricem, quæ est creata ad generationem, faciunt sepulchrum fœtus, qui gestatur in vtero, cũ lex apertè iubeat, sed neq; coques agnũ in lacte matris suæ.] Sic matricẽ, quæ tot fętus protulit, & tot miracula concepit, quot dictauit articulos, volũt facere sepulchrum fętus, qui gestatur in vtero, calcibus, dicterijs, scommatibus eundem impetentes: imperantes, nõ obedientes decretis Ecclęsię. Vnde Poza meritò in vltimo indice suspensus est, vt etiam aduertimus in nostro Sacro deposito cap. 22.

Ad XVIII. cessat obiectio si opponẽs patitur se erudiri à Io.xxij. qui dicit doctrinam S. Tho. diuinitus partam; & à Pio V. qui à Crucifixo approbatã doctrinã agnouit (sicut & Clemens VIII.)

in

in cuius cappella etiam indulgẽtias est elargitus ijs, qui illam visitarent. Vellet author, vt diuina fide id probaretur, quod non est necessarium, sed satis est si post tot testes irrefragabiles ex prudentia infusa agnoscamus, id rationabiliter esse credendum, vt stultũ sit velle de eo dubitare: sed bene Empedocles ex Clem. Alex. lib. 5. strom. *Prauis hoc est familiare, velle, quæ sunt vera* ex eo quod non credunt] etiam vulgus, *non contẽtum fide*, ait idem, *exigit probationẽ, tamquam pignus veritatis*; & iterum idẽ dicit *sapientiam, vel iustitiam, non ex veritate, sed ex ijs quibus delectatur, maxima pars vulgi metitur*; *delectatur autem non magis alijs quã ijs, quæ sunt sibi similia*: frustra vero laborat opponens dicẽdo, esse Chrysostomo factã reuelationem, & tamen *S.* D., cui etiam reuelatio facta est habere sententias contra-

rias

rias, nõ :n. dicimus has reuelationes factas ad omnia, & singula verba, & sententias, id:n. proprium est scripturarum canonicarum, sed ad multa difficilia, & obscura penetranda, dicitur .n. Es. 45. *dabo tibi thesauros tenebrosos occultos*, idest vt ponderauit Clemẽs, *veram occultorum intelligentiam. Dei autem Thesauri*, subdit, & quæ non *deficiunt diuitiæ, est, quæ est venatu difficilis sapientia*. Itẽ ad orthodoxem in omnibus, & per omnia sentiendũ; cuius illustrationem meruerunt dicti Sancti ex oratione, & gemitibus, & magis genibus, quam humano conatu, diuinorum intelligentiã promerentes, quę dona inflatis non conceduntur, dicẽte tragico Poeta *Sophocle* apud Clem. lib. 5. *Diuina semper exhibet sapientibus, prauis simplex est, magisterq; breuis*. Sic satisfit primo, & secundo motiuo. Tertium motiuum

satis

ſatis puerile eſt, non enim quod quædam ſint euanidæ reuelationes, fides veris adimitur, nec enim verum aurum abijciendum, quia auricalchum ſpeciẽ auri præſefert. Innumeræ regulæ ſunt, quibus veræ à falſis reuelationibus diſcernuntur, pręſertim S. Vincentij, & nos in proprio de hac re tractatu propediem imprimendo, de veris, ac falſis reuelationibus agnoſcendis, cuius Sancti prędictiones de Antichriſto à S. Antonino explicatas, ſi opponens legere voluiſſet, modeſtior fuiſſet, nec Apoſtolicum virum momi dente laceraſſet. Vtinam eſſet in homines eiuſmodi nota aliqua, qua fictus ſapiens à ſophiſta diſcerneretur. & verus S. Thomę defenſor à ficto Hyperaſpiſte. Vnde Teognis apud Clem. 6. ſtrom.

Argentum reprobum, atque aurum falſæue monetæ.

Non

Nō egrè ſapiens vir reperire queat;
Mentem autem chari num pectore fallat amici
Callidus atq; intus corda dolor detegat
Quæ non à ſuperis, res eſt mage reproba, noſſe
Inter res omnes eſt magè difficile.

Iam vero quod *S*coto dicat Manganellus factas reuelationes, fides ſit penes authorem de tali Apocalypſi, hoc ſcimus, quod in difficultatibus non ad *S*cotum *S*. Franciſcus ſuos fratres Minores tranſmiſit, ſed ad Orbis oraculū Aquinatem; id refert Fr. Ioa. de *S*. Maria Ord. Diſcalceatorum in arte viuendi ſpirituali impreſſa Valentiæ 1620. lib. 5. c. 8. quod quidā vocatus Fr. Lautherius cum in difficultatem obſcuriſſimam .ſ. Theologiæ incidiſſet, cuius ſolutionem reperire non poterat, &

P ſum-

ſummam Theologicã voluere cõtemneret, ad orationem ſe cõtulit, ſupplex Deum omnipotentem,& *S.* Patriarchã Franciſcum implorat, vt dubietatis, & perplexitatis illius nodos diſſolueret. In ſomnis apparuit *S.* Patriarcha cũ Aquinate aſſociatus, tanta claritatę refulgẽtes, vt ſolis lucem exuperarent: præter ſolis ſpeciem, cappa *S.* Doctoris rutilãtibus ſtellis effulxit: ſuper capita quoq; eorum Deipara locum tenebat, quæ, & hos *SS.* pretioſiſſimis coronis cingebat: extendit manum *S.* Franciſcus, & orantem his verbis admonebat, *crede huic, quia eius doctrina nõ deficiet in æternum.* Excitatur à ſomno religioſus, ſummam aperit, occurrenti dubietati primo ad legẽdum locus occurit, cum ſolutionis antidoto, tenebræ luce *S. D.* depulſę, ad gratias agendas componitur. Vir pius viſionem publicat, & non

ſe-

semel in publicis prędicationibus S.D.
oraculo se instructũ professus est.Idem
refert Ioa. Guascon in commentarijs
vitæ spiritualis S.Vinc.c.10.§.5.

Quod verò traducantur Thomistæ
ad Patres confugere, vt maxima laus
eorum est, sic maxima temeritas, quod
hoc refugium infametur. Mater, ait,
Clemens 1.pædag.c.5. *ad se pueros adducit, & nos matrem quærimus Ecclesiã, quodquod itaq; est imbecillum, & tenerũ, vt quod propter imbecillitatem auxilio egeat, gratum est, iucundum, & delectabile, animosa animæ parte, ei quod est tantillum auxilium ferente*] & mox subdit, *quod Patres, & matres libenter filios suos paruulos vident*, & exemplificat de bobus, qui paruos vitulos, ceruis, qui innulos defendunt, & protegunt, ipsiq; ad eos confugiunt. Quid mirum si ad PP. reccurrimus, qui nos ab incursibus

hæresum tueantur?Et ibidē rur sus,ait. *Nos autem infantes, qui ad inflationem perflantes hæresum ventos vitantes, eisq; non fidem habentes, qui nos aliter docent, quam patres; tunc perfecti efficimur quando sumus Ecclesia capite Christo scilicet retento*

retento.Si hæc culpa est quod patres cōtemni dicimus,cum patres refutantur, iam caput efferet Zvvinglius videns consimilibus sannis,Patres eludi;sic.n. ait in explanat.ar.64.*mox incipis clamare Patres, nempe Patres sic tradiderunt, sed ego non Patres tibi defero,non matres sed verbum Dei requiro &c.*] Hæc impius. Sed falsò Thomistas Gnosticis pares efficit oppugnans, illi .n. se solos sapientes,Apostolos ignorantes plenitudinem prædicationis dogmatizabāt, solo Paulo excepto,ex Ireņo lib.quinto. Nos sic Patres, & veteres Scolasti-

cos,

cos ita defendimus, vt posteriores minimè aspernemur: id concedimus, vt vnicuiq; suus deferatur honor, nimirũ, vt Moderniores, & Iuniores, veteribus, & classicis fasces submittant, & nõ pari passu incedant, nam ex Clem. Alex. 7. strom. *cum in sola veritate, & antiqua Ecclesia sit perfectissima cognitio, ij magis de veritate participabunt*, qui sunt antiquitati proximiores, cum quibus si posteriores conspirent, tanto magis de veritate participabunt, vnde nolumus apud nos solum diuitem Deum, qui omni tempore, & de omni ordine, & natione doctores dispensauit; *omnia* dicebat Clemens 1. strom. *à superis in bonum dispensantur, vt per Ecclesiam cognoscatur multiplex, & varia Dei sapiẽtia*; nouitates autem doctrinarum execramur, quamq; id sit etiam diuinę prouidentiæ argumentum, vt idem dicit,

non ſinere, vt vitium, quod ex voluntaria defectione ortum eſt, incōducibile maneat, & inutile, ſed nec ſit omnino noxium, vnde & ſophiſtici, & qui ſibi tamquam propria dogmata attribuerunt, vel adulterarunt, vel alia ſuperuacanea quadam diligentia indoctè tamquam ſapientes pronũciarunt, alia autem etiam inuenerunt, ad indagationem veritatis profuerunt, vnde etiam furto ſubrepta Philoſophia, velut à Prometheo parua ignis ſcintilla ad lumen excitandum proſunt, tunc .n., aliquã ſubdit Clemens, *habuit vtilitatem furtum, quod redibat ad homines, non quod is, qui ſubripuit vtile ſibi proponeret, ſed prouidentia Dei ad vtile dirigeret, audacis cœpti euentum.*

At quis dubitat, maiorem apud nos debere eſſe authoritatem Chriſti Domini, qui pro nobis crucifixus eſt: ſed ſcimus, quod Crucifixus *aſcendens in*

altum

altum dedit dona hominibus, inter quę illa recenset Apostolus Eph.4.*quosdam quidem dedit Apostolos, alios Pastores, & DD.in consumationem SS.&c.ne circumferamur omni vento doctrinæ*; quare qui his PP.erudiendum non se credit, tamquam puluis erit, quem proijcit ventus à facie terræ, & cum à DD., per quos Spiritus S. loquitur deuiat, à Spiritu S. deuiat, qui fons est doctrinæ, & omnia continens, scientiam habens vocis.*Corui sunt, qui voces imitantur humanas cũ eius rei, quam dicunt, nullam habeant notitiam*, ex Clem. Alex.6. strom. Plus debet etiam esse existimatio Christi, & B. M., quã cuiuslibet priuati doctoris existimatio in controuersijs arbitrarijs, & liberis: existimatio autẽ honoris debiti, desumenda est ex authoritate.S.Scripturæ, & Ecclesiæ; cuius est decernere, an quod ad pietatem pertinet, rationũ

pondere, ſcripturæ traditione, Patrum conſenſu roboretur, atq; firmetur.. Inconſtantia vero in mutanda opinione, quæ alicui Doctori non videtur probabilior, non poteſt ſapientibus Doctoribus obijci. Illi inconſtantes dicēdi, qui, vt ſcripſit Clemēs p. ſtrom. ex Platone *Abſque mente, & ſcientia credunt opinionibus, vtpote, quod non oporteat relicta recta, & ſana ratione, ei credere, quæ eſt falſi particeps, à veritate .n. aberraſſe, malum eſt. Vera autem dicere, & ea, quæ ſunt opinari, bonum.* Probabit ne aduerſarius falſitati S. Doct. adhæſiſſe, cum ſententiam aliquam mutauit? qui ſemper id ſtuduit, vt vera diceret, & res opinatas prout ſunt, quod valde bonū eſſe ſcripſit Clemens. *Cæterum,* vt ſubdit idem, *bonis priuantur* homines, ex triplici capite, *vel quod circūueniuntur, uel quia coacti, uel quia præſtigijs decepti,*

& ſub-

& ſubdit, *quod ille circumuenitur, qui in contrariam perſuaſionem traducitur, oblitus, quod alia quidem tempus, alia vero ratio aufert imprudenter; cogit autem ſæpè dolor, & angor, & rurſus contentio, & ira, poſtquam ſuſcepta fuerit opinio: poſtremo autem præſtigijs decipiuntur, qui vel à voluptate ſunt inducti, vel timore perterriti, ſunt autem mutationes omnes voluntariæ. Atque nihil quidem eorum vnquam acceperit ſcientiam*. In eo autẽ excellens fuit S. Doct. quod duplex illud orationis genus Peripateticorum ſecare cognouit, nempe quod opinabile; & quod ἐπιστημονικὸν ideſt animam cõſtituens, de quo meminit Clemens lib. 5. & in dogmatibus, non quod vulgo dogma exiſtimatum eſt pro dogmate haberi voluit, Parmenidi Eleate, viarum duarum doctrinam introducenti, ſubſcribens, de quo apud Clem.

Vnam

Vnam quidem veri est, benè quam vt credere constans.
Possit opinio, sed nimium leuis altera vulgi,
Cui, non certa fides, nec inest persuasio vera.

Et in hoc etiam eius modestia maximè enituit, vt nunquam opinata pro dogmate tradiderit, Ecclesiæ iudicium semper sequens, nunquam anteuertẽs. Quid ergo Hosij verba vsurpantur, & ea, quæ sunt contra hæreticos dictata, in hæresum euersorem intorquent? quid erroribus, cum opinionibus? sed rectè scripsit Clemens lib. 5. *Nec omnibus, qui imprudenter, & temerè dicunt, & scribunt, oportet aures præbere, nam calices quoq; qui à multis sumuntur per aures, hoc est ansas, aures quidem amittunt, preterea autem, & ipsi excidentes confringuntur, eodem modo ij quoq; qui multis*

nugis,

nugis, fidei castam incestarint. Patrum, & præcipuorum Scolasticorum doctrinã [infirmant] auditionem ad veritatem iam tandem obsurdescentes, & inutiles fiunt, & in terram decidunt. Hæc documenta insculpere oportet in nostris mentibus, ne erremus.

Ad vltimum, idem S. Thom. in loc. cit. in disputatis ponit positionem Origenis, & sequacium putantium corpora cęlestia esse animata, scripsit n. Orig. t 1. comment. in Ioannem, esse nedum stellas animatas, sed ẽt vitij capaces, & non est veritus in c. 25. Iob. stellas appellare immundas ex peccato, ac proinde pro ijs quoq; mortuum esse Christum Dominũ: c. quoq; 7. eiusdem primi lib. Periarchon ponit eadem astra proficere in virtutibus &c. Hieronymus etiam in Ecclesiastem, explicans ea verba: *Girans girando vadit spiritus,*

ait,

ait, *solem vocari spiritum, quod animet,* inspiret, & vegetet. Licet Lorinus non sit veritus dicere in Ecclesiastem c. 1.v. 6. S. Thomam id imposuisse Hieronymo (o egregiam modestiam) & dulciter submordet, quod citauerit Ecclesiasticum pro Ecclesiaste, cum in littera posuerit Sanctus Doctor Eccles. malè à Lorino viridi conspicillo lectū. Ibidem quoq; *S.* Thomas recenter oppositam sententiam citans Damascenū lib. 2. c. 6. vbi certum dogma disciplinę Christianæ nūcupat. Cuius quoq; sententiæ fuit Basil. hom. 3. in Genes. Cyrill. 3. cōtra Iulian, Lact. 2. lib. c. 5. Hieron. in Esa. c. 1. & 55. & in Cant. *audite cæli*, & epist. 69. ad August. lib. de duab. animabus c: 4. & 2. retract. cap. 7. & p. c. 5. addidit etiam *S.* Thomas in disput. quod hæc positio docens esse inanimata *communior est apud modernos*

Theo-

Theologos. Vnde S. Bonau. 2. d. 14. oppositam vocauit *falsam, & erroneam.* Quare satis apparet de mente S. Thomæ, quod Patrum, & communiorem Theologorum sententiam sit secutus. Quia vero viderat sentẽtiam S. Augustini, quam ibidem refert in Enchirid. c. 58. & 2. super Genesim c. 25. esse in suspenso, voluit præ reuerentia ipsum exponere dicendo, corpora cælestia mouere ab intellectu separato, vt forma intellectiua, non vt sensitiua, vnita corpori, non propter operationem intellectualem, sed propter executionem virtutis actiuæ, secundum quam potest adipisci diuinam similitudinem in causando per motum cœli.

Vel dicendum, quod in p. p. q. 79. ar. 3. volens etiam saluare Augustinum dicit, quod [*corpora cælestia non sunt animata eo modo quo plantæ, & anima-*

lia,

lia, ſed æquiuoce : unde inter ponentes ea eſſe animata, & ponentes ea inanimata, parua, vel nulla differentia inuenitur in re, ſed in voce tantum] ea autem doctrina videtur desũpta ex Aug. 2. retract. c. 7. vbi, quæ de cæleſtiũ corporum vita aſſeruerat, per tropũ intelligi poſſe aſſerit, quod exponens Valentia diſput. 1. par. 1. q. 3. de opere ſex dierum puncto 4. dicit poſſe vocari cœlum animatum, *extrinſecè* à forma nimirum intellectiua ipſi aſſiſtente vt motore.

Vel dicendum ex Vaſquez, quod *S.* Thom. loc. cit. de mente Ariſtotelis diſputet, & opuſculo 15. de Angelis c. 2: id fit manifeſtum, quamuis idem *S*anctus cum communi Theologorũ ſentiat, ſed ne hoc effugium videatur miſerorum, iam habemus perſpectã mentem *S.* Thomæ in p. parte, cui reſponſioni ſtandum eſt.

Circa

Circa vero qualificationem propositionis, apertè S. Thom. loc. cit. contra Gentes, dicit non pertinere ad fidem eam quæstionem. Quare insinuat non esse hęreticam affirmatiuam sententiā. Non esse apertum errorem in fide similiter astruit Claudius Espencæus in proprio tract. de cœlorum animatione, & si cū articulis Parisiens. & S. Synodo inanimata fateatur. Sed & Conimbric. in 1. de cęlo c. 1. q. 1. a. 2. dicūt: *non tamē huiusmodi dogma de cælorum animatione hæresis titulo notandum censemus, propterea, quod an decretum illud à Quinta Synodo æditum fuerit, haud omnino constat.* Accedit quod ponderauit Pererius in cap. 2. Genes. q. 7. non tam damnatam esse à Synodo opinionem Origenis dicentis astra animata, quàm causam, vel rationem eiusdem positionis, quia propter peccata prius

com

cōmiſſa Angelos addictos ad aſtra animanda . idem dicebat Origenes.

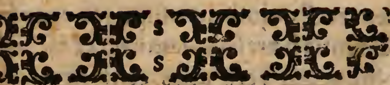
Placet mihi cenſura S. Bonauenturæ, quod ſit falſa, & erronea in fide, præſertim quod in vltima impreſſ. Cōcil. Generalium Romæ in tractatu Iuſtiniani Imperat. (cuius meminit Liberatus Diaconus c.23. q̃ teſtatur inſtãte Pelagio Apocriſiario dictatam,& à Vigilio Rom.Pont.approbatã)ſic dicitur: *Præterea hoc quoq; Origenis demonſtrat amentiam, quod affirmat Cœlum, & Solem,& Lunam,& Stellas, & aquas, quæ ſuper Cœlos ſunt, animata eſſe, & quaſdam virtutes ratione vtentes*. Et iam pridem ab Irenæo 1. contra hęreſes, & Epiph. 2. Panarij, inter Marcoſiorum dogmata recenſita ſit poſitio de cęlorum animatione. Quare, & ſi dixerit S. Thomas, quod iſta quæſtio non pertinet ad fidem, idcirco dixit, quia nõ

erant

erant apertæ Cōciliorum definitione
vt nec modo conſtat indubitatè de ij
dem ex Conimbricenſibus, vt oppoſi
ſententia hæreſeos damnata cenſeatu
Nunquam vero alias cenſuras excl
ſit iuxta Theologicas regulas, & ſic n
hil ſolidi opponitur contra irrefr
gabilem ſententiam *Sancti* Thoma
Delecter ergo Domine, vt in ſimili di
bat Aug. 12. confeſſ. c. 23. *cum eis in*
qui veritate tua paſcuntur, in latitudi
charitatis, & accedamus ſimul ad ver
libri tui, doctrinæ quam voce proba
& quæramus in eis voluntatem fam
tui, cuius calamo diſpenſaſti ea.

F I N I S.

Q

Imprimatur

elix Tamburellus Vic. Gen. Neap.

Alexander Ruffus Canon. Deputatus.

D. Andreas Lanfranc. Cler. Reg. Dep.